Albert Sánchez Piñol

LA PELL FREDA

la edició: octubre de 2002
12a edició: març de 2004

Balmes, 65,4t, la
08007 Barcelona
Tel.: 93 453 16 65 / Fax: 93 451 89 18

Disseny coberta: Helena Batet
Foto coberta: © Michael Heissner/gettyimages
ISBN: 84-95616-25-4
Dipòsit legal: B. 12.993 - 2004
Fotocomposició: EdiGestió (Barcelona)
Imprès a Romanyà/Valls. Capellades (Barcelona)

1

Mai no som infinitament lluny d'aquells qui odiem. Per la mateixa raó, doncs, podríem creure que mai no serem absolutament a prop d'aquells qui estimem. Quan em vaig embarcar ja coneixia aquest principi atroç. Però hi ha veritats que mereixen la nostra atenció, i n'hi ha d'altres amb les quals no ens convenen els diàlegs.

Vam tenir la primera visió de l'illa de matinada. Feia trenta-tres dies que els dofins havien renunciat a la nostra popa i dinou que la tripulació expel·lia núvols de baf per la boca. Els mariners escocesos es protegien amb manyoples que pujaven fins al colze. Duien pells tan contundents que feien pensar en cossos de morsa. Per als senegalesos aquelles latituds fredes eren un suplici, i el capità tolerava que fessin servir greix de patata com a maquillatge protector, a les galtes i al front. La matèria es diluïa i es filtrava pels ulls. Els queien llàgrimes però no es queixaven mai.

-La seva illa. Observi, a l'últim horitzó -em va dir el capità.

No la vaig saber veure. Només aquella mar freda, com sempre, obturada per núvols distants. Per bé que érem molt al sud, les formes i els perills dels icebergs antàrtics no havien animat la travessa. Cap muntanya de gel, ni rastre d'aquells gegants a la deriva, naturals i espectaculars. Patíem els inconvenients del sud però se'ns negava la seva grandiloqüència. El meu destí, doncs, era al llindar d'una frontera gèlida que mai no traspassaria. El capità em va donar la lent d'augment. I ara? La veu? Sí, la vaig veure. Una terra esclafada entre els grisos de l'oceà i del cel, envoltada per un collar d'escuma blanca. Res més. Encara vaig haver d'esperar una hora. Després, a mesura que ens hi apropàvem, els contorns es van anar fent visibles a simple vista.

Vet aquí la meva futura residència: una extensió que de punta a punta amb prou feines arribava al quilòmetre i mig, en forma de lletra ela. L'extrem del nord, era una elevació granítica ocupada pel far. Destacava la seva alçària de campanar. No imposava exactament per la magnitud, però les reduïdes dimensions de l'illa li atorgaven, per contrast, una consistència megalítica. Al sud, al taló de l'ela, una prominència menor, on apareixia la casa de l'oficial atmosfèric. O sigui, la meva. Les dues construccions s'unien per una mena de vall estreta on prosperava la vegetació humida. Els arbres creixien com un ramat de bèsties que s'estrenyen les unes amb les altres, tot buscant refugi en els cossos aliens. La molsa els abrigava. Una molsa més compacta que les bardisses dels jardins i alta fins al genoll, fenomen curiós. Tacava els troncs com una lepra de tres colors: blau, violeta i negre.

L'illa estava envoltada per esculls menors, escampats aquí i allà. Això feia del tot impossible ancorar a menys de tres-cents metres de l'única platja, que s'estenia als peus de la casa. Per tant, no quedava més remei que carregar el meu equipatge i la meva persona en xalupa. Que el capità m'acompanyés a terra ferma s'havia d'entendre com una amabilitat gratuïta. Res no l'hi obligava. Però al llarg del viatge havíem iniciat una d'aquestes intel·ligències que, de vegades, apareixen entre homes de generacions diferents. Tenia els seus orígens als barris portuaris d'Hamburg, després es va guanyar la pàtria danesa. Si alguna cosa el definia eren els ulls. Quan mirava algú no existia res més en tot el món. Ponderava els individus amb criteri d'entomòleg i les situacions amb caràcter d'expert. N'hi ha que ho confondrien amb severitat. Jo crec que aquella era la seva manera d'aplicar els ideals tolerants que amagava a la recambra del seu esperit. Mai no confessaria el seu amor al proïsme amb paraules, però li dedicava tots els actes. Sempre em va tractar amb la gentilesa del botxí per encàrrec. Si podia fer alguna cosa per mi, la faria. Després de tot, qui era jo? Un home més a prop de la joventut que de la maduresa, destinat a una illa minúscula i escombrada per aires d'estigma polar. Durant

dotze mesos hauria de viure allà, en una solitud d'exili, lluny de qualsevol costa civilitzada, amb una feina tan monòtona com insignificant: anotar la intensitat, direcció i freqüència dels vents. Els convenis de marina internacional així ho estipulaven. Naturalment, la paga era bona. Però ningú acceptava un destí com aquell per diners.

El capità, jo, vuit mariners i quatre xalupes vam arribar a la platja. Els homes trigarien una estona a descarregar les provisions d'un any sencer, i a més els baguls i pertinences que duia amb mi. Molts llibres. Em constava que em sobraria el temps i volia ocupar el cervell amb les lectures que els últims anys de la meva vida m'havien negat. Bé, va dir el capità en adonar-se que l'operació seria lenta, som-hi. Ell i jo ens vam avançar per la sorra, doncs. Un caminet que feia pujada duia a la casa. L'anterior inquilí s'havia entretingut a posar-hi baranes. Fustes refusades i polides per la mar, clavades de forma molt rudimentària. Sí, una ment racional havia fet allò. I encara que sembli increïble, va ser aquest detall el que per primera vegada em va fer pensar en l'individu que anava a substituir. Aquesta persona era un ser concret, ara podia veure una de les seves accions sobre el món, per fortuïta que fos. Vaig pensar en ell i, en veu alta, vaig dir:

-És estrany que l'oficial atmosfèric no hagi sortit a rebre'ns. Hauria de ser ben feliç que el rellevéssim.

Tal i com m'acostumava a succeir amb el capità, un segon després d'haver parlat em vaig mossegar la llengua: feia estona que les seves idees precedien les meves. La casa era davant nostre. Una teulada cònica, amb teules de pissarra i parets de maons vermells. La construcció no tenia ni una mica de gràcia ni d'harmonia. Als Alps seria un refugi de muntanya, una ermita dels boscos o una caserna de duanes.

Sense actuar, quiet, durant un llarg minut el capità es va lliurar a la inspecció visual del qui ensuma perills. Jo li havia cedit tota la iniciativa. Un vent de primera hora movia les branques dels quatre arbres que marcaven els angles de l'habitatge, una mena de roures canadencs. L'aire no era gèlid però era molest. Per bé que existia alguna mena de desolació, no era d'una espècie identificable. El problema no era tant el que hi havia com el que no vèiem. On era l'oficial? Es dedicava a alguna tasca del seu ofici, en algun lloc? Simplement passejava per l'illa? A poc a poc vaig anar veient indicis dolents. Les finestres eren petites, rectangles de vidres molt gruixuts. Els porticons de fusta estaven oberts. Batien. No em va agradar. Voltant la caseta, a tocar dels murs, encara es podia endevinar un jardí antic. Els límits estaven assenyalats per pedres mig enterrades. Però la majoria de plantes havien desaparegut com trepitjades per un batalló d'elefants.

El capità va fer un gest molt seu: el mentó amunt, com si el coll del gavany blau l'asfixiés lleugerament. Després va empènyer la porta, que es va obrir amb un renec de tomba faraònica profanada. Si les portes poden parlar aquell grinyol deia: «passeu si ho voleu, no serà pas responsabilitat meva. » Vam entrar, sí.

L'espectacle recordava alguna crònica d'explorador africanista. Com si una columna de formigues tropicals hagués assolat aquell espai, devorant la vida i menyspreant els objectes. Els mobles essencials estaven intactes. Més que destrucció, abandonament. Era un recinte d'una sola peça. El llit es trobava al seu lloc, la llar de foc i la muntanyeta de troncs també. La taula havia caigut. El baròmetre de mercuri estava intacte. Els utensilis de cuina, desapareguts -no sé per què aquest detall em va semblar un misteri suprem. No es veien estris personals del meu predecessor, o l'instrumental de l'ofici. Però la deixadesa em va semblar més aviat producte d'alguna bogeria estranya que de catàstrofes naturals. I per bé que trist, en general continuava sent un lloc habitable. La remor de les onades arribava clarament fins a nosaltres.

-On deixem les coses del senyor oficial d'aires i vents? -va dir un nouvingut, el senegalès Sow. Els mariners havien aconseguit dur l'equipatge des de la platja.

-Aquí, aquí, per aquí dins, tant és, -vaig dir amb molta energia, per tal de dissimular

l'ensurt que m'havia provocat aquella veu inesperada. El capità va dirigir contra la marineria el disgust que li provocava la situació:

-Si us plau, Sow, que els nois m'endrecin aquest desastre.

Mentre els homes s'afanyaven a dipositar els baguls i ordenar-ho tot, el capità em va suggerir que anéssim al far.

-Potser hi trobem el seu predecessor -em va dir quan ja no podien sentir-nos els mariners.

Segons li constava, el far també estava habitat. No recordava exactament si era dels holandesos, els francesos o de qui, però pertanyia a algú. L'encarregat del far era el veí de l'oficial atmosfèric, i seria molt lògic i entenedor que haguessin iniciat una amistat de circumstàncies. Tanmateix això era més un raonament que una esperança. Ens parlava de la localització de l'atmosfèric però no justificava l'estat de la casa. En qualsevol cas, era molt oportú dirigir-s'hi.

Recordo la inquietud que vaig sentir durant aquell breu trajecte. Suposo que en bona part es devia al meu estat d'ànim del moment. També és cert que no era un bosc com els que estem acostumats a veure. Una sendera originada pel pas de l'home ens duia en un trajecte quasi directe fins el far. Només es desviava quan la molsa, traïdora, amagava clots de fang i sucs negres. Immediatament darrere dels arbres hi havia el mar, que ens fregava amb cadència àtona. Però el pitjor era, justament, el silenci. O més ben dit, els no sorolls. No existien les melodies que s'associen a la natura boscosa, no teníem ocells ni insectes cridaners. Molts troncs, de dimensions força respectables, havien crescut torçats per l'empenta dels vents. Des del vaixell m'havia semblat que era una massa boscosa molt atapeïda. La distància sovint enganya pel que fa a la densitat, humana o vegetal. Aquest cop no. Estaven tant junts els uns dels altres que, sovint, es feia difícil precisar si dos arbres sortien de la mateixa arrel o si eren independents. El nostre camí es veia tallat per un conjunt de rierols insignificants. Tenien l'aspecte d'aigua desgelada a les muntanyes, que no brollava d'una font concreta. Una passa llarga era suficient per evitar-los.

La punta del far va aparèixer de sobte, retallant-se per damunt dels arbres més alts. El camí es va acabar al final del bosc. Vam poder veure la peanya de granit pelat sobre la qual s'elevava la construcció. L'oceà l'envoltava per tres costats. En dies de mala maror devia repicar amb violència contra la pedra. Però fos qui fos, l'arquitecte havia treballat a consciència. Una superfície arrodonida i compacta per resistir millor els cops de la mar; cinc troneres medievals ben distribuïdes; un balconet estret amb la barana rovellada, una cúpula punxeguda. El que resultava del tot incomprensible eren les construccions afegides al balcó. Pals i estaques creuats, sovint amb la punta esmolada. Una bastida per fer obres de reparació? No teníem temps ni esma per reflexionar-hi.

-Hola! Hola! Hola! -va cridar el capità, colpejant la porta de ferro amb el palmell d'una mà. No vam rebre resposta, però aquell impuls va ser suficient per descobrir que la porta no estava tancada. Era una peça solidíssima. El ferro tenia un pam de gruix i l'havien reforçat amb dotzenes de reblons de plom. El pes i el volum eren tan contundents que ens va caldre empènyer-la tots dos alhora per apartar-la. A dins, una estranya il·luminació. La llum exterior es filtrava recreant efectes catedralicis. A les parets encara resistia una capa de calç, que escampava blancors per les parets còncaves. L'escala, finalment, ascendia en espiral, arrapada a la pedra. Pel que vèiem, aquella part inferior estava reservada al dipòsit general, amb una quantitat notable d'útils i reserves.

El capità va remugar alguna cosa en veu baixa que no vaig entendre. Va començar l'ascens, molt decidit. Els noranta-sis esglaons s'acabaven a sota d'una superfície de fusta, que conformava el sòl del pis superior. Una empenta a una trapa quadrada i vam ser dins.

En efecte, allà hi havia un habitacle perfectament ordenat i calent. Una estufa de tub en forma de colze se situava al centre d'aquell espai quasi circular. Una paret amb porta

trencava l'esfericitat del lloc. Darrere, potser, hi teníem la cuina. Més escaletes duien a un nou pis, segurament a la maquinària del far. Fins aquí tot era plausible; la incoherència estava en l'ordre, l'estil amb què s'ordenava la casa.

Les coses s'havien disposat curosament a terra, seguint les parets. S'hi arrengleraven objectes que acostumem a posar sobre taules o prestatges. I a sobre de les caixes mai no hi faltava un pes, tinguessin tapa o no. Per exemple: una capsa amb sabates, i per sobre de les sabates una planxa de carbó. Més: un bidó de petroli, cilíndric i de mig metre d'alçada, ple de roba bruta. Al damunt, un tros de fusta comprimia les peces de roba. Tant la planxa com el tros de fusta eren tapadores imperfectes; en qualsevol cas no amagarien la pudor, si era aquest l'efecte que es buscava. Es diria que el propietari tenia por que els continguts fugissin com ocellets, alliberats de la gravetat, i que per això assegurava els seus petits dipòsits amb càrregues sòlides.

Finalment, el llit. Una peça vella, amb barres de ferro prim per damunt de la capçalera. I cobert per tres mantes gruixudes, l'home.

Indubtablement l'havíem sorprès a mig son. Quan vam entrar ja tenia els ulls oberts. Però no reaccionava. Ens mirava amb uns petits ulls de talp, sense parpellejar. Les mantes el cobrien fins al nas com la pell d'un ós. L'estança se'ns presentava molt neta, ell no tant. Era un espectacle que fluctuava entre la indefensió, la deixadesa i la ferocitat. Sota el matalàs, un orinal ple fins dalt de pixums freds.

-Bon dia, tècnic en senyals marítims. Som el relleu de l'oficial atmosfèric, el seu veí -va dir el capità sense circumloquis, assenyalant amb una mà la direcció de la casa-. Sap on para?

Les paraules del capità em van recordar que ens havíem endinsat un quilòmetre i mig des de la platja de desembarcament. Vaig sentir que aquella distància era més llarga que tota la ruta entre Europa i l'illa. També vaig pensar en el fet que el capità se n'aniria, molt aviat.

Des del llit, una mà amb pèls negres va iniciar un moviment vague. A mig camí, però, va renunciar. La immobilitat de l'home exasperava el capità:

-No m'entén? No entén la meva llengua? Parla francès? Holandès?

Però l'individu es limitava a mirar-lo fixament. Ni tan sols es molestava a enretirar les mantes del rostre.

-Per l'amor de Déu! -va bramar el capità, amb un puny tancat-. He de fer un viatge comercial important. I estic en trànsit! Per sol·licitud de la corporació naviliera m'he desviat del meu trajecte, per deixar aquest home aquí i per endur-me el seu predecessor. Entén això? Però l'oficial atmosfèric actual no hi és. No hi és. Pot informar-me on trobar-lo?

El faroner ens mirava a ell i a mi alternativament. Res més. Ofuscat, amb la cara vermella, el capità va insistir:

-Sóc capità i tinc plens poders per dur-lo a judici si em denega una informació necessària per a la salvaguarda de béns i persones! Li ho repeteixo per última vegada: on és l'oficial atmosfèric destinat a aquesta illa?

-Lamentablement no puc contestar la seva pregunta.

Es va crear un silenci. Quasi havíem renunciat a comunicar-nos amb aquell ser, que de sobte ens sorprenia amb un accent d'artiller austríac. El capità va canviar de to, una mica més calmat:

-Bé, això està millor. Per què no pot contestar-me? Té algun contacte amb l'oficial atmosfèric? Quan el va veure per última vegada?

Però l'individu, de nou, es va recloure en el silenci.

-Aixequi's! -va ordenar sobtadament el capità.

L'altre va obeir, a poc a poc. Va enretirar les mantes i va treure els peus. Tenia una

corpulència gens menyspreable. En moure's feia pensar en un arbre desarrelat que aprèn a caminar. Es va quedar assegut al llit i mirant a terra. Estava despullat. A ell tant li feia mostrar la seva nuesa. Però el capità va apartar la mirada d'aquell cos, afectat per un pudor que el faroner no coneixia. El pit apareixia cobert per una catifa de pèls, que s'enfilaven per les dues espatlles com plantes silvestres. Al sud del melic la densitat del borrissol era de jungla. Vaig veure un membre distès però gegant. El fet que també estigués cobert de pèls, gairebé fins al prepuci, em va espantar. Què fan els teus ulls aquí, em vaig dir, í els vaig desviar fins al rostre del nostre interlocutor. Tenia una barba d'estilita clàssic, gens cuidada. Era un d'aquells homes amb els cabells tan espessos que li començaven un parell de centímetres per sobre de les celles, molt gruixudes per cert. Seia al matalàs tot recolzant les mans als genolls, els braços en una postura simètrica. Els ulls i el nas es concentraven al mig de la cara, i deixaven grans espais per a unes galtes de pòmuls mongols. Es diria indiferent a l'interrogatori. Jo no sabia ben bé si es comportava així per disciplina o per somnambulisme. Però m'hi vaig fixar i una ganyota delatava el nerviosisme interior: obria i tancava els llavis com un ratpenat. Allò em va permetre de veure unes dents separades. El capità va ajupir-se fins que va tenir la cara a pocs centímetres de l'orella de l'altre:

-S'ha tornat boig? Comprèn la seva responsabilitat? Està sabotejant una missió que intenta complir els tractats internacionals! Com es diu?

L'home va mirar el capità:

-Qui?

-Vostè! Estic parlant amb vostè! Quin és el seu nom legal?

-Batís. Batís Caffó.

El capità, separant les síl·labes:

-Per última vegada, tècnic en senyals marítims Caffó, el commino: on és l'oficial atmosfèric!

Sense mirar-lo, després d'un dubte, l'home va dir:

-No m'és possible contestar aquesta pregunta.

-És boig, decididament és boig -es va rendir el capità, passejant-se com un animal engabiat. Ara ignorava el nostre home i remenava les coses amb ànima policial. Quan va entrar a la saleta contigua jo vaig veure un llibre, prop de la capçalera del llit. A terra, també retingut per una pedra. El vaig fullejar per sobre. Per tal d'establir una conversa més fluida vaig comentar:

-Jo també conec l'obra del doctor Frazer, per bé que no en tinc una opinió sòlida. No sé si *La branca daurada* és una genialitat del pensament o una insubstància magnífica.

—El llibre no és meu i no l'he llegit.

Quina lògica més curiosa. Ho deia com si hagués d'existir alguna relació entre els dos fets. En qualsevol cas, allò va ser tot. No vaig aconseguir motivar-lo perquè continués parlant. Em mirava amb el seu posat de fantasma inapetent i ni tan sols treia les mans dels genolls.

-Deixi-ho estar, si us plau! -em va interrompre el capità, que no havia trobat cap senyal d'interès-.

Aquest individu ni tan sols s'ha llegit el reglament del seu ofici. Em crispa els nervis.

No podíem fer res més que tornar a la casa de l'oficial atmosfèric. A mig camí, però, encara a l'interior del bosc, el capità em va aturar agafant-me una màniga:

-La terra més propera és l'illa Bouvet, reivindicada pels noruecs, sis-centes milles nàutiques al sud-oest d'aquí -i després d'una llarga i raonada pausa-: Està segur que vol quedar-se? No m'agrada. Això és un test, un test perdut a l'oceà menys freqüentat del planeta, comparteix latitud amb els deserts de la Patagònia. Puc justificar davant de qualsevol comissió administrativa que el lloc no reunia les mínimes condicions. Ningú li

recriminarà res. Té la meva paraula.

Havia de tornar-me'n? Tot indicava una resposta afirmativa. Però en aquests casos un es deixa dur per racionalitats amagades. Em sembla que em va decidir el sentit del ridícul: no havia creuat mig món per renunciar al meu destí just quan acabava d'arribar-hi.

-La casa de l'oficial atmosfèric es manté en bon estat, tinc provisions per a tot l'any i res no impedeix que compleixi les meves tasques quotidianes. Per la resta, el més segur és que el meu predecessor hagi patit algun accident estúpid i mortal. Potser el suïcidi, qui ho sap. Però no crec que aquest home en sigui el responsable. En la meva opinió només representa un perill per a ell mateix. La solitud l'ha trastocat, i segurament té por que l'acusem de la desaparició del meu col·lega. Així s'explica la seva conducta.

Vaig dir això i em vaig sorprendre del magnífic resum que havia fet de la situació. Només havia exclòs dos aspectes: els meus sentiments i els meus pressentiments. El capità em va mirar amb ulls de cobra. Basculava molt lleugerament el cos, ara sobre un peu ara sobre l'altre, les mans darrere del gavany. No s'amoïni per mi, vaig insistir jo. És aquí per un desengany, n'estic segur, va afirmar ell. Després d'un dubte vaig dir qui ho sap, i ell va contestar sí, és clar que sí, ha vingut per despit. Va obrir els braços com un màgic que mostra la seva innocència; un gest de jugador que renuncia a continuar la partida. Un gest que em deia: jo no puc fer-hi més.

Vam guanyar la platja. Els vuit mariners desitjaven sentir l'ordre de tornar al vaixell. Patien un nerviosisme epidèrmic, sense causa justa. El senegalès Sow em va donar un cop d'ànim a l'esquena. Era un negre molt calb i amb la barba molt blanca. Em va fer l'ullet i va dir:

-No faci cas dels nois. Són mariners reclutats de nou, provenen de les terres altes d'Escòcia. Un cactus del Yucatan coneix millor els misteris i llegendes de la mar que ells. Ni tan sols són blancs; són vermells. I com tothom sap aquesta raça viu dominada per supersticions de taverna. Mengi bé, treballi molt, miri's al mirall, per recordar-se, parli en veu alta, per no perdre el costum de la paraula, i ocupi la seva ment amb propòsits senzills. Això és tot. Ben mirat, què representa un any de la nostra vida comparat amb la paciència del bon Déu?

Després van pujar a les xalupes i van agafar els rems. Els mariners em miraven amb una barreja de compassió i astorament. Em contemplaven com si fossin nens que per primera vegada veuen un estruç, o com ciutadans pacífics davant d'una caravana de ferits que tornen de la guerra. El vaixell es va allunyar amb una lentitud de tartana. No li vaig treure els ulls del damunt fins que va ser un puntet a l'horitzó. En aquell punt que s'extingia hi havia alguna pèrdua irreparable. Vaig notar una mena d'anella de ferro que em comprimia el crani. No vaig saber si era una manifestació d'enyorança civil, una urgència de presidiari o, simplement, por.

Encara em vaig quedar una estona a la platja. Pel que feia a la cala, era una mitja lluna molt ben delimitada. A dreta i esquerra rocs d'origen volcànic l'obturaven; unes pedres punxegudes, plenes d'arestes, foradades com formatges i de pes molt més lleuger del que feia pensar el seu volum. La sorra tenia tot l'aspecte de cendra d'encens, grisa i comprimida. Petits forats rodons descobrien amagatalls de crustacis. Els esculls feien que les onades arribessin mig mortes; una fina pel·lícula d'escuma blanca assenyalava el límit entre el mar i la terra. La ressaca havia clavat a la costa dotzenes de troncs nets i polits. Alguns eren arrels d'antics arbres abatuts. Les marees els havien treballat amb rigor d'artista, i s'hi podien admirar escultures d'una rara bellesa laberíntica. Per fragments, el cel patia una trista coloració d'argent brut o, encara més fosc, d'armadura rovellada. El sol no era res més que una taronja suspesa a mitja alçada, petit i cobert per núvols perpetus que filtraven la llum amb recances. Un sol que a causa de la latitud mai no arribaria al zenit. La meva descripció no és fiable. Això és el que jo podia veure. Però el paisatge que

un home veu, ulls enfora, acostuma a ser el reflex del que amaga, ulls endins.

2

Hi ha ocasions en què negociem el nostre futur amb el passat. Un s'asseu a la roca apartada i fa esforços per aconseguir un pacte entre allò que va ser, grans derrotes, i allò que encara ha de venir, autèntica foscor. En aquest sentit confiava que la suma de temps, reflexió i llunyania fes miracles. Res més m'havia dut fins a l'illa.

Durant la resta d'aquell matí, tan irreal, em vaig dedicar a desembalar, classificar i disposar el meu bagatge amb la mentalitat d'un monjo civil. Perquè, ben mirat, què havia de ser la meva vida a l'illa sinó l'experiència d'un ermità empíric? La majoria dels llibres cabien en els prestatges llegats pel meu col·lega, de qui no s'endevinaven més notícies. A continuació venien els sacs de farina, de conserves, la carn salada, les càpsules d'èter, per a dolors imprevistos, els comprimits de vitamina C, a milers, indispensables per combatre l'escorbut. Els instruments de mesura, afortunadament intactes, els registres de temperatura, dos baròmetres de mercuri, tres modulars diacrònics i la farmaciola, molt completa. Pel que fa a les curiositats que em vaig trobar al bagul 22-E, on guardava les cartes i peticions, cal esmentar els esforços de diverses branques científiques i socials.

Tot aprofitant la meva estada en un indret tan inhòspit, els russos de la universitat de Kíiv em demanaven que fes un experiment biològic. Per raons que no vaig acabar d'entendre, l'illa ocupava unes coordenades ideals per a la proliferació dels rosegadors menors. El que em proposaven era que criés una raça nana i llanuda de conills siberians, molt apta per al clima. Si tenia èxit, els vaixells que hi recalessin podrien trobar carn fresca. Respecte a això m'havien deixat un parell de llibres, on amb gran desplegament gràfic s'instruïa els perits sobre les atencions que requerien els conillets llanuts. Però jo no duia cap gàbia ni cap conill, llanut o pelat. Vaig recordar, això sí, la rialleta del cuiner del vaixell cada vegada que el capità i jo el felicitàvem per aquells estofats, i que en el menú figuraven sota l'epígraf «conill rus a la salsa de Kíev».

La societat geogràfica de Berlín m'adjuntava quinze pots plens de formol. Segons les instruccions adjuntes se m'encarregava que, si us plau, els omplís «d'insectes autòctons d'interès, sempre i quan pertanyin a la categoria dels *Hidromètrids Halobates* i dels *Quironòmids Pontomyia*, que no fugen de l'aigua». Amb eficiència típicament germànica el bloc de notes venia protegit per una seda impermeable. Per si de cas la meva cultura poliglota no era prou extensa, les instruccions estaven redactades en vuit idiomes, que incloïen el finès i el turc. Se m'advertia, amb greus lletres gòtiques, que els pots de formol eren propietat de l'Estat alemany i que «els desperfectes parcials o ruptures totals d'un o més envasos» serien motiu de la sanció administrativa corresponent. Amb gran alleujament per part meva, un afegit d'última hora em deia que la meva qualitat de col·laborador científic m'alliberava de les sancions. Gran indulgència. Per desgràcia, en cap apartat se m'especificava quin aspecte oferien els *Hidromètrids Halobates* o els *Quironòmids Pontomyia*, si eren papallones o escarabats, ni quins se suposava que havien de tenir algun interès o per què.

Una empresa comercial de Lió, associada a la companyia naviliera, demanava els meus serveis en l'apartat de mineralogènia. La seva petició estava acompanyada d'un petit instrumental d'anàlisi i recerca, així com del manual d'ús. Si descobria jaciments d'or amb una puresa superior al seixanta-cinc per cent, i només en aquest cas, m'agrairien que els ho comuniqués «amb la màxima urgència i celeritat». Naturalment. Si trobava una mina d'or no cal dir que el meu primer reflex seria desplaçar-me fins a unes oficines de Lió perquè aixequessin el registre de propietat. Per acabar, un missioner catòlic em sol·licitava, amb cal·ligrafia versallesca, que omplís amb «molta cautela i paciència de

sant» uns qüestionaris que m'havien de contestar els indígenes locals. «Si els prínceps bantu de l'illa són molt tímids no es desanimi», m'aconsellava. «Prediqui amb l'exemple i pregui un rosari de genolls. Això els motivarà a seguir la ruta de la fe. » Indubtablement el missioner patia una greu manca d'informació pel que feia al meu destí, on era difícil que localitzés reialmes o repúbliques bantu. I quan només em quedaven dues caixes sense obrir, va aparèixer aquell sobre imprevist, la carta.

M'agradaria dir que la vaig trencar sense llegir-la. No vaig poder. Dies després recordaria l'ordre dels fets. I per què? Perquè aquella estúpida carta em va crispar tant que vaig oblidar-me de les dues caixes tancades. No vaig examinar-ne el contingut i poc després això va estar a punt de provocar el meu assassinat.

Era dels meus antics coreligionaris. El que més em va sulfurar va ser que la carta no deia res. Els autors havien procurat que no hi aparegués cap esvoranc per a la veritat, tampoc cap impertinència afegida. No volien donar-me raons per a l'odi, sense adonar-se que aquesta postura era la més odiosa. Però el pitjor era la insistència i subtilesa amb què em demanaven silenci. Només els amoïnava que continués fent, contra ells i en el futur, el que sempre havia fet, amb ells i en el passat. Insistien en la postura de sempre, que lamentaven la meva actitud desertora. Fins i tot m'oferien rehabilitar-me si decidia tornar a casa. Autènticament creien que el meu despit era una qüestió d'ambicions personals! Més que una carta llegia un catàleg de mesquineses. Els vaig insultar a nou mil quilòmetres de distància, sí. Però jo no era idiota. Tot i la meva efervescència no maleïa una gent, només els sentiments que encara m'unien al passat. No era un reclús del meu illot, només de la meva memòria. Si em trobava a l'illa era per causa de la militància política, que curiosament havia començat amb una carta i ara, per fi, acabava amb una altra.

* * *

Als orfes irlandesos més afortunats se'ls ingressava en la Institució Blacktorne. Anglaterra considera els orfes d'Irlanda com un perill en potència, carn de canó dels insurgents. Blacktorne tenia la missió de convertir-nos en proletaris innocus i submisos. Mariners, sobretot. Ofici simptomàtic, perquè així es foragitaven els sospitosos de naixement, mar endins, i alhora se'ls recloïa en la flota anglesa, presidi flotant. Als alumnes de Blacktorne que manifestàvem més dots ens permetien cursar estudis de grau mitjà. Va ser el meu cas, i em vaig convertir en Tècnic de Logística Marítima, un TLM perfectament mediocre. Això sí, *First Class,* segons constava en el diploma que concedia Sa Graciosa Majestat. Si som sincers haurem de convenir que els pedagogs de Blacktorne no eren nefastos. Ens van ensenyar nocions d'oceanografia i de meteorologia. Comunicacions, també. Aquest va ser l'únic avantatge de l'ocupació anglesa: per molt catòlic que em declarés, preferia el morse al llatí. Succeïa, però, que l'arrogància anglesa trencava tots els límits. Creu Anglaterra que pot tractar els habitants de les seves colònies com si fossin gossos. Amb perfídia afegida, exigeix lleialtat als gossos que mengen les engrunes de la taula. Volien embarcar-nos com mariners, mentre Irlanda sencera naufragava. Volien que miréssim el cel com homes del temps, mentre ens robaven el nostre temps i la nostra terra. I no els cabia al cap que ens hi rebel·léssim.

Dos cops a la setmana em desplaçava de Blacktorne a la ciutat, on m'havia inscrit en un curset de gaèlic. Fet i fet, les classes no m'interessaven gaire.

Eren un subterfugi que em permetia fer d'enllaç per als republicans i mai vaig passar de les primeres lletres. Amb mi venia un noi que es deia Tom. Patia una malaltia incurable que no li impedia ser el propietari del caràcter més alegre de l'orfenat.

-Sóc el tuberculós més patriota de tota Irlanda -li agradava dir. I reia.

Dúiem consignes al damunt. Anàvem en bicicleta i semblàvem el que érem, pobres estudiants orfes de Blacktorne que es dirigien a les reunions d'un cercle folklòric. De vegades ens aturava un control de soldats, que amb els seus uniformes color caca d'oca trencaven la verdor del paisatge. Recordo molt bé un sergent amb mirada de bou.

-Alto. Que el trànsit s'enumeri! Quants fomuts irlandesos sou? -s'anunciava, com si no sabés comptar fins a dos.

-Nosaltres sols -contestava invariablement en Tom.

Ens regiraven les motxilles d'estudiants i els quaderns de gaèlic, les gorres de llana, fins i tot les sabates i els mitjons, tan llargs. Mai no trobaven res. Però algú ens devia delatar. Un dia vam presentar-nos davant del control, i de seguida vaig ensumar aires diferents. A part dels soldats i el sergent amb cara de bou hi havia un oficial anglès. Més rígid que una estaca, amb aquells ulls d'un gris transparent i aquella crueltat sota una veu de seda. Un oficial anglès com tots els oficials anglesos, vaja.

-Alto. Que el trànsit s'enumeri! Quants fomuts irlandesos sou? -va dir el sergent de sempre.

-Nosaltres sols -va dir en Tom.

-No -va dir l'oficial-. Vosaltres i les bicicletes.

Les van desballestar allà mateix. A l'interior d'una barra de ferro de la meva bicicleta van trobar-hi la carta. Només era una nota interna dels republicans, que anunciava la suspensió d'una reunió clandestina. Ja en tenien prou.

El judici va ser un espectacle. Les perruques, els velluts granats del jutge, l'estrada de caoba, i tot plegat per dues criatures. Un barroquisme que tenia la funció d'exculpar el mateix tribunal de les sentències que emetia. Jo vaig tenir molta sort, una sort injusta. L'advocat, a sou de Blacktorne, va al·legar que hi havia dues bicicletes i només una nota. Per tant, un dels dos acusats havia de ser innocent per força. Més que una línia de defensa era una súplica, una escletxa oberta a la benvolença del jutge. Però va tenir cert efecte. En aquella època Blacktorne encara era vista com una institució col·laboracionista modèlica. No volien desprestigiar-la sentenciant la seva canalla. Al final, i pel que a mi respectava, el jutge només volia una humiliació pública: em va preguntar què tenia a dir sobre la qüestió irlandesa. Amb això m'abocaven a l'apostasia.

-Sóc de la positiva convicció que Irlanda i Anglaterra estaran unides fins a la fi dels temps per les mateixes línies isòbares.

-Ho veu, senyoria? -va improvisar l'advocat-. Un magnífic estudiant de Blacktorne, futur Tècnic de Logística Marítima. No hauríem de permetre que una arrogància de joventut estronqués la seva carrera.

Tom encara va ser més contundent:

-Jo crec, senyoria, que ni les línies isòbares podran mantenir Irlanda unida a Anglaterra.

I l'advocat no va tenir més remei que al·legar, vàcuament, que Tom estava malalt. A mi em van condemnar a una multa, pura represàlia. A Tom el van condemnar a dos anys al presidi de Deburgh, on moriria d'una complicació pulmonar. Això és típic de les tiranies civilitzades. Primer s'amenaça dos homes justos amb la foguera, acte seguit se n'allibera un i així pot simular-se una indulgència que no existeix. Però el que sempre recordaré d'aquell judici és l'actitud d'en Tom. Es va declarar propietari de la bicicleta. O sigui, culpable. Sabia que el presidi el mataria i després de l'audiència estava furiós amb mi. I per què? Perquè amb la meva resposta de carallot m'havia arriscat a provocar la intemperància del jutge i a fer inútil el seu sacrifici.

-Sóc el patriota més tuberculós de tota Irlanda -va proclamar el dia abans del judici, alterant la seva frase habitual. Ell era un malalt crònic i jo seria més útil a la causa. Aquest raonament empíric no admetia discussions. El seu cos només era l'avantguarda d'una

causa i, per tant, sacrificable. En Tom, com tants d'altres, considerava el seu destí personal com una arma: només calia apuntar-lo bé. I en la nostra època la generositat era una bala més. Miro amb perspectiva i veig dos pollets amb els ulls encara humits. Però els bons activistes han de tenir el defecte de la puerilitat. Teníem dinou anys.

Quan vaig sortir de Blacktorne encara no era major d'edat i em van adjudicar un tutor civil. Generalment, els tutors eren de famílies pobres, l'únic interès de les quals era el subsidi que proporcionava l'administració a canvi que allotgessin el noi fins que s'emancipés. Altra vegada em va somriure la sort. Podia afrontar la vida amb el títol de TLM, sí, però sense aquell tutor mai hauria passat de ser un noi de Blacktorne.

Era un individu prou curiós; francmaçó, astrònom, bon traductor del rus i poeta dolentíssim. Des del primer dia va adonar-se del caràcter rebel que niava dins meu. I tots els seus esforços van anar dirigits, subtilment, a impedir que un dia m'enrolés en l'exèrcit republicà. Per col·laboracionisme? No. Era un d'aquells patriotes silenciosos, també un d'aquells homes per als quals la violència era una mena de sacrilegi civil.

Es va negar que busqués feina fins que acabés un programa d'estudis elaborat per ell mateix. Entre els exercicis que m'imposava n'hi havia de curiosos i de molt curiosos. A les redaccions de tema polític sovintejaven títols com «Bases de l'estupidesa humana que justifiquen el poder polític dels cèsars, dels tsars, del kàisers i del parlamentarisme britànic» o «Doni sis motius pels quals els belgues no es mereixen un Estat i sis motius pels quals els quebequesos es mereixen un Estat, i a la inversa» o «Contrasti la història de l'imperi del Monomotapa amb una castanya». Però mai parlava directament d'Irlanda.

No totes les proves es resolien per escrit, la majoria eren pràctiques solitàries. N'hi havia una, per exemple, que consistia a fer-me seure al mig d'un prat durant sis minuts i trenta segons exactes. Durant aquest període el meu únic deure era anotar totes les formes de vida que existissin en un petit rectangle, curosament delimitat per vetes i fils. Al principi només hi veia herba, però a poc a poc va aparèixer una gamma increïble d'insectes trepadors, voladors i subterranis. Tot vivia, el vent també, i tot manifestava una unitat poc descriptible amb paraules. Les del meu tutor d'aquell dia: Han estat sis minuts i trenta segons, imagini el segon trenta-un per escrit. Títol de la redacció: «Elements contingents del rectangle observat». Mai no suspenia, si no me'n sortia només m'obligava a repetir l'exercici. Això sí, fins a l'infinit, si calia. Aquella redacció em va costar tres mesos. Vaig repetir-la, i repetir-la, fins que un bon dia em vaig limitar a escriure: «L'únic element contingent del rectangle és el rectangle. »

Després, les males herbes del rectangle. Havia de netejar-lo curosament. Va manar-me que destriés les males herbes de les plantes beneficioses. Com que jo no en coneixia cap, estava obligat a consultar-lo abans d'arrencar-les. Aquesta no és una mala herba, deia d'unes, es poden bullir les fulles i fer infusions. Aquesta tampoc, deia d'altres, són espàrrecs silvestres i per tant comestibles, encara més, exquisits. Aquesta tampoc, com s'entén que pugui ser una mala herba si al maig treu unes flors bellísimes?

Per fi, només quedava una planta. No tenia cap utilitat, no amagava cap secret. Unes fulles fosques, punxegudes i tòxiques, un tronc dur i lleig.

Ell va sospirar: d'acord, planta pèssima, però si l'arrenquem, quin sentit tindrien les altres? Cap, vaig dir jo. I a quina conclusió arriba, doncs? Que les males herbes no existeixen. Consideri aprovat l'exercici.

Altres proves: seguir un individu qualsevol, a escollir per l'alumne, durant dos dies sencers i anotar totes i cadascuna de les seves paraules, opinions, postures, actituds, intimitats, etc. Amb malícia infantil vaig escollir-lo a ell, que no va protestar, i a la fi em va exigir que fes una valoració crítica de l'individu. Jo vaig dir que un cop conegut algú amb profunditat era impossible exercir de jutge. Consideri superat l'exercici, va ser la resposta.

Tot el que em va ensenyar és que en aquest món hi ha dues menes d'actituds: optar per la vida i optar per la mort. Un home podia ser el més humil dels carboners i escollir la vida; un altre podia ser el literat més afamat de la seva pàtria i de la seva època, i escollir la via de la mort. No importava. Recordo que es va morir tres dies després que jo conquerís l'edat adulta legal. Es va acomiadar de mi al llit de mort, amb la flegma del qui es retira d'un negoci fructuós. Em parlava de la malaltia que el consumia com un crític que comenta obres d'art alienes.

-Faci'm cinc cèntims dels seus projectes de futur, amic meu, -va concloure.

-Com pot parlar-me d'aquesta manera mentre s'està morint? -li vaig recriminar, plorant a llàgrima viva.

-I a vostè què li fa suposar que la gent com jo es mor? -em va etzibar.

Aquell dia tots dos vam sortir de la casa per la mateixa porta i per sempre més.

En certa manera els esforços d'aquell home van ser doblement inútils. Totes les lectures que em feia compaginar amb els exercicis, que tenien per finalitat protegir-me de la rudesa del món, van afegir sensibilitat a una pell que ja era massa fina. No va ser culpa seva. Gràcies a ell ja no era el jove que havia sortit de Blacktorne. Però Irlanda continuava sent la mateixa, un factor fora del seu abast. De què serveix que el més lúcid dels homes assenyali el sol de nit? La seva pedagogia anava en la direcció contrària de la realitat. Així que vaig abraçar la causa republicana amb tot l'amor que en Tom havia deixat vacant.

Al moviment republicà li sobraven braços i li faltaven cervells. Per jove que fos tenia estudis, també una estrambòtica cultura humanística. La direcció va preferir que em dediqués a la logística més que no pas al combat directe. Sempre he cregut que els destins més dramàtics els escriu la ironia: el Tècnic Logístic Marítim de Blacktorne, *TLM first class*, es va convertir en un Tècnic Logístic Subversiu, un TLS gens mediocre, per cert. Aviat vaig entrar en el món dels clandestins. Durant els anys següents els anglesos van oferir una recompensa per qualsevol pista que permetés la meva captura. Primer van cotitzar-me en deu lliures. Després en van ser quinze. Després trenta-cinc lliures i quinze xílings exactes -la meticulositat comptable dels anglesos pot ser molt sofisticada-, i per últim quaranta-cinc. Llàstima. Mai vaig ingressar en el restringit club dels caps que valien més de cinquanta lliures. Suposo que no m'ho mereixia. Jo no era ni un ideòleg ni un general. Només un enllaç, a mig camí entre els dirigents i els combatents escampats per tot el país. Però a aquestes alçades la meva posició era molt perillosa. De vegades fugíem de les granges un minut abans que arribessin els anglesos, per la finestra del paller i a corre-cuita. Un vespre fins i tot van tirotejar-nos quan ja en: perdíem per l'horitzó. Ens van perseguir tota la nit. Benaurats avantpassats de la vella Irlanda, que un dia van construir els murs de pedra que omplen el seu paisatge: rere seu em vaig emparar i pels seus laberints em vaig perdre. Això demostra que en les guerres lluiten les forces del present i les del passat.

Com a bons irlandesos, després de cada derrota ens dedicàvem a preparar, amb entusiasme, la següent derrota. I tanmateix va ser aquesta insistència de tèrmits la que va acabar robant l'alè a l'enemic. Va haver-hi un dia feliç. Un dia que, tot passejant per Dublín, vaig entendre que ja no vestia amb uniforme de camuflatge sinó, senzillament, de paisà. La diferència no estava en la roba, la diferència era que ja no tenia por. Els anglesos es retiraven.

He dit que va ser un dia feliç i només un. Aviat se'm va aparèixer un món desolador. Els nostres dirigents governaven amb un despotisme simètric al dels anglesos. Aquestes revelacions no esclaten de cop, ens neguem a acceptar-les i s'imposen lentament. Però en definitiva, quina diferència hi havia entre el palau de Buckingham i les reunions del nou govern? Exercien el poder amb criteris tan pràctics, despòtics i inhumans com els de qualsevol general anglès. No feien res més que mantenir l'ordre que tant havíem repudiat.

Per a ells Irlanda no era la finalitat, era l'argument per assolir el govern. Però aquí topaven amb una greu contradicció: en Tom, el sacrifici d'en Tom, de tots els Tom.

La nostra pàtria no era una geografia, era una idea de futur. El nostre patriotisme no creia que els homes i dones irlandesos fossin més bons que els homes i dones anglesos. O que les patates irlandeses fossin millors que les patates angleses. No. A la perversitat de l'imperi anglès nosaltres hi havíem oposat una generositat sense límits. Els soldats enemics no passaven de ser cartutxos humans, dirigits pels interessos més foscos del planeta. Nosaltres lluitàvem amb una consciència superior de la llibertat. Per tant, l'expulsió anglesa havia de ser el pròleg d'un món diferent, més amable, més equitatiu. En canvi, els dirigents de la nova Irlanda es limitaven a reemplaçar els noms dels ocupants pels seus. Van canviar els colors de l'opressió, res més. Era un deliri obscè: els anglesos encara estaven evacuant Irlanda i el nou govern ja disparava contra els seus vells camarades.

Com era possible, em demanava a mi mateix, que després de dècades, de segles de guerra contra Anglaterra, aprofitéssim el primer alè de llibertat per matar-nos els uns als altres? On s'amagava aquella immensa capacitat humana de trair els principis més elementals? Vaig refusar un petit càrrec en la nova administració. Jo no havia lluitat contra aquesta entitat omnipotent que és l'imperi britànic per suplir-la amb una rèplica diminuta. Tampoc podia allistar-me a les files dels nous rebels. Una guerra civil no és una causa, és un desastre: per increïble que sembli, un any després que Anglaterra evacués el país ja havien mort més irlandesos que en tota l'última guerra.

Ningú pensava a gaudir de la pau, ni el nou govern ni els vells rebels. De cop i volta, aquells per qui hauria donat la vida es van convertir en uns absoluts desconeguts, els uns i els altres. Abans els homes amagaven armes, ara les armes amagaven homes. El més insuportable va ser adonar-me de l'enorme distància que em separava d'aquells que havia cregut tan a prop. No podia odiar-los. Era pitjor: senzillament no els podia comprendre. Era com si parlés amb selenites. La meva pàtria mai havia estat meva. I ara que ho podia ser, m'hi sentia com un estranger. Una nit d'insomni vaig recordar en Tom. Què hauria fet ell? Pensaria com jo? Continuaria la rebel·lió o potser s'adscriuria al nou govern? Al matí només havia arribat a una conclusió: que en Tom era mort.

Jo no vaig abandonar una causa; es pot afirmar que la causa em va abandonar a mi. A dins meu va morir alguna cosa més que una simple creença. Havia perdut tots els significats de la paraula esperança. En efecte: la història d'Irlanda sempre ha estat la història d'una revolta, la revolta justa per excel·lència. I si la causa irlandesa havia fracassat, tan nítida, cap altra no prosperaria. Tot demostrava que els homes eren esclaus d'una mecànica invisible, però destinada a reproduir-se.

A partir d'aquí només se m'apareixia una pregunta: volia quedar-me en un món dirigit per espirals de violència que perpetuaven la infelicitat de tots els homes? La meva resposta era que no, mai més i enlloc, i per tant vaig optar per escapar-me a un món sense homes. Ja no era un pròfug de la llei. Ara fugia d'alguna cosa més gran, molt més gran.

***

D'Irlanda vaig passar al continent. No sabia ben bé a on anava, només d'on venia. De França a Bèlgica i d'allà a Holanda, amb la remota idea de vagar eternament sense fita ni destí. Mai hauria pensat que el meu títol de TLM em pogués fer cap servei.

A Amsterdam hi tenia la seu una corporació naviliera internacional. Reclutaven personal marítim per a tota mena de destins d'ultramar. Em vaig inscriure en una llista molt llarga, però el meu títol de TLM i la falta de candidats van abreujar l'espera.

L'encarregat de personal era un holandès de galtes vermelles per on corrien venetes de

color violeta. Havien de cobrir, amb urgència, una plaça d'oficial atmosfèric. On? Al principi l'home evadia la pregunta. I a mesura que l'entrevista avançava em vaig adonar que no havia de demostrar la meva idoneïtat, que el meu interlocutor feia esforços per vendre'm la plaça. Finalment va assenyalar l'illa amb una ungla de vidre rosa que entrava molt a la carn del dit. Vaig creure que l'ungla cometia un error: jo no veia res, cap superfície dibuixada, cap taca, per petita que fos. Però era el mapa de l'Atlàntic Sud a escala més gran que tenien. M'hi vaig fixar millor. L'illa se situava en un encreuament de coordenades. Per això no podia veure-la: era tan petita que les línies de la latitud i la longitud l'amagaven sota la intersecció de tinta.

-I és molt nombrós, l'equip tècnic que hi resideix? -vaig demanar.

-No tindrà gaire vida social -va dir l'encarregat.

La meva única exigència va ser que el meu nom no constés a cap registre. Ho havia acceptat abans que acabés de parlar. Quan va veure la meva signatura estampada al contracte no va poder dissimular l'alegria. Ell creia que m'enredava.

3

Després de llegir la carta ja no tenia esma per seguir obrint paquets. Vaig seure en un tamboret de fusta com qui ve de recórrer una gran distància. Què podia fer? Mala hora per a l'abatiment. La tristesa no es resol amb quietuds, així que vaig optar per mobilitzar energies. Vaig pensar que seria bo apropar-se al far. Si no em reconciliava amb l'encarregat com a mínim faria exercici i espantaria records. Podia ser que la insània d'aquell individu només fos un atabalament passatger. Estava disposat a disculpar-lo. Ben mirat, el capità s'havia introduït a casa seva sense gaires manies i amb l'arrogància d'un gall cridaner. I l'havíem sorprès dormint. Però un faroner diligent dorm de dia i treballa de nit, vigilant la constància de les llums. Nosaltres estàvem acostumats al contacte humà del vaixell, conspicu i quasi obscè. Ell no. Imaginem la seva sorpresa en veure aparèixer dos desconeguts allà, a la fi del món.

Tot l'alè de l'illa es resumia al bosc. Però com més caminava per l'interior d'aquella vegetació més l'associava a una mena de vida en estat latent, accidental, poruga i borda. Els matolls, per exemple, projectaven unes branques gruixudes i en aparença molt sòlides. En doblegar-les es trencaven com pastanagues. Un dia arribaria l'hivern i la neu esclafaria els arbres a martellades. Aquell bosc feia pensar en un exèrcit que signa la derrota abans de la batalla. A mig camí, però, em vaig aturar en veure una gran placa marbrenca, de la qual sorgia una senzilla canella de bronze. La placa s'alçava contra una paret natural; l'emmarcava molsa negra. Era un bon lloc, perquè a falta de més elevacions aquella placa concentrava una petita conca hidràulica. Un doll d'aigua brollava ininterrompudament del canó. El rajolí queia sobre un gran cubell de ferro. Es desbordava. Un altre, buit, esperava al seu costat. Vaig entendre que estava davant de la font que proveïa el far.

És curiós de quina manera seleccionem els objectes on es diposita la nostra mirada. En el meu primer passeig, amb el capità, la font va passar desapercebuda. No ens hi havíem fixat perquè buscàvem signes superiors. Però ara jo estava sol, sol del tot, i una canella de bronze que vomitava aigua era objecte de gran interès. M'hi vaig apropar i per sobre del canó vaig veure una inscripció amb lletres irregulars. Deia així:

Batís Caffó viu aquí
Batís Caffó va fer aquesta font
Batís Caffó va escriure això
Batís Caffó sap defensar-se
Batís Caffó domina els oceans
Batís Caffó té allò que vol i només vol allò que té
Batís Caffó és Batís Caffó i Batís Caffó és Batís Caffó
Dixit et fecit

Vaig lamentar-ho. Adéu esperances de concòrdia. Aquella làpida m'estava parlant d'una ment tan fragmentada com irrecuperable. Però no tenia res millor a fer i vaig seguir el camí que em duia al far. Un cop als peus de la construcció em vaig trobar la porta tancada. Hola, hola, vaig cridar, imitant el capità.

Ningú no em va contestar; l'únic soroll que m'arribava era el de les onades que fregaven els rocams més propers. Vaig pensar en les inscripcions de la font. Se'm va ocórrer que devia ser un home presumptuós, perquè totes les frases inscrites començaven amb el seu nom. Fos perquè el dominava una personalitat raquítica, o per una aguda

egolatria -defectes que acostumen a convergir-, la qüestió era que necessitava reafirmar la seva identitat. La meva invocació es va fer més estratègica, reiterant moltes vegades el seu nom:

-Batís! Batís! -vaig cridar fent trompeta amb les mans-. Batís, Batís! Hola Batís! Hola! Si us plau, obri. Sóc l'oficial atmosfèric!

Sense resposta. Uns sis o set metres per damunt de la porta hi havia el balcó. Jo el mirava amb l'esperança que aparegués la seva figura. Com que no va ser així, l'observació continuada va fer que em fixés en altres coses. Vaig veure, per exemple, que a la base del balcó hi havien afegit fustes. En la visita anterior havia pensat en una mena de bastida rudimentària. M'equivocava. No eren de la mateixa forma que els suports de ferro originals, els que formaven triangle amb la paret i els peus del balcó. Eren estaques molt punxegudes. De fet, tot el balcó estava envoltat per aquella obra, cosa que el convertia en un eriçó artesanal. Bufava el vent i em va arribar un soroll de quincalla. La zona més arran de terra del far estava plena de cordes que es sostenien per claus gruixuts. Penjades de les cordes, llaunes buides, sovint en parella. El vent feia que repiquessin entre elles i contra les parets amb l'efecte d'esquellots de vaca. Encara més detalls incomprensibles: les juntures de les pedres s'havien omplert de claus amb la punxa cap enfora. Claus i vidres trencats, una infinitud de vidres. El nostre sol feia que refulgissin amb coloraines verdes i vermelles. Una mica més amunt desapareixien els vidres i els claus. Fins allà on arribaria un home enfilat a una escala mitjana, les pedres de la paret s'havien unit amb una argamassa improvisada, suturant-les, de manera que adquirien la consistència d'una muralla inca. No hi cabria ni l'ungla d'un nadó. Vaig voltar el far: tota l'obra estava protegida per aquells treballs absurds. Quan em tornava a situar davant de la porta vaig veure en Batís, al balcó. M'apuntava amb una escopeta de canons paral·lels. Tot i el desconcert inicial no em vaig deixar intimidar:

-Hola, Batís. Se'n recorda de mi? -vaig dir-. Voldria parlar amb vostè. Després de tot som veïns. Curiós veïnatge, no li sembla?

-Si s'apropa dispararé.

La meva experiència era que quan un home pretén matar-ne un altre no l'amenaça, i que quan l'amenaça és que no pretén matar-lo.

-Sigui raonable, Batís -vaig insistir-; una paraula cordial.

No va contestar, només m'apuntava fixament des del seu balcó.

-Fins quan té contracte? -vaig dir, per dir alguna cosa-. Espera aviat el seu relleu?

-El mataré.

També tenia la convicció que quan un home no vol parlar només pot obligar-lo la tortura. I jo no era un torturador. Vaig arronsar les espatlles i me'n vaig anar, sense pressa. Quan tornava a entrar al bosc vaig girar-me: encara era al balcó, les cames separades i mantenint la postura de tirador alpí. Fins i tot tancava l'ull esquerre.

* * *

La resta de la jornada no té més importància. Vaig acabar d'endreçar la casa. Em va venir una emoció estranya. Em vaig mossegar el llavi inferior fins que va sagnar, sense consciència que ho feia. Vaig encetar un barril de conyac, amb tota la consciència del que feia. Mig borratxo, mig sobri, mig trist, mig alegre, vaig encendre la llar de foc. Fumava i tirava les burilles al foc. Infinitat de poetes parlen de l'enyorança de la pàtria. Jo mai no he sabut apreciar l'art poètic. Penso que el dolor és un estat previ al llenguatge, i que per tant qualsevol esforç en aquesta direcció és inútil. I ja no tenia pàtria.

Alimentava les reflexions de la melangia quan van venir les tenebres. En aquelles regions del món la nit no s'anunciava, conqueria per assalt. Un ensurt: les semifoscors de

la meva residència es van il·luminar, de cop, amb un esclat de llum blanca, que acte seguit va desaparèixer. Era el far. En Batís l'havia encès, el focus iniciava els seus giravolts i a cada intermitència entrava per les meves finestres. No ho vaig acabar d'entendre. El focus em tocava directament. Això volia dir que el seu angle era molt baix, i que poc servei oferiria als vaixells més llunyans. Quin home més feréstec, vaig pensar. Podia assumir, per exemple, que hagués arribat a l'illa buscant solitud. Però en aquest cas el seu exercici de la solitud era molt diferent. Des del meu punt de vista l'autèntica solitud era interna i no excloïa el contacte amable amb veïns ocasionals. Ell, en canvi, optava per tractar tots els homes com leprosos. Fos com fos, en aquells moments les rareses d'en Batís m'interessaven molt poc.

Recordo que vaig encendre un quinqué de petroli. Vaig seure davant la taula i vaig planificar el meu horari. Estava així. Al fons, la llar de foc; jo i l'escriptori a la banda oposada de l'habitatge. A la meva dreta la porta de la casa i el meu llit, molt similar al de la cabina de la nau. A l'altra paret, caixes i baguls, tot molt simple. Poc després vaig sentir un soroll graciós i remot. Més o menys com si escoltéssim el trot d'un petit ramat de cabres a la llunyania. Al principi el vaig confondre amb remor de pluja, un soroll de gotes gruixudes i solitàries. Em vaig aixecar i vaig mirar per la finestra més propera. No plovia. La lluna plena tacava de purpurina la superfície del mar. La llum queia sobre els troncs clavats a la platja. Fàcilment imaginava membres humans, estàtics, i el conjunt feia pensar en un bosc de pedra. Però no plovia. No hi vaig pensar més i vaig seure altra vegada. I vaig veure allò. Allò. La bogeria m'ha robat els ulls, recordo que vaig pensar.

A la part inferior de la porta hi havia una mena de gatera. Un forat rodó sobre el qual descansava una petita trapa mòbil. El braç entrava per allà dins. Un braç sencer, nu, llarguíssim. Amb moviments d'epilèptic buscava alguna cosa per l'interior. Potser el pany? No era un braç humà. Per bé que el quinqué i el foc no m'oferien una llum gaire intensa, al colze s'hi podien apreciar tres ossos, molt petits i més punxeguts que els nostres. Ni un gram de greix, musculatura pura, pell de tauró. Però el pitjor de tot era la mà. Els dits estaven units per una membrana que quasi arribava a les ungles.

Al desconcert el va succeir una onada de pànic. Vaig cridar d'espant alhora que saltava de la cadira. En sentir-me, un conjunt de veus em van replicar. Eren per totes bandes. Envoltaven la casa i cridaven amb tons insòlits, una barreja de brams d'hipopòtam i xisclets de hiena. Tenia tanta por que el meu propi terror no em resultava creïble. Vaig mirar per una altra finestra amb la ment en blanc.

Més que veure'ls podia intuir-los. Eren un pam més alts que jo i més prims. Corrien pels voltants de la casa. Tenien una agilitat de gasela. La lluna plena retallava perfils. Tan aviat com els meus ulls els detectaven, fugien del limitat angle visual que m'oferia la finestra. Un d'ells s'atura, mou el cap amb vivacitat de colibrí, xiscla, corre, torna, se n'hi afegeixen un parell i canvien de direcció, qui sap per què, i tot a una velocitat de llampec. Rere meu vaig sentir un espetec: havien trencat els vidres de la finestra oposada. Allò va fer que tornés del paper d'espectador al de víctima. Per sant Patrici, entraven a la casa! Només em van salvar els seus descontrolats instints. La finestra era un rectangle petit, però toleraria el pas d'un cos mínimament hàbil. Tanmateix, l'ànsia els duia a precipitar-se, tots volien saltar cap endins i multiplicaven l'embut. El far va il·luminar l'escena. Un lapse mínim, un horror absolut. Sis, set braços movent-se com tentacles, rere els quals ululaven cares d'un inframón de batracis, ulls com ous, ninetes com agulles, forats per narius, sense celles, sense llavis, la boca gran.

Vaig actuar més amb l'instint que amb la raó. De la llar de foc vaig prendre un tió gruixut i, amb un crit, vaig colpejar els braços que es sacsejaven. Van saltar espurnes, sang blava, udols de dolor i trossos de fusta cremada. En retirar-se l'últim braç vaig llençar el tió enfora. Les finestres tenien portes interiors. Volia tancar-la i barrar-la, però

l'última urpa va aprofitar per atacar-me el coll. A mi mateix em sorprèn la presència d'ànim que vaig tenir. En lloc de combatre els canells del monstre, la meva reacció va ser agafar-li un dit. El vaig doblegar fins trencar-li l'os. Faig un bot enrere. Amb un sac buit recullo les brases de la llar de foc i les llanço contra la finestra. Aquella pluja provoca uns renecs invisibles, i en la pausa que segueix tanco la porta interior de fusta tan de pressa com m'és possible.

Encara quedaven tres finestres, totes amb les portes interiors obertes. Aquí es va produir una carrera mortal. Jo saltava d'una finestra a l'altra, tancant les portetes i passant la barra. Ells, d'alguna forma, comprenien la situació i voltaven la casa per fora, fins a la propera finestra. Podia seguir la seva trajectòria per les veus, més excitades que mai. Per fortuna jo arribava abans. Quan vaig tancar l'última, la decepció es va fer tangible amb un plany llarg i esgarrifós, un udol simultani de deu, onze, dotze goles, no ho sé, la por afecta el càlcul.

Seguien allà fora. Desesperat, intentant decidir què calia fer, vaig buscar alguna arma. La destral, la destral, la destral, m'indicava el meu cervell. Però no la veia, no tenia temps per buscar-la i em vaig conformar amb una pala. Ara els monstres colpejaven una finestra en multitud. La fusta tremolava però la barra era sòlida. I no els guiava cap tàctica en especial, repicaven sense ordre ni sentit. En aquelles condicions ni tan sols podia defensar-me, només podia esperar qui sap què. Vaig recordar el braç de la gatera: seguia allà. Una visió que em va dur molt a prop del col·lapse nerviós. Amb tota la tensió acumulada, amb una fúria de la qual mai m'hauria cregut capaç, em vaig precipitar contra aquell membre horrible. El vaig colpejar com si la pala fos una porra, després vaig girar-la, per tallar-lo, però fins i tot així es resistia. Finalment li devia seccionar una vena gruixuda, perquè la sang va sortir a pressió i el braç es va retirar amb la prestesa d'un llangardaix.

Vaig sentir els laments del monstre mig mutilat. Els seus companyons també ploraven. Els cops contra la finestra es van aturar. Un silenci. El pitjor dels silencis que mai no he escoltat. Jo sabia, em constava, que eren allà fora. Tot d'una, tots plegats, van començar a fer uns grinyols en sintonia. Miolaven, exactament igual que gatets quan reclamen la presència de la mare. Uns mèu, mèu, mèu, curts i dolços, tristos i desemparats. Era com si em diguessin surt, surt, tot ha estat un malentès, no et volem cap mal. No els importava ser creïbles, només volien escampar l'espant. Feien els mèu, molt lànguids, i acompanyaven la fal·làcia amb rebomboris esporàdics contra la porta o les finestres barrades. No te'ls escoltis, per l'amor de Déu, no te'ls escoltis, em vaig dir. Vaig reforçar la porta amb baguls. Vaig posar més troncs al foc, per si de cas se'ls ocorria forçar la xemeneia. Jo mirava amb inquietud el sostre. Estava cobert amb plaques de pissarra. Si s'hi dedicaven, podrien destruir-lo i infiltrar-se. Però no van fer ni una cosa ni l'altra. Durant tota la nit la llum del far, monòton, es va filtrar per les escletxes a cada giravolt. Uns raigs prims i llargs, que anaven i venien amb precisió de rellotgeria. Durant tota la nit van atacar, ara una finestra ara la porta, i a cada atac creia que algun accés cediria. Després, un llarg silenci.

El far s'havia apagat. Amb totes les precaucions vaig obrir una finestra. No hi eren. A l'horitzó s'estenia una delicada franja violeta i carabassa. Em vaig deixar caure al terra com un sac, encara amb la pala a les mans. Dins meu pugnaven dos o tres sentiments nous i desconeguts. Una estona després es feia visible un petit sol que flotava sobre les aigües. Una espelma en la foscor escalfaria més que aquell astre sotmès al vel dels núvols. Però era el sol. En aquelles latituds australs l'estiu tenia unes nits extraordinàriament curtes. Havia estat, sens dubte, la més curta de la meva vida. A mi m'havia semblat la més llarga.

4

Dels meus dies d'activista havia après un mètode: la millor manera de combatre el sentimentalisme i la desesperança consisteix, sense cap mena de dubte, a enfocar el problema des dels aspectes tècnics. Em vaig fer el següent raonament: ets mort. Et trobes en un illot fred i solitari, a distàncies inoïdes de qualsevol auxili. Ets mort, ets mort, em vaig repetir en veu alta mentre cargolava un cigarret. Aquesta és la teva situació actual: ets mort. Per tant, si no te'n surts, no hauràs perdut res. Però si aconsegueixes salvar-te ho hauràs guanyat tot: la teva vida.

No hauríem de menysprear la fortalesa dels pensaments solitaris. El cigarret que em fumava es va convertir, per encanteri, en el millor tabac del món. I aquell fum que sortia dels meus pulmons era la signatura del qui es resigna a combatre en unes Termòpiles. Estava esgotat, sí, però el cansament es va esvair. Ja no patia cansament, el cansament em patia a mi. Mentre estigués cansat, mentre les parpelles em caiguessin amb pes de plom, seria viu. Ja no m'importaven els mòbils que m'havien dut fins aquell indret remot. No tenia passat, no tenia futur. Era a la fi del món, era enmig del no res, era lluny de tot. Després de fumar-me aquell cigarret era infinitament lluny de mi.

Quant a la situació objectiva, no em feia cap mena d'il·lusions. Per començar jo no sabia res dels monstres. Així doncs, i tal com suggerien els manuals militars, havia de preveure la campanya des de les pitjors expectatives. Atacarien de dia i de nit? Sempre? Organitzats en manat? Amb perseverança anàrquica? Quant temps podria resistir amb els meus limitats recursos, sol i contra una turba? Evidentment, molt poc. En Batís havia aconseguit sobreviure, és cert. Però ell comptava amb una experiència que jo no tenia. I amb el far, una fortificació natural: com més em mirava la caseta més miserable em semblava. Només s'imposava una conclusió certa: no calia que preguntés pel destí del meu predecessor.

Fos com fos, no em quedava més remei que establir alguna mena de defensa organitzada. Si en Batís disposava d'un fortí vertical jo crearia una trinxera a nivell de terra. La idea era voltar la casa amb un sot ple d'estaques. Allò impediria que s'apropessin als accessos. Però el meu problema era de temps i d'energies: per a un home sol, cavar aquella superfície requeria grans esforços de sapa. D'altra banda els monstres tenien una agilitat de pantera -ho havia vist-, el fossat hauria de ser ample i fondo. I jo estava esgotat, des de la meva arribada a l'illa no havia gaudit ni d'una hora de son. A més, si constantment treballava i em defensava, no tindria temps ni per a un repòs minúscul. Afrontava un dilema simplíssim: o morir a mans dels monstres o morir embogit per la fatiga, física i mental. No calia ser un geni per entendre que els dos destins convergien. Vaig decidir simplificar al màxim els treballs. De moment em limitaria a crear grans forats sota les finestres i la porta. Confiava que allò fos suficient. Excavava uns semicercles i els omplia de troncs. Després de fer punxa amb el ganivet els clavava al fons, mirant al cel. Molts d'aquells troncs els vaig treure de la platja. Quan els collia, tan a prop de l'aigua, vaig tenir una idea lògica. Per les seves formes, per les mans membranoses, tot indicava que els monstres provenien de fondàries oceàniques. En aquest cas, em vaig dir, el foc seria una arma primitiva però molt útil. La teoria dels elements oposats, en efecte. I si de tots és conegut el refús instintiu que les feres experimenten davant del foc, quins resultats no aconseguiria davant de bèsties amfíbies? Per reforçar les meves defenses vaig fer piles amb llenya, també amb els meus llibres. La flama del paper és menys continuada però més intensa. Potser així aconseguiria una sorpresa fulminant. Adéu Chateaubriand! Adéu Goethe, adéu Aristòtil, Rilke i Stevenson.

Adéu Marx, Laforgue i Saint-Simon! Adéu Milton, Voltaire, Rousseau, Góngora i Cervantes. Estimats amics, se us venera, però que l'admiració no es barregi amb la necessitat, sou contingents. Vaig somriure per primera vegada des de que havia començat el drama, perquè mentre feia les piles, mentre les ruixava amb petroli i feia un reguerot per unir-les a la futura pira, mentre feia aquestes operacions, descobria que una sola vida, justament la meva, valia més que les obres de tots els genis, filòsofs i literats de la humanitat sencera.

Finalment, la porta. Si excavava l'entrada i l'empalava em trobaria amb un problema obvi, és a dir, que em barraria el meu propi pas. Per tant, i abans que res, em vaig dedicar a construir una planxa de fusta, que em serviria per abocar-la com un pont sobre el forat. Però a aquestes alçades ja no podia més, arribava al límit. Havia perforat la superfície que s'estenia als peus de les finestres, havia recollit trossos de fusta, els havia convertit en llances i els havia clavat. En una segona línia de defensa, més allunyada, havia fet les piles de fusta i llibres, les havia unit amb una metxa de petroli. El sol declinava. Que s'acusi el meu criteri, mai el meu instint: venia la nit i jo sabia, per alguna font atàvica, que la foscor és l'imperi dels carnissers. Desperta't, desperta't, em deia en veu alta, no t'adormis. Com que no tenia gaire aigua em vaig esquitxar la cara amb ginebra freda. Després, un temps mort. No passava res i em vaig curar les butllofes de les mans, que m'havia fet quan collia brases, i les esgarrapades del coll, producte de les urpes assassines. La fossa de la porta no estava acabada. Era el que menys em preocupava. Gràcies als baguls de l'equipatge vaig construir una sòlida barricada. La meva memòria va viatjar fins a Irlanda, fins a les revoltes que convertien els empedrats en banderes. Però en aquells moments hauria canviat els monstres per tots els agents del regne, això és segur.

Abans he dit que la carta dels meus superiors va estar a punt de matar-me. És una manera d'enfocar-ho. Aquella carta va ser el motiu pel qual no vaig acabar d'obrir un parell de caixes. En aquest moment ho vaig fer, més que res perquè temia que em traïssin les forces si em relaxava. I estic convençut que mai ningú, enlloc, ha experimentat tanta alegria en obrir un rectangle de fusta. Vaig alçar la tapa, vaig estripar el cartró i a dins, protegits amb palla, hi havia dos fusells de la casa Remington. La segona caixa contenia dues mil bales. Em vaig posar a plorar com un nen, de genolls. Per si cal dir-ho, era un obsequi del capità. Durant la travessa havíem contrastat criteris, a ell li constava que jo odiava els militars i el militarisme. Són un mal necessari, em deia ell. El pitjor dels militars és que són com criatures, li replicava jo, tot l'honor que reporten les guerres es resumeix en un: poder-les explicar. Vam fer moltes tertúlies de capvespre, i ell sabia que si m'oferia armes de foc les refusaria; amb tota discreció, a última hora, va afegir les caixes al meu equipatge. En fi, si em donessin cinquanta homes com el capità fundaria un nou país, una pàtria oberta, i la batejaria amb el nom d'Esperança.

Van caure les tenebres. Es va encendre el far. Vaig maleir en Batís, Batís Caffó. El seu nom i el de la infàmia anirien plegats per sempre més. No m'importava que fos un boig, només m'importava que ell coneixia l'existència dels monstres, i que m'havia relegat a la ignorància; l'odiava amb la virulència dels impotents. Encara vaig tenir temps de foradar unes petites troneres a les finestres, traus arrodonits que permetrien la sortida del canó. I per damunt de les troneres uns miradors llargs i estrets. Així podria veure l'exterior sense necessitat d'obrir els porticons. Però no passava res. Cap moviment, cap soroll sospitós. Per la finestra orientada al mar podia veure la costa. L'oceà estava tranquil i les onades, més que castigar la sorra, l'acaronaven. Una estranya impaciència es va apoderar de mi. Si havien de venir, que vinguessin. Desitjava veure centenars de monstres carregant contra la casa. Volia disparar-los, matar-los un per un. Qualsevol cosa menys aquella estona exasperant. Totes les butxaques del meu abric estaven farcides amb grapats de bales. El

seu pes em confortava i m'animava. Bales de color coure a la butxaca esquerra, bales a la butxaca dreta, bales a les butxaques del pit. Mastegava bales. Premia el fusell amb tanta força que les venes de les mans se'm retallaven com rius blaus. Al cinturó que m'havia posat per sobre de l'abric, un ganivet i una destral. Van venir, és clar.

Primer van aparèixer uns caps que s'apropaven a la costa. Com petites boies mòbils, que avançaven com aletes de tauró. Devien ser deu, vint, no ho sé, patolls i patolls. A mesura que trepitjaven la sorra es convertien en rèptils. La pell mullada feia pensar en un acer artístic que s'hagués ungit amb oli. S'arrossegaven uns metres i després es posaven drets, un bipedisme perfecte. Però avançaven amb el tors una mica inclinat, com qui lluita contra un vent molt fort. Vaig recordar el soroll de pluja de la nit passada. Aquells peus d'ànec no podien evitar sentir-se fora del seu element. Esclafaven la sorra i els còdols dispersos fent grans sots, com si trepitgessin neu tova. De les goles sortia un xiu-xiu de complot general. Ja. en tenia prou. Vaig obrir la finestra, vaig llançar un tronc encès, que va inflamar el petroli, la llenya i les muntanyes de llibres, i vaig tancar. Disparava per la tronera sense un blanc concret. Les criatures es van dispersar a bots, com un manicomi de llagostes abismals, grallant amb ferocitat. No discernia res. Només les flames, al principi molt altes, ells mig retratant-se al darrere, cossos que saltaven o ballaven amb energies d'aquelarre, jo també vociferava. Feien bots, s'ajupien, es reunien i dispersaven, intentaven arribar fins a les finestres i retrocedien. Monstres, monstres i més monstres- Aquí, allà, allà, aquí. Jo anava d'una finestra a l'altra. Treia el canó, disparava a cegues un, dos, tres, quatre trets, carregava jurant com un bàrbar contra Roma, tirava i tornava a carregar, i així hores senceres, o potser només breus minuts, no ho sé.

La intensitat de les fogueres minvava. Vaig comprendre que el foc era una protecció més d'ordre moral que altra cosa. Però s'havien esvaït. Al principi no me'n vaig adonar. Jo tirava i tirava fins que una beina es va encallar al pany del fusell. Vaig manipular la palanca, frenèticament. No me'n sortia, on és l'altre Remington? Les beines cilíndriques, escampades sota els meus peus, fan que rellisqui i ensopegui. Les bales de les butxaques rodolen. Les vull recollir, però bales útils i càpsules buides es confonen. M'arrossego fins la caixa de munició, poso la mà a dins i agafo un grapat de projectils, molt freds. En aquestes operacions hi inverteixo un temps. I comprovo, amb sorpresa, que els brams dels monstres no se senten. Respiro com un gos apallissat. Miro per les troneres. Fins on l'angle visual m'ho permet, no s'observa cap enemic. Les flames amb prou feines s'aixequen un pam, més blaves que vermelles. Crepiten. El far escombra el paisatge, amb intermitència periòdica. Quina perfídia rumiaven? Tot allò no mereixia crèdit. La nit encara aclaparava l'exterior.

A la llunyania, una detonació va foradar capes d'aire. I doncs? En Batís disparava. Assaltaven el far. Vaig parar l'orella. El vent em duia el brogit del combat, a bafarades. Els monstres udolaven amb passió d'huracà, allà, a l'altre extrem de l'illa. En Batís espaiava els trets, com si només escollís blancs segurs. A cada tret els renecs infrahumans pujaven de volum. Però la freqüència amb què en Batís feia servir l'escopeta parlava d'un individu tranquil, d'algú que es comporta més amb la calma del domador de lleons que de l'home que balla al barranc. Diria que el vaig sentir riure, però això no és gens segur.

Després, una onada de vent gèlid va substituir la remor de batalla. L'aire movia les capçades dels arbres més propers. Un xiulet de branques i fulles sacsejades, i res més. La meva desorientació creixia. Allò semblava acabat però no podia abandonar la guàrdia. Qui m'assegurava que no es regirarien contra la casa? Però no va ser així.

*** * ***

A primera hora: llum com filtrada per una gasa enfarinada. A despit de benes i

ungüents les butllofes de les mans se m'havien inflamat. Suposo que això es devia a la força amb què premia el fusell a totes hores. L'alè em feia pudor de tabac sec; treia una bilis amb gust de sucre cremat. El meu estat general era deplorable. Feblesa als genolls. Musculatura tibada al coll. Visió desenfocada amb espurnes grogues. Podia sentir llàstima de mi, però els monstres mai no me la perdonarien. Les piles de troncs i llibres encara fumejaven. Vaig dedicar-me a excavar els peus de la porta. A mig matí, però, una visita del tot inesperada.

En Batís era l'estampa perfecta d'un caçador siberià, voluminós i sorrut. Duia gorra de feltre amb grans orelleres i un abric cosit amb fils gruixuts, moltes sivelles. Els cordatges li creuaven el pit. Sostenia l'escopeta i una mena d'arpó que li penjava a l'esquena. Venia a poc a poc però molt segur d'ell mateix, amb indolència elefantina, el pes gràvid. Òbviament no puc dir que m'alegrés de veure'l. Jo tenia mig cos a dins del sot. Vaig aturar les palades.

-Bons jans, oi? Vull dir els granotots -va comentar, gairebé simpàtic, i va afegir, asèptic: -Creia que ja seria mort.

Vaig contenir una reacció agressiva. Necessitava aquell home, i amb passions només ofegaria les maniobres diplomàtiques.

-Tingui -va dir, deixant-me un cubell que contenia un saquet de mongetes-. També pot fer servir la font.

Ho deia amb el to que es fa servir amb els agònics: concedir-los tot menys la veritat.

-Necessito alguna cosa més que mongetes i una font d'aigua, Batís -vaig dir encara des de dins del sot-. El far, Batís, el far. Fora del far sóc home mort.

-Aquesta nit plourà -va comentar mirant el cel-. Això els esvera.

-Sigui raonable -vaig protestar amb la feblesa mental als llavis-: Quin sentit té que lluitem en solitari? Quan són envoltats per predadors, la causa dels homes és una de sola.

-Agafi tota l'aigua que vulgui; és seva, de debò. I les mongetes. També tinc cafè. Vol cafè? Necessita cafè.

-Per què em rebutja? Hauria de jutjar les meves intencions, no la meva presència.

-La seva presència dictamina les seves intencions. Vostè no ho pot entendre. Mai no ho entendria.

-La qüestió -vaig dir jo-, és si ens podem entendre.

-La qüestió -va dir ell-, és que sóc més fort.

No m'ho podia creure. Vaig fer un crit:

-Matar és el mateix que deixar morir! Vostè és un assassí -vaig sentenciar-, un assassí! Tots els tribunals del món el condemnarien. Per acció o per omissió em llença a la fossa dels lleons. S'empara en el seu far i contempla l'espectacle com un patrici al coliseu. És feliç, Batís? -vaig renegar més i més indignat.

Ell es va posar de genollons. D'aquesta manera els nostres caps estaven a la mateixa alçada. Va ajuntar els dits de les dues mans i es va aclarir la gola. Les meves protestes no l'havien afectat.

-Al far no hi cap ningú més. Això és un fet. No espero que ho entengui, només que ho accepti –va fer una llarga pausa sense atrevir-se a mirar-me amb els seus ullets mongols. Després: -Ahir vaig sentir trets. Em pregunto si el nostre armament és compatible.

No va acabar la frase, va deixar que jo mateix endevinés la resta. Feia molt més temps que resistia a l'illa i segurament començava a anar curt de cartutxos. Allò era el súmmum de la vilesa. Per una banda es desentenia de la meva vida; de l'altra, em demanava munició per defensar la seva. I tot a canvi d'un saquet de mongetes. Li vaig llançar una paletada de terra a la cara:

-Tingui! Li sembla prou compatible? Criminal!

Vaig sortir del sot. D'una puntada de peu vaig fer que el cubell i les mongetes volessin

pels aires. Aquell gest va aconseguir destarotar-lo més que qualsevol argument:

-No busco violències! Encara que no s'ho cregui, no li desitjo cap mal. No sóc un assassí -va declarar, però al mateix temps es va treure l'arpó de l'esquena. No m'amenaçava clarament, el sostenia amb totes dues mans entre ell i jo. Fora d'aquí, fora d'aquí, el vaig escridassar, estenent un braç, de la mateixa manera que s'expulsen pobres d'un restaurant car. Encara no se n'anava. Durant uns breus instants va adoptar una postura defensiva, sense renunciar al seu objectiu. Fora d'aquí, tortuga humana, fora, el blasmava jo, caminant amb determinació cap a ell. En Batís retrocedia lentament, sense donar-me l'esquena. Jo no era una persona. Jo no era ningú, només un obstacle entre ell i les bales. Va entendre que no ho aconseguiria. Es va girar i se'n va anar amb una indiferència absoluta.

-Un dia ho pagarà, pagarà per tot, Caffó! -vaig maleir-lo quan encara no havia desaparegut al bosc. Però no es va prendre ni la molèstia de contestar-me.

Ara estava segur que només atacaven de nit. En Batís havia dut armes amb ell, en efecte, però més per defensar-se de mi que dels monstres. En cas contrari no es passejaria amb tanta impunitat per l'illa. Per desgràcia, aquestes certeses m'arribaven massa tard. Temia que el primer descans fos el meu últim son. Qui m'assegurava que em despertaria al vespre? Qui m'assegurava que un cop em rendís no cauria en un sopor fatal? Tenia tanta por dels monstres com de la indefensió. I, tanmateix, al llarg del dia em van conquerir moments de feblesa. No es pot dir que dormís. Era una somnolència narcòtica. Estava més a prop d'un *delirium tremens* que de l'onirisme pròpiament dit. Davant meu, a la frontera de la consciència, va aparèixer una rara barreja de visions, records, miratges i al·lucinacions sense significat. Vaig veure una petita porció del port d'Amsterdam, o de Dublín, no ho sé. Taques de quitrà suraven a la superfície de l'aigua, que topava amb els pilons de fusta i feia un soroll de buit. Em vaig veure a la casa de l'illa. Un dimoni antropomòrfic dormia al meu catre; estenia una mà i quasi podia tocar-lo amb la punta dels dits. Em despertava, més o menys. No vull morir, no vull morir. Què em faran, què em faran?

*** * ***

Tercera nit en blanc. Quant temps pot viure un home sense dormir? Tal com en Batís havia pronosticat va ploure a bots i barrals. Trons i llampecs. La primera capa de núvols era molt baixa. Per damunt seu explosions blanques, amples com llacs, efímeres com mistos fracassats. Els trons sonaven com vaixelles de mil plats esclafades a cops de martell. Des dels miradors podia veure la superfície marina, bullint. L'horitzó nocturn resplendia amb andanades de creuers que lliuren batalles navals. Els llamps perforaven el cel i queien amb una verticalitat trencadissa i esbarriada.

Després la pluja va degenerar en una cortina opaca. La visibilitat de l'exterior es va reduir a metres, a centímetres. L'aigua rebotava contra el sostre de pissarra. Les canalitzacions la duien fins als vèrtexs i des d'allà queia en cataractes sorolloses.

Aquesta vegada no els vaig veure venir. De cop i volta la porta es va convertir en un tambor batut per dotzenes de punys furiosos. Tremolava tant que els baguls que la reforçaven per dins, en barricada, van caure. Jo també. Vaig caure de genolls. Un encanteri maligne feia que m'enfonsés, que capitulés. El terratrèmol afeblia la porta, també la meva voluntat de lluita.

Tot l'horror del món es concentrava en aquella porta convulsa. Estava més enllà de la rendició, més enllà de la bogeria; però encara no estava més enllà de la resignació, ni més enllà de l'apatia, i per tant no podia acceptar el meu destí en pau. No sentia la veu dels monstres. Només la força de la pluja i els cops, els cops, sobreposant-se els uns als altres.

Vaig somicar amb llàgrimes petites, i al mateix temps que plorava, mentre em mossegava un puny sabia, em constava que cap providència em trauria mai de l'illa. La porta cedia. Trontollava com una fulla de llorer que bull a l'olla, rebentaria pels quatre costats d'un moment a l'altre. Paralitzat, hipnotitzat, era incapaç de treure els ulls de la porta. I va ser just en aquella hora última que es va produir un miracle, però a la inversa.

Ja no necessitava la salvació, era inútil. En breus instants seria carronya. El miracle era que no m'importava morir. Era mort, de fet. Era mort, doncs, i en assumir-ho la meva postura de fetus, en un racó, em va semblar innecessària, encara més, ridícula. Era mort, però no tremolava. Era mort, i abans de morir m'era donat de conèixer l'essència de l'abisme. Perquè, què podia ser aquella porta sotragada sinó la idea pura de l'horror? Tenia tan poques forces que em vaig arrossegar pel terra. La meva última voluntat consistia a tocar aquella porta amb la punta dels dits. Com si el contacte m'hagués de revelar alguna font de saviesa universal, un coneixement escampat per tot arreu però només a l'abast dels què són rebuts en audiència en palaus de llum. Me'n separaven pocs centímetres. El meu palmell s'estenia davant de la porta com si fos una paret de vidre. Però en aquell precís moment, a cops de puny, un dels monstres va eixamplar l'escletxa que feia de mirador. El braç va entrar per l'esvoranc, va caure com la cua d'un escorpí i em va capturar el canell.

-No!

En un parpelleig vaig transitar de l'espiritualitat més elevada a l'animalitat més primària. No, jo no volia morir. Vaig mossegar la mà amb totes les dents i queixals, clavant els canins, li vaig trencar ossos menors i li vaig estripar la membrana que unia el dit polze i l'índex. El propietari va fer un crit de dolor llarg, molt llarg, inacabable, però no em deixava anar. Vaig fer força cap enrere amb les mandíbules, afermant-me amb els talons, fins que alguna cosa va cedir. A causa de l'impuls el meu crani va picar contra el terra. Tenia la cara i el pit xops de sang blava; em lliscava pel mentó i regalimava pels colzes. Vaig donar voltes com un simi borratxo, sense posar-me dret. Després, dies després, vaig comprendre que era jo el qui feia aquells sons horripilants amb les dents serrades. Per casualitat les meves mans van palpar un dels fusells. El vaig carregar com ho faria un cec, sense mirar enlloc. Els projectils van travessar la porta. Les bales obrien forats. Encenalls de color crema volaven a diferents alçades. Ells feien udols de canilla frustrada. La porta es va convertir en un colador. Se n'havien anat però jo continuava disparant. La tempesta s'allunyava. A trenc d'alba la pluja només era un plovisqueig lent i sense substància. Fins que no va venir la llum no em vaig adonar que tenia la boca garratibada, i plena. Vaig escopir mig dit i una membrana, més grossa que les papallones del Brasil.

L'últim llampec d'aquella nit va il·luminar la meva intel·ligència. Tenia un miler de monstres anònims en contra. Però en realitat ells no eren enemics meus, de la mateixa manera que els terratrèmols no són enemics dels edificis, només són.

El meu únic enemic tenia un nom i es deia Batís, Batís Caffó. El far, el far, el far.

5

Jo no era un bon tirador. Ni tan sols em servia el meu passat d'activista: mai havia disparat una arma. Ara els meus antecedents em semblaven un sarcasme: havia rebut, amagat, i distribuït centenars de fusells; però l'ús que en vaig fer va ser mínim. En qualsevol cas estava decidit a entrenar-me, i és sabut que en cas de necessitat s'aprèn de pressa. El Remington tenia una alça que precisava les distàncies. La fixava a cinquanta, setanta-cinc, cent metres i provava d'encertar llaunes d'espinacs buides. Aquí va aparèixer el primer obstacle. Durant tot el matí vaig fer pràctiques amb un èxit més que mediocre. A la feblesa del cos s'hi afegia la mental. La consumpció generalitzada erosionava els sentits. Intentava apuntar al blanc, tancava un ull i hi veia doble. Tot el meu sistema nerviós s'ensorrava a ritme accelerat. A l'amenaça mortal i constant s'hi afegia la falta de son, vella tortura. Més que alterats, els ritmes fisiològics havien desaparegut. Donava ordres al meu cos com un coronel al seu regiment. Menja. Beu. Mou-te. Orina. No dormis!

Sí, la necessitat de son i la por a la son. Vivia en una regió mental on l'insomni i el somnambulisme es confonien. De vegades em deia fes això, o allò. Carrega el fusell, o encén un cigarret. Les bales no entraven perquè el carregador estava ple, i no recordava haver-lo omplert. Em posava un cigarret als llavis, i resultava que ja n'estava fumant un.

Però ara tenia una missió. Fins aquell moment m'havia limitat a resistir per resistir, sense cap horitzó d'esperança. Ara, per primera vegada, controlava alguna mena d'iniciativa. Un cop presa la decisió, em movia pel bosc amb l'esperit lleuger dels guerrillers. Duia roba discreta; tons mats i, en la mesura que m'ho permetia el meu vestuari, vaig triar colors similars als de la vegetació que m'acolliria. Els guants de cuir farien més suportables el fred i les butllofes. Em vaig situar a uns vuitanta metres del far. Qualsevol franctirador hauria escollit aquell lloc de privilegi. Darrere meu la vegetació era prou espessa per evitar que les clarianes retallessin la meva silueta. Al davant, camuflant-me, l'última línia d'arbres, que no m'impedien una visió perfecta de la porta i del balcó. Em vaig enfilar a una branca alta i sòlida. Tenia una concavitat que permetia assegurar la posició del fusell. Vaig apuntar a la porta. Si sortia per allà, era home mort. Però no va donar senyals de vida, en tot el dia no va aparèixer, i quan el crepuscle va fer acte de presència no vaig tenir més remei que retirar-me per por dels monstres.

Afortunadament va ser una nit tranquil·la, si es pot dir així. No van assaltar la casa. Crec que uns quants van rondar pels voltants del far, perquè els sentia, i per un tret aïllat d'en Batís, però res més. Em sentia incapaç d'extreure conclusions. Potser els havia escarmentat de valent. Els trets a través de la porta, per força n'haurien d'haver ferit alguns. Potser preferien intentar-ho al far, on Batís estalviava municions. Potser, simplement, aquella nit no tenien prou gana. Qui podia saber-ho? No seguien cap lògica, i molt menys estratègies de poliorcètica militar. A última hora fins i tot em vaig permetre el luxe de tancar els ulls en un simulacre de descans, un repòs fals però atractiu. Amb la primera espurna de claror tornava a ocupar el meu arbre.

Aquesta vegada no vaig haver d'esperar-lo gaire. No feia ni mitja hora que sotjava quan va sortir al balcó. Mig nu, exposant al món un tors de boxejador veterà. Amb els braços separats es recolzava a la barana rovellada; immòbil, els ulls tancats, el mentó amunt, alimentant la cara amb el nostre sol trist. Recordava una estàtua de museu de cera. Era un blanc perfecte. Vaig recolzar la culata contra l'espatlla, vaig tancar l'ull esquerre. Més enllà del canó hi havia el seu pit. Però vaig vacil·lar. I si fallava? I si només el feria,

de gravetat o lleument? Si aconseguia refugiar-se a l'interior ho perdria tot. Encara que morís després d'una llarga agonia, en Batís ja hauria tancat el blindatge del balcó. Amb una corda i un ganxo podria escalar-lo, sí, però no aconseguiria forçar les planxes de ferro, uns porticons afegits a les finestres del balcó. Em vaig dir tot això, i també em vaig dir no, no, no és això i tu ho saps.

Senzillament no podia matar-lo. Jo no era un assassí, per bé que les circumstàncies m'hi impel·lissin. Disparar contra un home era alguna cosa més que fer punteria contra un cos; era matar tot el seu temps viscut. Veia en Batís Caffó al punt de mira i podia veure la seva biografia. Imaginava el seu temps previ al far. Contra la meva voluntat, imposant-se a mi, la meva ment recreava l'estupefacció del Batís nen, encara molt lluny del viatge que el duria fins aquí; els seus limitats èxits de joventut, els desencisos i les frustracions causades per un món que no havia escollit. Quants cops va rebre de les mateixes mans que tenien la missió suprema d'estimar-lo? Ara que estava reduït a la condició de blanc, indefens, tota la seva vulnerabilitat emergia. Per què va venir al far? Era un ser cruel o només una catapulta de la crueltat? En Batís només era un home que prenia el sol, mig despullat. No duia cap uniforme que justifiqués la bala. I si robar la vida d'un ser humà ja és una missió dolorosa, matar-lo quan es limita a prendre el sol encara em semblava, ves per on, molt més abominable.

Vaig baixar de l'arbre profundament indignat amb mi mateix. Tornava a la caseta i pel camí em castigava donant-me cops de puny al cap. Idiota, idiota, em deia, ets un idiota. Als monstres tant els fa devorar un sant com un depravat, són carn. Ets a l'illa, l'illa de totes les infàmies. Aquí no sobreviu el proïsme ni la filosofia, ni el poeta ni el generós, només un Batís Caffó. Feia el caminet que duia a la casa, doncs, i em vaig aturar a la font. Des que havia desembarcat només havia begut ginebra. Em vaig amorrar a la galleda d'en Batís, que seguia allà. Abans de beure, però, em vaig fixar en el reflex de l'aigua.

Amb prou feines em podia creure que jo fos aquell. Quatre dies d'insomni i de combats havien fet estralls. La barba em creixia a mitja intensitat; estava pàl·lid, una pal·lidesa mortuòria. Els ulls, sobretot, pertanyien a un boig irrecuperable. Les ninetes blaves eren illes voltades de vermell intens. Diversos cercles d'un violeta fosc es disputaven parpelles i contorns. El fred i la por m'havien cremat els llavis. L'embenat de la ferida del coll, gruixut com una bufanda, treia pus, crostes de sang seca i coàguls mig humits. El cos ja no recordava l'art cicatritzador. Ungles trencades. Una capa amb aparença de quitrà em cobria els cabells. En vaig agafar un manyoc de sobre l'orella, i amb desconcert majúscul vaig descobrir que el color havia mudat fins al gris blanquinós. Vaig submergir el cap al cubell i me'l vaig fregar amb esverament de mosca. No en tenia prou. Una brutícia bíblica sepultava la meva anatomia. Em vaig desfer del fusell, de les municions i dels ganivets, em vaig treure l'abric, jerseis de llana, camises, botes, mitjons i pantalons, em vaig despullar, com si una epidèmia infectés cada peça de roba que em protegia, i després vaig escalar la paret d'on sortia la font.

Allà dalt la pluja nocturna havia creat una mena de bassa. L'aigua només em cobria fins als genolls. Em vaig deixar caure. El fred era una influència benigna. L'apreciava, perquè la fredor actualitzava les meves sensibilitats, adquiria lucidesa i guanyava vigor. Vaig pensar en Batís, naturalment. La font podia convertir-se en una bona trampa. Tard o d'hora vindria a buscar aigua. Una emboscada. Indefens, desprevingut, el capturaria a punta de fusell sense la necessitat de recórrer a l'homicidi. El sotmetria, el convertiria en un reu. El lligaria amb cadenes a l'interior del far. I quan a l'horitzó aparegués el primer vaixell, encendria i apagaria la llum del far d'acord amb el codi morse. Havien de jutjar en Batís per la via penal o recloure'l en un manicomi per a tota la vida? Allò era secundari.

Els núvols filtraven columnes de llum primes i concretes. El cel em dedicava una òpera de llums. Els marges de la bassa estaven coberts de molsa, un tacte tou i amable.

Però no tenia pressa per sortir-ne. Els meus membres s'havien acostumat a la temperatura. Flotava, mirant el firmament; era la primera hora que em dedicava a mi mateix des del desembarcament.

Estava així i vaig sentir unes passes que s'apropaven. A fi que no em detectessin em vaig submergir del tot, menys el cap. En la meva posició no m'era possible veure'l, però no calia gaire imaginació per entendre que en Batís havia escollit aquell precís moment per anar a la font. Venia amb nous cubells, tal i com ho revelaven els sorolls de quincalla transportada. Vaig maleir la meva sort. Què podia fer? Només era qüestió de temps que descobrís la meva roba i, encara pitjor, el fusell. La seva reacció, imprevisible. Potser compartiria la font sense cap molèstia. Però els bojos tenen fils perceptius molt delicats; el creia ben capaç d'intuir les meves pretensions. I jo estaria desarmat. Va ser una meditació fugaç. No tenia gaires opcions, de fet. Si per un miracle en Batís es retirava ignorant la roba, trigaria dies a tornar a la font. Durant aquest període els monstres disposarien d'infinites oportunitats per liquidar-me. Vaig parar l'orella. És just davant de la canella, sento com reemplaça el cubell ple per un altre. S'atura. Veu la roba estesa. Acaba d'adonar-se que hi ha algú més. Un salt de pantera i els dos cossos rodolen junts. Queda sota meu, el capturo amb les cames. Aixeco un puny però sense consumar l'agressió. No és en Batís. És un monstre.

Vaig fer un altre bot, ara allunyant-me tant com podia. Però el mateix ensurt contenia un dubte. Els monstres eren màquines de matar. I jo havia abatut un pes delicat, una fragilitat. Els cubells encara rodolaven per terra, picant l'un contra l'altre amb soroll de quincalla. Vaig observar el monstre amb prudència i a distància, com un d'aquests gats a qui la curiositat impedeix fugir.

No es movia del lloc on havia caigut. Feia uns llastimosos sorolls d'ocellet ferit. Una fortor a peix m'entrava pels narius. Em vaig arrossegar, i per observar-lo millor li vaig apartar els braços de la cara, un gest amb el qual buscava protegir-se. Era un dels monstres, d'allò no n'hi havia cap dubte. Però els trets facials es dulcificaven prodigiosament.

Cara arrodonida i crani sense cabells. Les celles eren línies d'un estil elaborat, com producte de la cal·ligrafia dels sumeris. Ulls de color blau, Déu meu, quins ulls, quin blau. Un blau de cel africà, no, més clar, més pur, més intens, més brillant. Nas fi, agut, discret, amb l'os central més baix que les aletes. Les orelles, de mida ínfima comparades amb les nostres, tenien forma de cua de peix; cadascuna es dividia en quatre petites vèrtebres. Pòmuls gens prominents. El coll molt llarg, i tot el cos cobert per una pell d'un gris blanquinós amb matisos verds. Vaig tocar-lo amb la punta dels dits, encara malfiant-me. Tenia la fredor d'un cadàver i el tacte d'una serp. Li vaig agafar una mà. No era com la dels altres monstres. La membrana, més curta, gairebé no arribava a la primera articulació. Va fer un crit de pànic. Allò va ser el detonant perquè l'apallissés sense pietat, que no se me'n demanin els motius. Cridava i gemegava. Duia un simple jersei, tan donat que li servia de faldilla. Vaig agafar-li el turmell esquerre. Vaig alçar el cos amunt, com si fos un nadó, per observar-lo millor. Era una femella, sí. El sexe no estava cobert per pèl púbic de cap mena. Movia les potes amb desesperació. Vaig agafar el Remington i vaig pegar-li amb la culata, fins que un cop especialment cruel, a l'engonal, va fer que es caragolés com un cuc. Es cobria gemegava amb els braços i gemegava amb les galtes clavades al terra.

El jersei i els cubells em deien que en Batís tenia alguna relació amb aquella bestiola. D'on l'havia tret i quin valor podia atorgar-li? Se'm feia impossible determinar-ho. El fet era que li havia ensenyat algunes habilitats, com els gossos de sant Bernat. Duia cubells, per exemple. També s'havia molestat a vestir-la. Un jersei que no voldrien ni els mendicants turcs. La conjunció d'un jersei tan ple de traus i tan brut i un cos parit sota els

oceans feia un conjunt insofrible, més grotesc que aquests ridículs gossets que les senyores angleses vesteixen amb llanes de primera qualitat. Però si en Caffó es prenia molèsties era perquè li dedicava alguna estima. La millor manera de sortir de dubtes consistia a endur-me-la com a ostatge. Si en Caffó hi tenia algun interès, vindria a buscar-la. Vaig fer que s'aixequés arrossegant-la pel colze. Li vaig encastar un cubell al cap per cegar-la. Tremolava. Els cubells estaven units amb un cordill que vaig aprofitar per lligar-li les mans. Però no vaig amagar els senyals de lluita, que en Batís ho sabés i em seguís. Un cop de culata i vam fer cap a la casa.

Vaig plantar-la en un tamboret. Després de retirar-li el cubell del cap, i durant una llarga estona, vaig seure davant seu. Sang blava li tacava la comissura dels llavis. El cor li bategava al ritme dels conills. Només respirava amb la part alta dels pulmons. Tenia la mirada perduda i li vaig passar un dit d'hipnotitzador davant dels ulls. El seguia vagament. Es va orinar damunt del tamboret. Vaig mirar per la finestra que enfilava el caminet del bosc.

En Batís no ve. M'irrito. D'una bufetada, violentíssima, cau a terra. Aquesta vegada no fa cap xiscle. Es queda en un racó, arraulint-se, tapant-se el cap amb les mans lligades.

Més enllà del migdia. La claror es difumina. Sense notícies d'en Batís. Naturalment, no tenia la menor intenció de conservar la femella. Si en condicions normals els monstres eren temibles, de què serien capaços en el cas que l'ensumessin? Tenia una pell fina de dofí, tibada com cordes de violí. Semblava jove i fèrtil. Pel que fa a la reproducció, la natura coneix una extensa amalgama de mitjans. Potser podia comunicar-se amb els seus congèneres amb mecanismes químics invisibles per al ser humà. Estava a punt de sacrificar-la d'un tret.

Però quan el sol començava a descendir, un soroll de trabucada va perforar la finestra.

-Rata bastarda! -va bramar una veu oculta-. Per què em declara la guerra? És que no en té prou amb els granotots?

-I vostè, Caffó? -vaig cridar al buit-. Prefereix gastar la poca munició que li queda contra mi?

-Lladre! Sie beschissenes Arschloch!

Un altre impacte. El projectil es va incrustar en un angle del marc, una pluja de serradures em va esquitxar. Vaig amorrar la bestioleta contra la finestra:

-Dispari ara, Caffó! Potser encerta!

-Deixi-la!

Per tota resposta vaig retorçar-li el braç. La bestiola va xisclar. Uns crits de rèplica, indignats, van sortir d'algun lloc del bosc. Era exactament el que buscava. Vaig riure:

-Què li passa, Caffó? No li agrada? Doncs escolti això!

Amb la bota vaig trepitjar el peu despullat, udols de dolor van escampar-se pel bosc.

-Aturi's! No la mati! Què vol? Què vol?

-Vull que parlem. Cara a cara!

-Surti i en parlarem!

No havia meditat la resposta, massa ràpida, i per tant poc sincera.

-S'ha begut l'enteniment? O és que em pren per idiota? El qui sortirà és vostè. Ara!

No va contestar. El que més m'amoïnava era que en Batís, simplement, es retirés. Per què hauria d'insistir? Jo no ho podia entendre. Molts pagesos d'Irlanda matarien el seu veí per una vaca. Però cap es jugaria la vida per una lloba. Tenia en el meu poder una cosa el valor de la qual m'era impossible determinar.

Em va semblar que unes branques es movien.

-Caffó, surti ara -vaig cridar.

Per dir-li allò havia apartat la mascota de la finestra. Vaig veure els canons dobles de la seva escopeta que sortien d'aquell lloc, i unes llums grogues que els il·luminaven. Les

bales d'en Batís eren autèntics explosius de fragmentació. Va fallar per un pam. El marc superior es va desprendre, rebentat. Una estella se'm va clavar a la cella. Ferida insignificant, però que despertava fúries plutòniques. Vaig convertir la bèstia en catifa, estirada al terra, on la retenia amb la pressió d'una bota. Així tenia les mans lliures per manipular el fusell i omplir la vegetació de plom. Tirava a l'alçada del pit, cobrint tots els angles. Podia ser a qualsevol lloc però així l'obligaria a ajupir-se. Després vaig dir alguna cosa que no em va replicar. Què pretenia? Conquerir-me a l'abordatge? Ell tenia la iniciativa que pertoca a l'assetjador. Respirant amb sorolls, frenètic, no tenia més remei que saltar de finestra a finestra. Si en Batís aconseguia guanyar la paret exterior jo perdria la meva seguretat. El vaig veure per la finestra del darrere: voltava la casa, per la platja, a fi d'atacar-me per l'esquena. Vaig disparar però el terraplè de la costa el protegia.

-El mataré! -va renegar tot ajupint-se-. Per sant Cristòfol que el mataré!

La situació tàctica no feia justícia a les seves paraules: en Batís estava bloquejat. Mentre estigués estès a la sorra perdia el seu perfil. Però tard o d'hora hauria de sortir de la platja, per l'esquerra o la dreta, i en aquell moment seria un blanc idoni. Si no sortia, pitjor per a ell: de ben segur que quan arribés la nit els monstres serien ben feliços de trobar-lo allà, estès a la platja.

-S'ha de rendir! -vaig dir jo-. Rendeixi's o els mataré a tots dos!

Assumint riscos, prenent una determinació molt més ràpid del que no m'esperava, en Batís va saltar per la banda esquerra. Corria, ajupit, i cridava amb una veu estranyament femenina. Només vaig tenir temps de tirar dos cops. Les bales es van perdre al mar i ell per la vegetació.

L'intercanvi de foc es va acabar. Havia tornat al far? Potser volia que m'ho pensés. Fos com fos, no atribuïa a un home com aquell la virtut de la paciència. Vaig lligar una corda al coll de l'ostatge. L'altre extrem, a la pota del llit. Després vaig obrir la porta i d'una empenta la vaig fer fora. Estava segur que en Batís patiria amb aquella visió, potser cometria una imprudència. La bèstia va dubtar. Després va córrer uns metres, creient-se lliure, fins que la corda es va tibar i l'estrebada del seu propi impuls la va fer caure. Idiota.

Durant uns minuts no es va produir cap resposta. Jo sotjava per la finestra; veia la bestiola lligada, a terra i esmaperduda. A estones feia moviments idèntics als d'un gos lligat que vol tornar amb el seu amo. Renunciava, descansava i ho tornava a intentar. De sobte, però, un projectil ben dirigit va tallar la corda. Quina punteria! El que va seguir només s'explica per una bogeria mútua: en lloc de disparar-nos, els dos vam començar una carrera frenètica per l'ostatge. Jo vaig sortir de la casa i ell d'algun punt del bosc. Però en Batís era més lluny. Amb una mà vaig agafar el coll de la bestiola, que no reaccionava, amb l'altra sostenia el fusell. El meu braç era massa dèbil per fer servir aquella arma com una pistola i vaig fallar. En Caffó va moure tot el cos, una bola de pells i de cabells al vent, l'arpó sempre a l'esquena. No podia disparar-me per por de ferir a qui volia rescatar.

-Rendeixi's! -vaig comminar-lo-. Es mort!

Em va escopir i va córrer al bosc en una ziga-zaga molt hàbil. Aquí vaig comprovar una vella lliçó: no és fàcil matar un home que se sap moure. Sense bales al Remington, frustrat per la meva punteria de milicià guenyo, vaig tornar al refugi castigant l'ostatge amb la culata.

* * *

El capvespre queia sobre la terra com una xarxa de foscors. Veia el bosc amb un furtiu dins, a mi mateix amb un fusell a les mans, en una illa infestada de monstres, amb una cuca fera marítima al costat, i tot era increïblement fantàstic. No feia ni quatre dies que parlava de política irlandesa amb un capità mercant. Em vaig dir: tot això no és real, i

també: sí, sí que ho és, i mentre discutia amb el món sobre la seva sensatesa, un tret em va despertar. Érem entre dues llums, i quan ja pensava més en els monstres que no pas en Caffó, una veu potent va dir:

-Com sé que no em dispararà?

-Perquè ja hauria pogut liquidar-lo, i no ho he fet! -vaig contestar d'immediat-. Li agraden els banys de sol, Caffó? Li agrada sortir al balcó de matinada, mig despullat? L'he tingut al punt de mira. Tot el que havia de fer era prémer el gallet i volar-li el cap -i vaig ordenar amb esperit de sergent: -Mostri's d'una vegada, maleït sia! Mostri's !

Un dubte i va sortir del bosc, per fi.

-Llenci l'escopeta -vaig ordenar-, i agenolli's.

Li costava però obeïa. De genolls, però impassible, en Caffó va obrir els braços com dient: aquí estic.

-Ara surti vostè! -em va exigir amb les mans al clatell-. Amb ella, amb ella!

La vaig fer servir d'escut, davant meu. Quan vam ser a prop la vaig empentar contra el cos d'en Batís. Els apuntava amb el fusell. En Caffó la va examinar com un veterinari ho faria amb una cabra malalta.

-És que no ho veu? -va protestar-. Me l'ha omplert de blaus!

-I què s'esperava? Té la sang blava -vaig dir en una ironia cruel. En Batís va mirar a banda i banda, i després a mi:

-Molt bé, s'està fent fosc. Què vol?

-Ja ho sap.

Vaig seure amb el fusell creuat als genolls. De cop i volta la situació era molt pacífica, si pot dir-se així. Feia una estona ens volíem tallar el coll i ara parlàvem d'idees. Érem com un parell de fenicis que han gastat totes les energies en un regateig més teatral que real. L'illa era un lloc estrany.

-Hauria de matar-lo, ara mateix, però no ho faré -vaig començar amb un to conciliatori-. De fet, no m'importa res del que està passant en aquesta illa del dimoni. Per raons que ignoro vostè no vol abandonar-la. En va tenir l'ocasió, quan vaig desembarcar, i no va obrir la boca. Bé doncs, quedi's si així ho desitja. Però jo vull sortir d'aquí, viu i sencer.

Vaig assenyalar en direcció al far:

-Penso entrar-hi, amb vostè o sense. Entrar-hi i sobreviure. Aviat passarà algun vaixell. L'avisarem fent llums de morse amb el far i marxaré a algun lloc més tranquil. Això és tot. Naturalment, podrà quedar-se amb les meves provisions. I amb els fusells. Tinc dos Remington i milers de bales. Estic segur que li seran de molta utilitat.

Vaig veure les seves dents corcades, obria mitja boca en un somriure incomprensible. Va treure una petita cantimplora de ferro i en va fer un glop. No me la va oferir:

-Vostè no ho entén. Aquest illot és fora de totes les rutes comercials. No passarà cap vaixell fins que vingui el relleu de l'oficial atmosfèric. Un any.

-Per què m'enreda? -vaig saltar-. Hi ha un far! I els fars es posen a llocs amb trànsit naval.

Va negar amb el cap. Parlava amb un cigarret que va acabar llençant:

-Em consta que fa anys i panys que s'ha abandonat la ruta. Volien convertir l'illa en un presidi per als dirigents bòer. Alguna cosa així, no ho sé. Però les cartes nàutiques del sector són antigues, s'equivocaven pel que feia a les dimensions de l'illa. Aquí no hi cabria ni la guarnició del presidi. Creien que era més gran que això -i amb el braç va fer un gest que ho abastava tot-. L'obra estava contractada a una empresa privada. Quan els agrimensors van venir es van adonar que el projecte no era viable, naturalment, i van justificar el pressupost abans que algun general l'anul·lés. El far estava inclòs als plànols del presidi, així que van decidir fer-lo per tal que ningú pogués acusar-los de defraudar les

finances de l'exèrcit. Qüestions de papers. Van fer el far i se'n van anar -va sospirar, sarcàstic-. Podrien haver-se estalviat el seu fotut far; aquí no vindrà cap inspector d'obres públiques. Sobretot des que els anglesos van cedir la titularitat del far a la sobirania internacional. I què vol dir això a la pràctica? Doncs que abans era de l'exèrcit i ara no és de ningú.

Vaig tornar a seure. Definitivament, no entenia res.

-No m'ho crec! Si és així, què hi fa vostè, aquí? Es fa càrrec d'un far que no dóna servei a cap ruta?

El seu humor canviava sol; havia temut el pitjor respecte la bestioleta, i el fet que la recuperés actuava com un bàlsam. Va riure i em va passar la cantimplora, ara sí. Era un licor fred i agre. Però el gest valia molt més que qualsevol beguda.

-Jo no estava destinat al far. Sóc l'anterior atmosfèric. Bé, mai vaig assolir cap títol, però els de la corporació no eren gaire exigents amb la qualificació del personal que enviaven aquí -va fer una pausa-. Això del far m'ho va explicar un mariner del vaixell que em va dur a l'illa, un sud-africà que coneixia la història.

Amb un gest em va demanar la cantimplora, va fer un glop i va afegir:

-Hallo, Kollege. Per què ha vingut? Els triomfadors no recalen mai per aquests paratges. Mai. Els honestos i els honrats, tampoc. I vostè? La seva dona va fugir amb algun enginyer de ferrocarrils? No tenia prou valor per allistar-se a la legió estrangera? Va estafar el banc on treballava? O potser ho va perdre tot al casino? Calli. Tant és. Benvingut a l'infern dels fracassats, benvingut al paradís dels perduts -i canviant de tema i de to: - On és l'altre Remington?

M'havia quedat sense esma, el vaig deixar fer. La bestiola d'en Batís mirava el terra amb indiferència vacuna. Amb dos dits remenava el fang. Es va empassar un cuc sense mastegar-lo. En Batís va entrar a la casa. Agenollat davant de la caixa de bales semblava el pirata que gaudeix del seu tresor. La visió del segon Remington i la munició el feia molt feliç. Bona cosa, sí, bona cosa, deia mentre palpava la culata del fusell, mentre remenava les bales com un usurer les monedes d'or.

-Ajudi'm! -va dir de cop-. Es fa fosc. Sap què significa això, oi?

En Batís duia la seva escopeta i l'altre Remington penjant de les espatlles. Cadascú va prendre la caixa de municions per una de les nanses laterals. Sí, es feia de nit. Va empentar la mascota, i tots tres vam iniciar una cursa esbojarrada. Afanyi's, afanyi's, m'esperonava pel bosc, al far, al far! I la mateixa expressió en alemany: zum Leuchtturm, zum Leuchtturm! Però era difícil coordinar els moviments de quatre cames; en una ocasió vaig ensopegar amb una arrel i la munició es va escampar. Què dimonis li passa, va blasmar-me mentre recollia les bales a grapats, està borratxo? A dins de la caixa les bales es van barrejar amb molsa i fang, vam córrer més, queia la nit. Oh Déu meu, Déu meu, deia en Batís amb un xiuxiueig, i també zum Leuchtturm, zum Leuchtturm!

Només érem a uns vint metres del far. Començàvem a ascendir penosament el granit que s'estenia davant la porta. De sobte: dispari, dispari! Jo no sabia a què es referia. Estúpid, rere el far! Vaig veure unes ombres difuses, un que salta a l'esquerra, dos a la dreta, tres, quatre. Vaig disparar a l'atzar. Els monstres coneixien l'efecte de les armes de foc i es van retirar amb un bot simultani. En Batís s'havia fet càrrec del pes de la caixa. Empenyi la porta, és oberta, va cridar.

Un segon després que tanquéssim i barréssim la porta els monstres ja repicaven el ferro amb fúria apocalíptica. En Caffó s'abalançava damunt de les municions, però jo em vaig interposar entre ell i la caixa de bales.

-I ara què li passa? -va protestar-. Ataquen el far, necessito les bales!

-Miri'm als ulls.

-Per què?

-Miri'm als ulls.
-Què pretén?
-Que em miri als ulls.
Ho va fer. Vaig prendre el canó del seu fusell i me'l vaig clavar al pit.
-Vol matar-me? Faci-ho. No suporto la idea de morir a mig son. Si pensa fer-ho, mati'm ara. Serà un assassinat però almenys li estalviaré la traïció afegida.
Va inspirar i sospirar amb la fúria del qui no troba les paraules justes per respondre una ofensa poc concreta. Va fer un gest brusc, que em va arrencar el canó de les mans. Me'l va clavar a un lateral del crani. Estava molt fred.
-Vostè és dels que volen viure per sempre. Els bons pares no li llegien les paraules de Crist? No li van dir que hem de morir moltes vegades?
Va retirar l'arma. Una caiguda d'ulls:
-Tots hem de morir. Avui, demà, quan ho mani la providència. Hi ha un fusell per a cadascú. Si vol, mati's vostè.
No m'esperava que les seves faccions de pedrenyal apuntessin un somriure. Tot i la urgència del moment es va permetre una pausa i un silenci. Mentre sentíem els rugits de fora ell em valorava, vés a saber amb quin criteri. Per fi va dir:
-Volia amagar-se al far i ja hi és. Vol que el feliciti? Vostè no entén res. Vostè és d'aquells que es creuen més lliures quan s'apropen als barrots de la presó -va moure una mà exigent-: I ara, les bales. Vénen els granotots.
Em vaig apartar, concedint-li el que volia. Tot i que en Batís anava carregat amb la seva escopeta, un Remington i la caixa de municions, va pujar les escales com una exhalació. Vaig veure un parell de sacs buits. Em van servir de matalàs improvisat. Els monstres ululaven. En Batís disparava des d'algun lloc elevat. Però el meu únic pensament era dorm, ara dorm.
Dorm.
Dorm.
Dorm.

6

Quan em vaig despertar una placidesa fantàstica dominava el món. En algun moment d'aquella nit les funcions vitals havien tornat a mi com l'ànima d'un Llàtzer al seu cos, encaixada per decret. Allà fora les onades picaven moderadament contra els esculls més propers, i el sorolls marítims actuaven amb efectes terapèutics. Estirat, l'espai interior del far feia una impressió dura i alhora acollidora. Per les troneres que resseguien el pas de les escales de cargol es filtraven raigs de llum a diferents nivells. En la projecció del més proper vaig veure-hi una engruna de pols que surava ingràvida, molt lenta, amb una harmonia absurda i melangiosa.

Tenia la boca seca. Vaig alçar mig cos i vaig agafar una garrafa. Era vinagre, tant m'era. Si fos quitrà bullint també me l'hauria begut. En moure'm vaig sentir unes fiblades doloroses, milers d'agulles a cada membre, com si la sang no hagués circulat durant anys. Encara assegut, vaig poder observar canvis substancials. La base del far exercia de magatzem, sí, però ara el notava molt més ple, farcit de caixes, sacs i baguls. M'hi vaig fixar. Eren meus. En Batís va entrar al far.

-Com dimonis ha pogut carregar tot això en mig matí? -vaig dir amb la veu de l'anestesiat que torna.

-Fa cinquanta hores que dorm -va contestar mentre deixava caure un sac de farina. Em vaig mirar les mans, molt estúpid:

-Tinc gana.

-Ja ho sé.

No va afegir cap indicació, però vaig pujar les escales rere seu. Sense aturar-se ni girar-se va dir:

-No els ha sentit? Gens ni mica? Ahir al vespre per poc em donen un disgust. Últimament estan més esvalotats que mai -i en veu més baixa: -Escòria, escòria...

Va alçar la trapa i vam entrar al pis. Segui, i em va manar assenyalant una cadira i una taula. Vaig obeir-lo. Ell es va quedar mirant pel balcó, omplia una pipa. Jo em fregava la cara amb els colzes sobre la taula. Em van posar un plat al davant. Les mans que el dipositaven eren les d'un d'ells, dits prims i lligats per membranes. Vaig saltar de la cadira en un acte reflex, mig crit d'espant a la boca. Podia sentir-me el cor bategant a canonades. Tornava a ser a l'illa.

-No cal que cridi -va dir en Batís-. Només és sopa de pèsols.

En Caffó va fer un espetec amb la boca com un pagès que dóna l'alto a la mula. La bestioleta es va esvair trapa avall, fantasmalment. No vam creuar més paraules fins que vaig acabar el plat.

-Gràcies per la sopa.

-La sopa era seva.

-Doncs gràcies per oferir-me-la.

-L'ha dut ella.

Ni cadenes ni lligams la retenien. Vaig preguntar:

-No fuig del far?

-Fuig el gos de la masia?

Es va fer un silenci i no vaig poder evitar certa animositat:

-Té alguna altra habilitat, a més de transportar plats i cubells? També li ha ensenyat llatí?

Em va mirar amb duresa. No volia brega però estava disposat a repel·lir-la.

-No -va replicar-. Ni llatí ni grec. Només li he ensenyat això-. I va aixecar la culata del

Remington-. Val per totes les lliçons de llatí i grec juntes.

-Sí, és clar -vaig dir fregant-me el cap. Una espantosa migranya m'impedia seguir la conversa.

-Però si he de contestar la seva pregunta li diré que sí, que té algunes habilitats que la fan molt valuosa. Quan hi ha granotots a prop, canta.

-Canta?

-Canta. Com els canaris, -se li va escapar l'ombra d'una riallada, profunda, macabra, molt lletja, i va afegir: - Suposo que tenir-la du bona sort al seu propietari. Es la millor mascota que es pot trobar per les rodalies.

No vam dir res més. Em vaig quedar quiet a la cadira. El meu cervell funcionava lentament. Em costava associar les imatges a les paraules que les definien. Consternat, posseït pel desconcert d'aquell que sobreviu a una allau, em mirava l'habitació, el llit, el balcó, en Batís immòbil, una tronera, i res no tenia un significat gaire precís.

-Potser li hauria de fer cinc cèntims de tot plegat -va dir en Batís, assumint per passiva el meu estat-. Vingui.

Vam pujar l'escala de ferro que unia l'habitatge amb la planta superior. Allà, sota la cúpula mateixa del far, hi havia la maquinària de les llums. Un engranatge de rellotgeria complex; peces d'indústria siderúrgica, massisses. Al centre de la sala, un generador que alimentava els dos focus. Uns eixos de metall unien el generador i els dos focus. La instal·lació mòbil descansava damunt d'una mena de ferrocarril nan que voltava l'estança per la part exterior. En Batís va accionar tres palanques i el conjunt es va moure, superant la inèrcia estàtica amb uns grinyols elefantins.

-Com pot veure, he graduat l'angle dels focus de manera que rastregin els contorns del far. Així tinc una possibilitat de detectar-los quan s'apropen. A cada volta, però, els focus canvien d'inclinació. Enfoquen, alternativament, els peus del far i una certa distància. Puc cobrir el bosc sencer. Si cal, la llum fins i tot banya la casa de l'oficial atmosfèric, a l'altre extrem de l'illa.

-Ja ho sé.

Ni jo mateix sabia si les meves paraules eren una recriminació o una simple constatació. En Batís va ignorar tots dos sentits.

-Podria fer que la llum es limités a enfocar la porta, sota nostre, estàticament. Però de què em serviria? Esquivarien els focus. Amb el moviment continuat els obligo a moure's per defugir el feix. I com totes les bèsties infernals odien la llum, divina o humana.

Aquell era el punt més elevat de l'illot i ens oferia una perspectiva magnífica. La terra s'estenia en forma de mitjó. La teulada de pissarra de la casa es retallava al fons de tot, al taló del mitjó. A banda i banda de la costa, resseguint-la, esculls de diferents dimensions omplien de pigues l'oceà. A la part nord n'hi havia un de més prominent que els altres, a uns cent o cent cinquanta metres de l'illa. M'hi vaig fixar bé, i a la vora vaig veure que sobresortia la proa d'un petit vaixell ensorrat.

-Portuguesos -em va informar en Batís abans que li demanés res-. No fa gaire, del naufragi. Venien de la seva colònia de Moçambic. Es dirigien a un port del sud de Xile. Duien una càrrega il·legal i per això seguien una derrota tan allunyada de les rutes comercials. Era un vaixell de petit tonatge, van tenir problemes i volien fer escala a l'illa Bouvet. Però van ensopegar amb els esculls -va concloure amb la indiferència del qui rememora una anècdota d'infància.

-Suposo que vostè, amb la seva habitual gentilesa i diligència, els va socórrer d'immediat oferint-los refugi i vitualles -vaig dir amb un cinisme carregat de verí.

-Tampoc hauria tingut ocasió de fer-hi res -es va mig defensar-. Van naufragar de nit, quan els esculls són més perillosos. La tripulació es va enfilar al rocam que toca la proa. El veu? Aquella petita superfície, sí. Naturalment, van ser devorats abans que sortís el sol.

-I així, doncs, com és que coneix detalls de la nacionalitat, ruta i destí que seguien els portuguesos?

-Al matí encara n'hi havia un de viu. No sé com ho va aconseguir, però es va poder refugiar en una cabina de la proa, un minúscul compartiment situat a la part emergida. Li podia veure la cara per l'ull de bou. Vaig parlar a crits amb ell, des de la costa. Al principi no ens enteníem: el vidre era molt gruixut, només podia veure com movia els llavis. Va sortir de la cabina, va pujar a coberta i vam parlar uns moments. El pobre dimoni s'havia tornat boig, boig del tot. Al final li va agafar un rampell i va acabar disparant-me amb un revòlver -en Batís va esbossar un somriure brut-: em confonia amb un dels monstres. Tant és, tenia molt mala punteria. Després va tornar a la cabina, i allà es va quedar, esperant la nit. Recordo la seva cara, emmarcada per l'ull de bou. Pobre idiota. Si li hagués quedat una mica de seny s'hauria reservat l'última bala per a ell.

Podria fer molts retrets a en Batís. Però el pitjor no eren els fets que explicava, sinó el to. Es referia a la sort d'aquells desgraciats portuguesos amb una fredor que esparverava. Sense afegir-hi reflexions. Sobretot: sense emocions. Vam tornar al pis que habitava. Em va instruir sobre la disposició i les tàctiques defensives del reducte. Bàsicament concentrava els seus esforços en el balconet. Les troneres medievals eren punts d'observació i posicions de tir, des de les quals cobria els tres-cents seixanta graus del far. No l'amoïnava que entressin per les troneres, ja que els granotots mai no cabrien per aquelles estretors i la pedra tenia una consistència massa sòlida per perforar-la. Si per algun lloc podien forçar l'entrada era, justament, el balcó. Així s'explicaven les estaques punxegudes i altres fortificacions de les parets. Un sol tirador mínimament hàbil podia repel·lir qualsevol atac, per intens o col·lectiu que fos.

-En conseqüència, l'exposició del defensor en el balconet és el seu perill -vaig reflexionar-. Per què no ens limitem a tancar els finestrals amb aquests porticons de ferro que vostè hi ha afegit?

-A la llarga seria inútil -va dir-, els granotots tenen forces sobrehumanes. Lentament desgastarien el blindatge i l'illa no té material per reposar-lo. Tancat i barrat a l'interior seria presoner de les meves pròpies defenses. Encara que foradés una tronera em faltaria angle per disparar. No. L'únic mètode consisteix a mantenir-los allunyats a escopetades.

Va dir tot això i no em va quedar més remei que admetre el bon sentit de les seves paraules. Després vam baixar fins a la planta inferior. A la portalada, molt robusta, hi havia afegit tres barres de fusta gruixuda. Estaven posades horitzontalment. Per enretirar-les només calia fer-les entrar a la pedra, en uns forats laterals molt profunds fets expressament. A l'exterior del far en Batís havia ideat les defenses que jo ja coneixia.

-S'enfilen com micos, són increïbles -va dir amb admiració mal continguda.

L'únic que podia fer era crear una teranyina de cordes i llaunes buides per sentir-los venir; soldar els pedrots amb pasta de paper bullit i barrejat amb sorra; encastar claus i vidres trencats.

-Mai de la vida llenci un clau rovellat o una ampolla buida -em va advertir amb un to de mercenari-, al país dels granotots la divisa oficial es diu vidre i el clau és l'espècia més valuosa.

No tenia gaire cosa més a dir-me. A la tarda vaig anar fins a la casa de l'oficial atmosfèric. Comparada amb el far em semblava una capseta de mistos, fràgil, indefensable i misèrrima. En Batís s'ho havia endut tot menys el meu matalàs. Vaig fer venir la mascota amb mi, per precaució -no estava gens segur que a la tornada em trobés la porta del far oberta. Però no em va donar cap disgust. La raça dels germànics és així. Intel·ligència llarga i estreta, que avança en línia recta fins que els esdeveniments violents fan que giri noranta graus. Almenys en aparença la meva presència s'acceptava amb la força dels fets consumats.

Un cop al far vaig dipositar el matalàs en un racó de la planta baixa. Allà dormiria. Als peus de la paret més pròxima al mar. Les nits de temporal les onades saltarien els esculls, picarien contra l'edifici i només la pedra em separaria de la mar brava. Però el far era una obra forta, i saber-me tan a prop de l'onatge, i alhora tan ben resguardat pel far, m'oferiria la sensació gratificant del llençol infantil, refugi que ens empara dels pitjors temors. Havia acabat d'enllestir un parament mínim quan en Batís em va cridar. Treia mig cos per la trapa oberta, dalt de tot:

-Kollege! Ha tancat bé la porta? Pugi. Aviat tindrem visita.

Una atmosfera bèl·lica impregnava el pis. En Batís anava de costat a costat, mirava per les troneres, un instant, arreplegava municions, pertrets diversos i bengales -del meu equipatge, per cert.

-Què espera? Agafi el seu fusell! -em va dir sense mirar-me. Aquell que havia estat un adversari es convertia, de sobte, en company d'armes.

-Està segur que avui atacaran?

-El Papa viu a Roma?

Vam ocupar el petit balcó, ell a la dreta i jo a l'esquerra, de genolls. Amb prou feines ens separava un metre i mig, i era tan estret que l'espai entre el llindar i la barana no feia ni tres pams. Per damunt, pels costats i, encara més, per sota, dotzenes d'estaques de dimensions variables sortien com ullals d'unicorn, apuntant a totes les direccions. Algunes encara mostraven taques de sang blava resseca. En Batís premia la seva escopeta. Al seu costat, a terra, el Remington i tres cilindres de bengales. Havia encès el far. El soroll de la maquinària ens arribava esmorteït, un carrisqueig de pèndol, més fort quan els vagons dels focus circulaven just damunt nostre, més lleu quan s'allunyaven. La llum escombrava la base de granit i, una mica més enllà, amb oscil·lacions, la frontera del bosc. Però no apareixien. Ràfegues de vent gelat arrossegaven branquillons. Un vent que xiulava fent raspera, indiferent a les emocions que despertava. Quan els focus se n'anaven una foscor quasi absoluta s'apoderava del paisatge.

-Com sap que vindran per aquí? La mar és darrere nostre. Si surten de l'aigua escalaran la part oposada del far -vaig dir.

-La mar és per totes bandes, això és un illot. I que siguin bèsties no vol dir que ignorin les portes. Darrere d'una porta hi ha carn -en Batís va captar el meu esgotament, del qual no m'havia recuperat del tot, i el meu nerviosisme, i va afegir: -Si vol, retiri's. Municioni'm, o glopegi rom, com prefereixi. He viscut prou atacs tot sol per no necessitar-lo.

-No, no puc. -vaig dir, i vaig afegir: -Tinc massa por.

Les llaunes que penjaven dels murs van ressonar. És el vent, el vent, només el vent, em va calmar ell amb una mà pausada. Jo necessitava disparar contra alguna forma, que no es presentava. En Batís, va moure el cap com un camaleó i va projectar una bengala. La llum vermella va volar amunt, va fer un arc i va caure lentament. Una àmplia superfície es va il·luminar de color grana. Però no hi eren. Una segona bengala, ara verda. No res. La fosforescència moria i només reflectia pedres i arbres sacsejats pel vent.

-Mein Gott, mein Gott... -va xiuxiuejar de sobte en Batís-. Vénen més granotots que mai.

-On són? Jo no veig res.

Però en Batís no contestava. Estava molt lluny de mi, tot i que era allà, al meu costat. Tenia els llavis separats i humits de l'idiota, com si mirés cap endins del seu esperit en lloc de vigilar l'exterior del far.

-No veig res. Caffó! No veig res, per què assegura que en són molts?

-Perquè canta molt -va dir amb un to mecànic.

La mascota havia encetat una tonada d'ascendència remotament balinesa, una melodia

que seria inútil descriure, una música que defugiria qualsevol pentagrama. Quants humans deuen haver escoltat aquella cançó? Quants sers humans, des dels inicis dels temps, des que l'home és home, han patit el privilegi de sentir aquella música? Només en Batís Caffó i jo? Tots aquells que en algun moment han afrontat l'última batalla? Era un himne espantós i era un salm bàrbar, i era bell en la seva malícia ingènua, molt bell. Tocava tot l'espectre dels nostres sentiments, amb la precisió d'un bisturí; els barrejava, els regirava i els negava tres vegades. La música s'emancipava de la intèrpret. Cantaven cordes vocals que la natura havia preparat per expressar-se en fondàries abismals, la mascota asseguda amb les cames encreuades, tan absent de l'escena com en Batís, com els monstres, que no apareixien. Només un home que neix o un home que mor pot estar tan sol com jo ho vaig estar aquella nit, al far.

-Mite'ls -va anunciar en Batís.

La invasió de l'illot s'havia produït per algun punt distant. Sortien del bosc. Ramats sencers de monstres, a totes dues bandes del camí. Més que veure'ls els intuïa. Sentia les seves veus, un soroll de gàrgares multiplicades per cent, per dos-cents o potser per cinc-cents. Es van apropar a poc a poc, un exèrcit sense forma. Veia ombres i escoltava les gàrgares cada cop més properes. Déu meu, aquell soroll de goles, imaginem algú que vomita àcids. Rere nostre la mascota va aturar els càntics. I per un instant es diria que les bèsties també renunciaven al far. Es van detenir just al límit que marcava el focus. Però de cop van carregar amb una empenta unànime. Corrien i saltaven, els caps a diferents alçades. El tropell avançava i, inevitablement, molts dels monstres van ser retratats pels focus. Vaig disparar frenèticament en totes les direccions. Alguns queien, molts reculaven, però n'hi havia tants que la majoria seguia endavant. Hauria necessitat una metralladora. Vaig disparar, enfollit, fins que en Batís em va agafar el canó del fusell. Cremava, però la pell de la seva manota no se'n ressentia.

-Què dimonis fa? S'ha begut l'enteniment? Quantes nits de resistència ens quedaran si gasta la munició amb tanta alegria? No vull focs d'artifici. No tiri fins que jo ho faci!

El que va seguir va ser una lliçó macabra. El batibull de monstres s'arremolinava contra la porta. No podien forçar-la i no podien escalar la paret. Però n'hi havia suficients per improvisar torres de cossos. Eren un magma de braços, de cames i de torsos despullats. Sense cap ordre, empentant-se caòticament, uns pujaven damunt dels altres i la muntanya guanyava metres. En Batís encara es va contenir una mica, amb una sang freda que esparverava. Quan el més enlairat gairebé fregava les primeres estaques amb les urpes, en Batís va treure els dos canons de la seva escopeta per la barana. El tret va fer que el cervell del monstre explotés, fragments del crani van volar com metralla. La bèstia va caure i amb ella va rodolar la torre.

-Així, així es fa -va bramar en Batís-, a la seva esquerra!

Una torre similar pujava per la meva banda. Jo en vaig haver d'abatre un parell per ensorrar-la. Queien renillant com hienes ferides, rodolaven i petites multituds s'enduien els cadàvers.

-No dispari contra els que fugen, estalviï bales -em va avisar en Batís-. Si els donem prou carronya es devoraran entre ells.

I, efectivament, tenia raó. Quan una torre es desfeia els monstres semblaven un formiguer trepitjat. Entre cinc, sis, set o vuit agafaven els morts i se n'anaven. No tenien la virtut de la constància i aviat es van disgregar. Van tornar a les seves foscors amb l'estridència d'una bandada d'ànecs silvestres. Cuà, cuà, cuà, els imitava en Batís amb menyspreu, cuà, cuà, cuà!

-Sempre igual -va dir més per a ell que per a mi-. Amb un parell de morts n'hi ha prou perquè no s'enfilin. Volen cruspir-se el bo d'en Batís Caffó i acaben empassant-se els seus morts. Granotots, immunds granotots.

Aquella victòria va marcar un punt d'inflexió en els atacs dels monstres. La nit següent només en vam endevinar un parell, que ni tan sols se'ns van apropar. L'altra, corredisses sense volums. La meva tercera nit al far va ser la primera en què no va fer acte de presència cap monstre. Curiosament no va ser la més tranquil·la, perquè fins a l'albada no vam descansar. L'experiència d'en Batís li deia que els granotots no obeïen cap regularitat i podien atacar en qualsevol instant. Això no és un horari de ferrocarrils prussians, m'advertia.

* * *

Definitivament havia establert la meva residència a la planta baixa del far. Als vespres pujava les escales i ocupava el meu lloc de combat, al balconet. Es van succeir les nits i els dies, i amb el pas del temps es va imposar una mena de convivència. Qui era aquell home? De l'antic oficial atmosfèric no en quedaven més vestigis que els que podríem trobar en qualsevol nàufrag veterà. Egoista i feréstec com un gat salvatge, la seva insociabilitat no era tant una adaptació al medi com una via que sublimava tendències naturals. Però tot i les pinzellades de barbarisme, tot i els innegables defectes tavernaris, sovint demostrava el caràcter d'un aristòcrata sense propietats. Brusc però a la seva manera lleial; també de viva intel·ligència, sí, encara que la paraula soni estranya. El Caffó més perspicaç es mostrava quan omplia la pipa de tabac; comprimia la cassoleta amb un ull salvatge, sempre atent a l'exterior. En aquells moments recordava un d'aquells volterians que fan esforços d'imaginació i neixen barricades. Era el model d'home circumscrit a una veritat solitària i només una, però fonamental. Tenia la virtut de simplificar. Es podria dir que simplificava tant, i tan bé, que fins i tot ell era capaç d'entendre la base del problema. Quan abordava aspectes tècnics, per exemple, tenia una ment serena i clara. En aquell camp era insuperable i a allò devia la seva supervivència. En d'altres moments, però, queia i dequeia fins a una estètica de cosac desertor. Filòsof de la musculatura, de principis higiènics més que ordinaris, quan menjava feia pensar en un autèntic remugant. La seva respiració era abrupta, es podia sentir a metres de distància. També es reservava espais per a l'il·luminat que viu de mites propis. Amb cada gest, cada menyspreu, anunciava que ell no estava fet per al món, sinó el món per a ell. Com un cèsar boig, personatge que escolta galops de cavalls invisibles i en decapita milers.

Però no em feia por, no em feia patir. Aviat vaig entendre que d'ell podia esperar-se'n la solidaritat dels corbs. Fos per una noblesa intrínseca o per la capa de primitivisme que l'illot imprimia, el notava molt allunyat de la temptació traïdora. En Batís vivia de cara al futur -tot i que en el seu cas «futur» era una paraula que només incloïa l'endemà-, mai al passat, i un cop vaig ser dins del far va acceptar-ho com un fet consumat. La meva presència abolia la nostra història comuna, mesquineses, animadversions i xantatges.

I jo vivia una època d'excepció, estava disposat a mastegar tots els inconvenients en nom de la supervivència. No eren les grans diferències de personalitat el que em molestava; les assumia. Però així com en els matrimonis, els drames més insofribles els causaven les peces menors. Per exemple: la seva falta quasi absoluta de sentit de l'humor. En Batís només reia en solitari, mai en complicitat. Quan bromejava, quan li explicava acudits fàcils, em mirava amb aire de desconcert, com si ell mateix fos conscient d'una feblesa interior que li impedia percebre la gràcia.

Un matí plovisquejava i alhora feia un sol esplèndid. Jo llegia el llibre de Frazer, que segons en Batís m'havia dit no li pertanyia a ell, sinó al far. O sigui, que algun dels constructors l'havia oblidat. Llegia sense gaire interès, ensopit, i en Batís va passar per davant. Reia i reia amb el cap cot, contenint-se a mitges. Mai no sabré si volia expressar-me alguna cosa o només circulava per allà. Reia, i reia, amb el final d'una

espècie d'acudit a la boca:

-... no era sodomita, era italià.

Un riure de caverna que s'autoalimentava. No era sodomita, era italià, repetia. Va pujar les escales, rient i repetint el final d'aquell relat incògnit.

La segona vegada que el vaig veure riure té més història. Després d'un atac força violent jo em vaig retirar al meu matalàs. Es feia clar i el perill s'esvaïa. Em preparava per dormir quan uns sorolls em van treure del llit. Primer van ser uns gemecs de la mascota. L'apallissava? No. Als sons de la mascota aviat s'hi van sobreposar els d'un Batís íntim. No em podia creure el que em deien les meves orelles, fins i tot vaig pensar en una al·lucinació auditiva. No, no ho era. Eren gemecs, sí, però de plaer. Allà dalt el llit feia que el pis trontollés rítmicament. Se'n desprenien petites serradures de fusta, que em queien al damunt com si nevés dins del far. Aviat em vaig veure amb les espatlles i els cabells tacats de serradures. La constitució esfèrica del far escampava els sons, amb ressons, i la meva imaginació escampava la imatge, amb incredulitat. La còpula va durar una hora, o dues, fins que un in crescendo de sorolls i moviments la va tallar en sec.

Com podia fornicar amb un dels mateixos monstres que ens assetjaven cada nit? Quina ruta mental havia seguit per salvar els obstacles de la civilització i la naturalesa? Allò era pitjor que el canibalisme, que es pot arribar a entendre en situacions desesperades. La incontinència sexual d'en Batís requeriria un estudi clínic.

Naturalment, la discreció i les bones maneres no em permetien de comentar la zoofília dels seus genitals. Tanmateix era obvi que jo ho sabia, i si ell no en parlava era més per desídia que per pudor. Un dia va ser el mateix Batís qui va fer una referència passatgera a la qüestió. Sense que m'interessés ni molt ni poc, el meu comentari va ser d'ordre clínic:

-I no pateix disparèunia?

-Dispaquè?

-Disparèunia, coit dolorós.

Dinàvem junts a la taula del seu pis i ell s'havia quedat amb la cullera a mig camí de la boca, oberta. No es va poder acabar el plat. Va riure tant que em creia que se li desencaixaria la mandíbula inferior. Reia fent força amb l'estómac, el pit i el coll. Es donava copets a les cuixes i quasi perdia l'equilibri. Plorava llagrimots, feia una pausa per eixugar-sels i tornava a riure. Va riure, i riure; es va dedicar a polir un fusell però no podia parar de riure. Va riure fins que es va fer fosc i la nit va demanar totes les nostres atencions.

En canvi, un altre dia, quan casualment va sortir el tema de la mascota i vaig preguntar per la raó d'aquella absurda vestimenta d'espantaocells, d'aquell jersei brut, donat i esfilagarsat, la resposta va ser tan rotunda com taxativa:

-Per decència.

Així era, aquell home.

7

11 de gener

Segons el filòsof japonès, són pocs els qui aprecien l'art de la guerra. En Batís Caffó n'és un. Durant la nit fa la guerra, durant el dia fa l'amor. És difícil saber quina de les dues activitats l'apassiona més. Ha descobert que al meu equipatge hi havia un parell de ceps per a llops. Uns ferros cruels com mandíbules de tauró. Amb entusiasme, ha posat els paranys a distància de blanc segur. Moderat atac nocturn. Un parell de monstres han quedat presos, els ha matat a trets -fet innecessari si seguim al peu de la lletra la seva doctrina d'estalviar recursos. Al matí s'ha apropat fins als ceps. El guiava un desig inconfessable d'obtenir trofeus. Tanmateix els monstres, en la seva fal·lera carnívora, s'han endut els cadàvers i amb ells els ceps.

Això l'ha frustrat molt.

13 de gener

Tot ampliant Musashi: el bon combatent no es defineix per la causa que defensa, sinó pel sentit que sap extreure de la lluita. Per desgràcia, l'aforisme no té cap validesa al far.

14 de gener

A la nit, primera hora: cel inhabitualment net de núvols. Fantàstic espectacle d'estels i estels fugaços. Això m'emociona fins a les llàgrimes. Reflexió sobre la latitud i l'ordre estel·lar. Sóc tan lluny d'Europa que les constel·lacions trastoquen la seva ubicació al firmament i no les reconec. Però no hi ha cap desordre, acceptem-ho; el desordre només existeix en la mesura que som incapaços de reconèixer ordres i posicions diferents. L'univers no és susceptible de desordre, nosaltres sí.

16 de gener

No res. Cap atac.

17 de gener

Res.

18 de gener

Res, no res. On són?

19 de gener - 25 de gener

L'estiu austral s'extingeix amb timidesa, però una timidesa apoteòsica. Avui he vist una papallona. Aquí, al far. S'ha passejat amb vol erràtic, indiferent al nostre calvari. En Caffó ha intentat esclafar-la d'una manotada, sense gaire interès. Hauria estat un crim, perquè el fred avança i estic segur que ja no en veurem cap més. Però seria impossible discutir-ho amb algú com ell.

A aquest sentiment podríem afegir-hi una reflexió menys filosòfica i més inquietant. A l'estiu les nits eren molts curtes. Ara avancem inexorablement cap a l'hivern, o sigui, cap a la foscor. Els atacs sempre són nocturns, i ara s'allarguen més i més cada jornada. Què passarà quan les nits durin vint hores, o més?

26 de gener

En les reduïdes dimensions de la nostra illa la mirada erosiona els objectes. Ha passat mil vegades per damunt de totes les superfícies. Parlem dels dominis del far com d'una província. Cada racó té el seu nom, cada arbre, cada pedra. Un branca de formes peculiars és immediatament batejada. I així, les distàncies transformen la seva qualitat. Algú que ens sentís es pensaria que ens referim a llocs remots, però tot el que existeix és a una passejada.

El temps també es converteix en una idea relativa. Una gota suspesa al fil d'una teranyina pot trigar segles a caure; de vegades, en canvi, parpellejo i ha transcorregut una

setmana.

21 de gener

No puc evitar que la peculiar acústica del far em transmeti murmuris eròtics. Generalment en Batís escull l'última hora de la nit per començar, quan jo em retiro del balcó i del pis. Pot perllongar l'activitat dues, tres o fins i tot quatre hores. Els seus gemecs es succeeixen amb regularitat taquigràfica. Fa uns sorolls d'home assedegat que creua el desert, una agonia monòtona. De vegades penso que seria capaç de mantenir el ritme sincopat dies sencers.

Curiosa poliorgàsmia de la mascota. Puc resseguir l'excitació permanent, els espasmes que s'acceleren i el clímax que culmina l'obra. Cada minut i mig, a tot estirar, l'efervescència explota amb uns xisclets volcànics, llargs, llarguíssims, sosté el plaer vint segons sencers i, en lloc de decaure, recomença. Indiferent, en Batís l'ataca i l'ataca fins que el plaer s'extingeix amb un renec.

28 de gener

La nostra dieta inclou crancs. A Europa no els voldria ningú. Tenen una cuirassa gruixudíssima, i a sota molt de greix i poca carn. Però ens hi conformem amb molt de gust, quin remei. Al principi -ingenu de mi- l'illa em va veure fer saltirons ridículs pels esculls de la costa. Els crancs m'evadien fàcilment, amagant-se per les escletxes. Les onades topaven amb les concavitats de les roques, amb un soroll sord, i l'escuma em ruixava. Això era més perillós que divertit. Jo només volia contribuir al rebost del far, però l'aigua freda m'embalbia els dits. Feia temps que no renegava tant. Per sort en Batís passava per allà, i em va dir:

-Sembla una cabra coixa, Kollege.

Es dirigia al bosc amb la destral recolzada a l'espatlla. Rere seu venia la mascota. Amb un espetec dels llavis va donar-li una ordre. Ella va lliscar per entre les pedres com una serp. Capturava els crancs amb una facilitat insultant. També arrencava una mena de musclos tan adherits a la pedra que jo ni havia pensat a atacar-los, perquè estava segur que em caldria una escarpa i un martell. Ella en tenia prou amb les ungles. Jo només havia d'obrir la cistella. De vegades, abans de llançar un cranc a la cistella, la mascota li arrencava una pota i se la cruspia sencera.

La meva aportació a la dieta del far han estat una mena de fongs comestibles, que he descobert al bosc. S'arrapen a l'escorça dels arbres, com els musclos a les roques, i necessito extreure'ls amb una navalla. No deuen tenir gaire valor nutritiu però els arrenco igualment. També vaig matxucar les arrels d'algunes plantes del bosc, fins reduir-les a una pasta vitamínica.

Com que en Batís és un home tan silenciós i capficat el següent diàleg mereix que es consigni.

-I com sap que no són males herbes? -va dir, malfiant-se davant del xarop que en sortia després de barrejar la pasta amb ginebra.

-Les herbes, com les persones, no són bones ni dolentes, són diferents -vaig replicar, fent-ne un glop-. Ens són conegudes o ens són desconegudes, res més.

-El món és ple de gent dolenta, molt dolenta. Només un càndid pot creure en la bondat humana.

-Que els individus puguin ser millors o pitjors per naturalesa és del tot irrellevant. La qüestió és si un cop junts la societat que formen és bona o dolenta. I el còmput global dels homes no depèn de les inclinacions de caràcter. Imagini's un parell de nàufrags, dos individus particularment detestables. Per separat poden ser odiosos. Però un cop junts optaran per l'única solució possible: aliar-se per construir el millor lloc per viure. A qui li interessen els seus defectes particulars?

Però no sé si m'escoltava. Va empassar-se la barreja i va dir:

-A Àustria tenim schnapps. M'agrada més que la ginebra.

També pesquem. Molt abans de la meva arribada en Caffó ja havia establert tota una galeria de canyes, a la costa sud, damunt d'unes roques que es projecten com petits istmes envoltats d'aigua per tres bandes. Contra el que pugui pensar-se el nostre problema no és l'escassetat de captures, sinó l'excés. Els peixos d'aquestes latituds són rematadament estúpids, o potser és que no tenen cap experiència amb els hams. Però són tan grans i potents que poden arrencar la canya sencera. Per impedir-ho en Batís va inserir-les en la pedra fermament, com estaques. Va dissenyar un fil de ferro reforçat, i uns hams que semblen potes de pollastre, amb tres ganxos. Tot i així, periòdicament ens desapareix una canya. L'endemà de l'estrebada encara podem veure-la, arrossegada pels corrents. Aquesta pèrdua de material ens provoca uns atacs d'odi que no podem dirigir contra ningú. Sigui com sigui, hauríem de reconèixer que l'illa és una autarquia alimentària. Les provisions que vaig dur amb mi complementen i alegren la dieta, però no en depenem.

29 de gener

De la meva jornada diària. A trenc d'alba abandono la guàrdia al balcó. M'allibero de l'armament i m'estiro al matalàs, sovint encara vestit. La meva consciència s'apaga com el quinqué de petroli, d'una bufada, i dormo tant com m'ho demana la naturalesa. Des de que sóc al far que no recordo somnis.

Generalment em desperto al migdia, o més tard. Esmorzo en un plat d'alumini, com el dels presidiaris. Si el temps és excepcionalment benigne puc endur-me el plat a fora. Torno a l'interior, *toilette*. Vet aquí el millor moment del dia. Però de la revisió periòdica dedueixo que els cabells m'han mudat de color per sempre més, almenys al clatell. La por dels primers dies els va transfigurar fins al gris cendra i així continuen. Acte seguit em vesteixo. Del meu vestuari: els pantalons que més em poso són fets amb una matèria basta però òptima per a les feines més dures. Per damunt de les samarretes, un jersei mariner de coll alt. Els primers dies també duia una peça que m'arribava a la cintura, de color caqui, que tenia dues butxaques molt fondes al pit, i on posava les municions com si fossin caramels. I aquí una ironia que frega la paròdia: increïblement no em vaig adonar que era una vella guerrera de l'exèrcit anglès fins que en Batís m'ho va fer saber. Algú l'havia abandonat pels racons del far. Potser formava part del magatzem militar, del dipòsit d'una guarnició que mai va aparèixer. Per útil que fos, la vaig llençar al mar. En Batís em va tractar de boig.

Faig gimnàstica dos dies a la setmana encara que plogui, que és el més habitual. Com que aquí no hi ha barbers em retallo els cabells a l'estil dels patges medievals. Pel que fa a l'afaitat, no claudico. Per què m'estimo tant unes galtes perfectament rasurades? Per higiene? Perquè així m'imposo una disciplina diària? Em sembla que no. La resposta és que, de vegades, la frontera entre la barbàrie i la civilització depèn d'actes tan mínims com un bon afaitat. La barba gruixuda d'en Caffó m'esparvera. La cuida molt poc. A cops de destral, es diria. El pitjor de tot és quan pren banys de sol a l'exterior, assegut a terra i l'esquena contra el mur del far. S'està immòbil com un cocodril i mentrestant la mascota li burxa la barba amb gran habilitat. Un dia vaig entendre que ho feia per menjar-se els polls que hi troba.

Després em dedico a tasques que em reparteixo amb en Batís. Recullo llenya. Trigarà a assecar-se i hem d'apilar-la molt abans de cremar-la, a recer del far; això pot ser feina inútil però proporciona una il·lusió de futur. Recullo les canyes de pescar, que amago al far. Reparo i reforço l'entramat de llaunes, busco claus rovellats i trenco ampolles, racionant el vidre, per fer més hostils les escletxes entre les pedres. Ningú que no hagi viscut aquí, al far, no entendrà mai l'obsessió que representa un centímetre lliure entre clau i clau o vidre i vidre. També faig estaques noves, compto la munició que ens queda i dosifico els queviures. Per regla general en Batís no discuteix les meves iniciatives quan

proposo, per exemple, d'esculpir una estrella en la càpsula de les bales per convertir-les en projectils de fragmentació, o de perforar el granit que envolta la construcció del far. En els forats hi posem més estaques, només d'un pam i molt punxegudes, a fi que els monstres es fereixin la planta dels peus. És una idea de campament romà. Òbviament no impedeix que s'apropin, però els ho posa més difícil. Això sí, amb aquesta innovació el nostre entorn s'ha fet encara més lúgubre.

Fins que es fa fosc disposo de temps lliure, si és que aquesta expressió pot tenir algun valor aquí, al far.

1 febrer

Bonic capvespre. El dia es retira com si l'horitzó fos una gran tramoia; xucla la llum, l'ensorra, i sobreposa foscors. Es com si un pinzell gegant pintés el cel de negre tot ressaltant petites espurnes, que són els estels. Faig guàrdia i m'adono que un monstre matiner ens sotja, un monstre anormalment petit. No l'hauria d'haver vist perquè està molt ben amagat. Però resulta que s'enfila al mateix arbre que jo vaig fer servir quan volia matar en Batís -això el descobreix. M'observa com un mussol amb braços. Estic assegut en un tamboret, fumant. Deixo el cigarret a la barana i l'apunto amb parsimònia. El monstre no relaciona la meva postura amb una mort imminent. Segueix a l'arbre, mirant-me sense comprendre. Tinc el seu cor al punt de mira. Un tret. El cos cau arrossegant fullaraca, per un instant el perdo de vista. Però abans de tocar terra els genolls se li enreden a les branques. Els braços es balancegen, és mort. El projectil li ha traspassat el pit.

En Batís em renya, una bala innecessària. Li recordo l'episodi dels ceps. No era innecessari disparar contra monstres immòbils i per tant innocus? Hem d'estalviar, diu ell, la munició és la vida. Jo vaig dur la munició, li replico, i la gasto quan vull. Discutim tota la nit com dues criatures.

2 de febrer

Avui els monstres s'han passat la nit sencera xisclant des de la foscor però sense atacar-nos, molt curiós. Intento parlar amb en Batís sobre la nostra vida anterior a Europa, sense èxit.

És impossible establir la menor complicitat amb aquest home. No és que es negui a parlar, no és que m'amagui res. Però la conversa banal i distesa, simplement, no li importa. Quan li comento coses meves, assenteix amb el cap. Quan li pregunto coses seves, respon amb monosíl·labs, sempre atent a les foscors que circumden el far. I així fins que hi renuncio. Imaginem dues persones dormint en la mateixa habitació, i que parlen en somnis -aquesta és la naturalesa més exacta dels nostres diàlegs.

5 de febrer - 20 de febrer

No-res. Aquest no-res inclou el fet que la mascota no canta -això és bo. Els meus contactes amb ella són menors. O fornica amb en Batís o l'ocupen feines simplíssimes o em defuig perquè recorda el nostre primer contacte amb memòria de gos apallissat. Quan surt del far, per exemple, per força ha de coincidir amb mi. Accelera el pas i manté distàncies, com un pardalet.

Quan em miro la mascota, de vegades, em vénen esgarrifances. D'una observació succinta se'n desprèn que és quadrumana, termostàtica, daltònica, biliosa i abúlica. Però té formes tan antropomòrfiques, maneres tan humanes, que calen autèntics esforços per resistir a la temptació d'establir-hi diàlegs. Fins que topem amb una intel·ligència de gallina: no ens mira, no ens escolta; no ens veu, no ens sent. Viu en una òrbita solitària-aquí té un contacte amb en Batís.

22 de febrer.

En Batís s'ha emborratxat, un fet molt poc freqüent en ell. L'he vist begut, en una mà l'ampolla de ginebra i a l'altra el fusell. Ballava com un zulú sobre el granit on s'eleva el

far. Després ha desaparegut pel bosc i no ha tornat fins a última hora. Mentrestant he capturat la mascota i me l'he endut a un racó, tot i la resistència que m'oposava. Morta de por, no ha entès que només volia palpar-li el crani. El cap és perfecte. Em refereixo a una perfecció llisa, una esfericitat neta d'aspreses. Una volta esplèndidament rodona, quan en els sers humans acostuma a tenir diverses connotacions i prolongacions. Deu ser així per suportar les pressions abismals? No té les concavitats dels criminals de naixement, tampoc les protuberàncies dels genis prematurs. Sorpresa del frenòpata: cap desenvolupament especial de la zona parietal o occipital. Té un volum lleugerament menor que en les dones eslaves i un sisè més dilatat que el de la cabra bretona. L'agafo per les galtes i l'obligo a obrir la boca. No té amígdales, en el seu lloc hi apareix un segon paladar, que deu servir per impedir l'entrada d'aigua. Pateix anòsmia i no sent les olors. En canvi, les seves orelletes poden sentir sons que a mi em resulten inaudibles, com passa amb els cànids. Sovint s'encanta, té lapses d'esvaniment durant els quals perd l'oremus en benefici de qui sap quines veus, melodies o invocacions. Què sent la mascota? Impossible discernir-ho. Membranes a les mans i als peus, d'amplària i longitud més moderada que entre els mascles. Pot separar els dits superiors i inferiors en un angle impossible per als humans. Especulo que és un moviment que els monstres fan a l'aigua per guanyar impulsos de natació. La despullo a mastegots, perquè s'hi oposa. El cos és d'una arquitectura admirable. Les noies d'Europa defallirien si veiessin la seva silueta -això sí, per desfilar als salons li caldrien guants de seda.

En qualitat d'oficial atmosfèric em consta que l'illot se situa en una particular regió marítima, envoltada per corrents calentes. Això explicaria moltes coses. Des de l'abundància de vegetació superior i el retard en les primeres neus hivernals -que ja haurien d'haver caigut- fins a la presència d'aquestes bèsties per les rodalies. Si proliferessin en tots els mars i oceans la humanitat en tindria referències històriques, més enllà de la llegenda. També he llegit que els peixos polars disposen d'anticongelants a la sang. És el seu cas i justifica la sang de color blau, suposo. Com s'entén, si no, que organismes complexos que habiten oceans freds no tinguin capes de greix acumulades? Musculatura de marbre, una pell tibada i amb deliciosos vernissos de verd salamandra. Imaginem una nimfa dels boscos amb pell de serp. Els mugrons són negres i petits com botons. He posat un llapis a sota del pits, però cau, com si un fil invisible els tibés amunt. Amb aquestes pomes, Newton hauria tingut molts problemes per confeccionar la seva teoria. Aquí és imprescindible la referència francesa, segons la qual els pits perfectes han de cabre en una copa de xampany. La musculatura de tot el cos revela salut i energies, adéu cotilles. Malucs de ballarina i ventre pla, planíssim. Glutis més compactes que el granit de l'illa. Cutis uniforme amb la resta de la pell, quan en els humans, sovint, la textura de les galtes i de la resta del cos manifesta contradiccions. En la mascota tot és una pel·lícula que sepulta la més petita porositat. Ni rastre d'arrels de cabells sota les aixelles, al crani o al pubis. Les cuixes són un miracle d'esveltesa i s'ajusten als malucs amb una exactitud que cap escultor podria reproduir. Pel que fa al rostre, perfils egipcis. Nas d'agulla que contrasta amb l'esfericitat del crani i dels ulls. El front puja lentament com un espadat dolç, molt dolç, cap bust romà l'equipara. El coll recorda pintures renaixentistes, propi de donzelles estilitzades.

La duc a un racó fosc i tremola de por, idiota, una vaca tampoc entendria les raons manipuladores del veterinari. He encès una espelma, i l'he apropat i allunyat alternativament dels seus ulls. La llum excessiva redueix les ninetes, que es converteixen en una escletxa mínima, com en els felins. En observar-ho no he pogut evitar un esglai: els ulls són uns miralls prodigiosament blaus, més rodons que ovalats. Brillantor d'ambre, un líquid ocular amb densitat de mercuri. M'he vist allà dins, mirant-la, és a dir, mirant-me. He estat a punt de desistir. Quan un es veu reflectit en els ulls del monstre

pateix vertígens ridículs però poderosos, que només m'acusi qui hagi participat en l'experiència.

És impossible observar-la i mantenir distàncies. Quan la toco, m'hi involucro. El meu palmell es diposita en la seva galta. I la mà em fuig horroritzada, com si m'electrocutessin. Un dels nostres instints més primaris és aquell que relaciona el contacte humà amb l'escalfor, no hi ha cossos freds. Però la seva temperatura m'agredeix i em fa mal.

Recorda la fredor d'un cadàver, a qui la vida ja ha abandonat.

25 de febrer

Han aparegut. Són molts. La nostra ració diària de municions és de sis bales, i n'hem hagut de disparar vuit.

26 de febrer

Entre Batís i jo hem gastat dinou bales.

27 de febrer

Trenta-tres.

28 de febrer

Trenta-set.

1 març - 16 de març

Massa ocupat batallant per la meva vida com per escriure. I tot allò que podia ser escrit no mereix ser recordat.

18 de març

Els assalts remeten lleugerament. Durant una bona estona m'he estat mirant el far, el balcó, des del bosc. A en Batís l'ha atret la meva actitud i, sense dir res, s'ha incorporat a l'observació. Era al meu costat, les nostres espatlles es fregaven. A mi m'encuriosia un aspecte: mirar-me el far des de la perspectiva dels monstres, entrar en les tenebres de la seva ment carnissera per pensar-me com ells em veuen. En Batís, després d'una estona:

-Doncs jo no veig cap esvoranc en les defenses.

I se n'ha anat.

20-21 de març

Ens observen sense atacar-nos. Al principi això era inquietant, després només curiós. Generalment són formes fugisseres. De tant en tant els podem veure, entre els arbres o entre dues aigües. Quan els focus els localitzen, s'esvaeixen.

La nit amplia els seus dominis. Ara només ens són donades tres hores de llum solar. La resta és patrimoni de la nit. Quan el sol surt ja s'acomiada de nosaltres. Com descriure en el paper l'espant que això significa? En condicions normals, ser aquí, a l'illa, ja seria una experiència formidable i anguniosa. Amb els monstres voltant-nos ja supera els límits de l'enteniment. Sovint, encara que sembli estrany, les pauses entre els atacs són pitjors que els atacs mateixos. A dins del far, entre penombres de quinqués, ens arriben els sorolls fusionats del vent, la pluja i el mar, i esperem el nou dia, i esperem, i esperem, i no es pot saber si arribarà abans la llum o la mort. Mai hauria pensat que l'infern pogués ser una cosa tan simple com un rellotge sense agulles.

Finals de març

Descobreixo que en Batís sap jugar a escacs. Aquest fet insuls actua com una illa de civilització enmig de tanta bogeria. Tres partides. Dos empats i una victòria. Per què hauria d'apuntar qui se l'ha atribuït?

4 d'abril

Migdia. Juguem a escacs. Al vespre ens assalten sis vegades, en onades successives. Disparo tant que el pany del meu fusell crema. Era necessari i en Batís no ha dit res pel dispendi de munició.

8 d'abril

Practico obertures romàntiques que s'estimben contra les defenses d'en Caffó. En

aquest sentit és molt hàbil. S'enroca i la meva ofensiva perd material lentament. Les concomitàncies entre l'home i el jugador d'escacs són massa evidents per afegir-hi notes. Per totes bandes la mentalitat batistiana o cafotista, com es vulgui.

Els monstres han cridat fora de l'abast dels focus, a les tenebres. Més o menys com carronyers en disputa. Després han fet una càrrega estranya, però s'han dispersat abans que disparéssim. Tot plegat, un misteri. El pitjor de tot és la inexistència de lògica entre els monstres. Això els fa imprevisibles

10 d'abril-22 d'abril

Medito sobre les pretensions que em van dur a l'illa. Buscava la pau del no-res. I en lloc del silenci se m'apareix un infern farcit de monstres. Quins nous significats haurien d'esbrinar els meus ulls? Quina seria la interpretació correcta, segons el meu tutor? Penso molt en ell. Per molt que m'ho pregunto, per molt que m'interrogo, només puc constatar una evidència espantosa que tot ho aclapara: monstres, monstres i més monstres. Res a veure, res a jutjar, res a considerar.

23 d'abril i 24 d'abril

Horrorosos combats cos a cos. Els trets a boca de canó escampen vísceres, matèria gris i sang de color blau per la balconada. Els monstres, en dues nits consecutives, s'han enfilat tan amunt de les estaques que els hem hagut de repel·lir a puntades de peu, ganivetades i cops de destral. En aquestes situacions en Batís mostra la seva faceta més salvatge. Quan els tenim massa a la vora, quan braços i cames assalten els darrers merlets d'estaques, en Batís deixa de banda el fusell amb un crit de guerra. Jo continuo disparant, cobrint-lo una passa enrera, ell agafa el seu arpó amb una mà i la destral amb l'altra. Punxa amb un instrument i talla amb l'altre. Fereix, mutila i mata amb energies caòtiques, els seus membres es converteixen en un molinet assassí. Es un autèntic dimoni, un víking nòrdic desesperat, un pirata Barba-Roja a l'abordatge, tot això i més. Realment esgarrifa i no m'agradaria tenir-lo per enemic. Són imatges reals, les estic vivint, sí, jo, avui i aquí, però són viscudes com sota els efectes d'un al·lucinogen, i quan torna el sol tinc dubtes raonables sobre la meva salut mental. La nostra vida al far no és creïble; la nostra vida al far és la més absurda de les epopeies. Li manquen significats.

Repasso els meus escrits. Mai no podran reproduir la desesperació que m'aclapara; qualsevol art narratiu seria un reflex pàl·lid del desastre que intento organitzar amb paraules. No sortirem vius d'aquí, això és segur. Ni tan sols crec que arribem a veure la primera nevada.

2 de maig

Intueixo una ombra d'agraïment en Batís. Sense explicitar-ho, sense que se li escapi una paraula amable, entén que la meva presència contribueix a la seva supervivència. Els atacs que estem patint, em confessa, superen tot el que havia experimentat aquí, al far. Un home sol no seria capaç de fer front a aquesta massa d'insectes fugits d'un manicomi abismal. Ni tan sols ell.

Però no podem seguir així. Qualsevol dia el nombre ens superarà.

3, 4 i 5 de maig

Igual. No puc entendre en Batís. Hi ha una gran contradicció entre els perills que ens amenacen i els seus estats d'ànim. Com més desesperades són les nits més feliç se'l veu durant el dia. Una espècie d'eufòria de batalla, un desig d'abisme. No vol entendre que el far no és un enroc d'escacs, i que perdre una sola de les partides nocturnes serà la nostra fi.

6 de maig

A la nit: un tret d'en Batís em frega el braç. Esquinça la màniga i em fereix superficialment. Però ha disparat contra un monstre que em desbordava i no em queda més remei que justificar-lo i lloar-lo.

7, 8, 9, 10 i 11 de maig

Assalts més virulents que mai. Alguns monstres aconsegueixen escalar la paret per la part oposada del far i ens ataquen per dalt, on les estaques no són tan denses. Literalment ens cauen al damunt. Disparem, alternativament, amb els canons verticals i cap a baix, per on també vénen. Ara gastem una mitjana de cinquanta projectils cada nit. La quantitat de monstres supera qualsevol malson. Després: agra discussió amb en Batís. M'acusa de no dedicar prou diligència a reparar les fortificacions de claus i vidres. Ho nego, fora de mi. Encara que només sigui per avorriment treballo el doble que ell. Ens insultem. Li dic que és un fornicador primitiu i sorrut. En Caffó retalla els meus drets, em recorda que sóc un maleït intrús, mai no havia fet servir aquesta paraula. Som més endins del pou que mai.

12 de maig

Un monstre s'aferra al peu dret d'en Batís. L'afusello immediatament però se'n duu la bota i mig dit índex. Es cura la ferida sense permetre's ni un gemec.

Però no podem seguir així.

8

L'augment dels assalts havia provocat en nosaltres una erosió lenta però sistemàtica. Érem com dos alpinistes que escalen grans alçades, mancats d'oxigen. Tot es feia amb gestos mecànics. Si parlàvem era amb l'esma d'actors mediocres que reciten un text ensopit. Aquesta fatiga era molt diferent de la que vaig patir els meus primers dies, era un cansament de llarga distància, menys palpable, menys desesperant, però molt més cru. Ja no ens parlàvem. No teníem res a dir-nos, igual que dos condemnats a l'espera de l'execució. Durant dies sencers les úniques paraules que van sortir dels llavis d'en Caffó eren «Kollege», si necessitava alguna cosa immediata, o l'avís «zum Leuchtturm», al vespre.

Vet aquí un quadre habitual d'aquest període: ja estic despert, faig alguna feina indispensable per a la seguretat. A falta de més ocupacions em dirigeixo a l'estança dels focus. Com que és el punt més alt puc veure les últimes llunyanies de l'horitzó. Sóc allà amb l'esperança que faci acte de presenda un vaixell perdut. No apareix. Al sostre del far, presidint la punta cònica, hi ha un penell de ferro, molt simple. Des de la meva posició no puc veure'l, només sentir-lo. Grinyola d'una manera lànguida. Tant és cap on senyali.

Immediatament després del migdia una llum rosa i compacta banya el nostre illot, el separa de la mar i retrata la seva naturalesa minúscula, aquí, al bell mig de l'oceà més trist. Les capçades dels arbres s'il·luminen amb refulgències mats. Notem a faltar una escalfor, però una escalfor que hauria de venir més del moviment animat que de la temperatura. Cap ocell. A la costa sud hi tenim un conjunt arbori que frega l'aigua. Branques i fullaraca cauen fins la superfície marítima, amb aparença de cortina, així com en els marges d'un riu tropical. És una visió impròpia. Si miro més endavant puc veure la meva primera residència. Només són mil metres i escaig. Però es diria que em separa una època sencera de la casa. Ara la contemplo amb mentalitat de soldat. Penso en ella com en una posició abandonada, una terra de ningú que no recuperaria ni sota les ordres directes d'Alexandre el Magne.

Sóc al balcó. Sota meu, en Batís. Camina. O millor dit, es belluga. És increïble la quantitat d'ocupacions que pot trobar. Aquí, al far. Tot i la consumpció del cos, tot i la seva ànima congelada, sempre té alguna cosa a fer. Dorm, fornica i batalla, i la resta del temps sap ocupar-lo amb minúcies d'allò més retorçades. Pot dedicar hores senceres a esmolar un clau, per exemple, amb laboriositat d'asiàtic. O s'exposa al sol amb el pitram obert i els ulls tancats. Si obrís la boca seria un autèntic cocodril. La resta no li importa. Morirem, vaig confessar un dia. Només morirem, això és tot, va contestar amb fatalisme de beduí. A estones s'asseu al granit i mira. Res més. Això és rellevant justament perquè no hi ha res de rellevant: mira com miraria un somnàmbul i així es fuga de la temporalitat. Les petites estaques que en el seu moment vaig escampar sobresurten del terra i pertot arreu, una amenaça, però ell seu en rocams estratègics i mira, mira, mira. S'integra a la pedra, es converteix en una mena de tòtem pagà. En Batís viu en una mena de mort perpètua. Al capvespre ressona l'alarma monòtona:

-Zum Leuchtturm! Al far!

*** * ***

La nostra apatia es va acabar un dia que, per casualitat, en Batís va pujar als focus. Volia comprovar el bon funcionament de les llums i jo mirava en direcció al petit vaixell portuguès. En Batís treballava en la maquinària. Per dir alguna cosa vaig preguntar-li què

duia el vaixell:
-Explosius -va dir, mentre manipulava els focus, agenollat.
-N'està segur? -vaig preguntar sense gaire esma, parlant per parlar.
-Dinamita. Dinamita de contraban -va explicar amb la seva habitual economia de paraules.
La conversa es va interrompre aquí. Més tard vaig insistir sobre la qüestió dels explosius. Segons li havia explicat el mariner supervivent, el vaixell duia dinamita il·legal. L'havien obtingut quasi regalada dels excedents miners sud-africans i pensaven revendre-la a preus astronòmics a Xile o l'Argentina, on serviria per promocionar vés a saber quina revolució. Al dipòsit del far jo havia vist un equip complet de bus. El meu cervell encara va trigar dos dies a donar forma a la idea. Però només de sentir els meus pensaments em venien unes ganes boges de riure. Aquella nit va ser horrible. Les bèsties es van concentrar contra la porta. En Batís disparava i disparava mig a les fosques, no donava l'abast i em va demanar que baixés a reforçar l'entrada. Així ho vaig fer. Descendia les escales i les ressonàncies interiors del far escampaven els udols com un orgue gegant. Vaig estar a punt de tornar-me'n. Fos com fos vaig arribar fins a la porta. El ferro, per sòlid que fos, es corbava cap endins. Les barres de fusta estaven mig petades, cruixien a cada empenta. En realitat no podia fer res d'útil. Si entraven, la massa ens cruspiria i seríem homes morts. En Batís en va matar molts o van abandonar per desídia.
L'endemà en Caffó em va sol·licitar un parlament. L'hi vaig concedir amb autèntica curiositat, perquè aquella mena d'iniciatives no es corresponien amb l'home.
-Després de dinar -va dir.
-Després de dinar -el vaig ratificar. I va desaparèixer. Crec que va amagar-se per algun racó del bosc. Molt alterat havia d'estar un Batís Caffó per lliurar-se a reflexions solitàries.
Jo em vaig dedicar a enfortir l'entramat de cordes i esquellots que voltaven el far. Durant aquestes operacions la mascota va sortir del far. Després de fornicar amb en Batís no s'havia posat aquell penós jersei. Estava nua. No em va veure. Es dirigia a una estreta franja de sorra, un lloc on proliferaven els esculls més alts i punxeguts de la costa. Em vaig cansar d'aquella feina agònica, i la vaig seguir.
Em vaig apropar saltant pels esculls que sobresortien per aquell lloc. N'hi havia molts. Sovint em feien pensar en la boca d'un gegant que dormís sota terra, on la sorra feia de genives i les roques de dents. Entre escull i escull, a raser de les onades i el vent, s'estenien petites illes de platja. La vaig buscar. Estava en un d'aquests forats. La mascota jeia com un llangardaix, tan immòbil que es podria confondre amb les pedres que l'emparaven de la mar brava. De vegades, les onades es filtraven i submergien el cos. Però ella mantenia amb l'aigua les relacions d'un crustaci. Ignorava la marea de la mateixa manera que m'ignorava a mi: jo seia en una roca, dos pams més amunt, i era impossible que no s'hagués adonat de la meva presència.
Veient-la s'entenien les febleses d'instint d'en Batís. Aquesta vegada la meva curiositat no era tan científica. Ella ho va copsar d'alguna manera, perquè ni fugia ni em temia. Vaig recórrer l'esquena amb una mà. Humida, la pell lliscava com si la cobrís una capa d'oli. La mascota no es va moure. I el fet que aquell contacte no la immutés, curiosament, em va provocar un neguit desconegut. Va venir una onada que la va cobrir d'escuma, que em disputava el cos, i aquell llençol blanc em temptava i alhora m'avergonyia. Em vaig enretirar indignat amb mi mateix. Em sentia com si m'hagués insultat una veu anònima a la qual no podem replicar.
Després de dinar, en efecte, en Batís va parlar amb mi. Vam sortir del far amb l'excusa de fer un passeig. Més que una conferència volia ser un testament. Caminàvem pel bosc i, sense mencionar la derrota, sense que l'abandonés el seu estoïcisme de plebeu, va

descriure la situació així:

-Si vol, marxi. Potser no sap que tenim un xalupa. La va deixar aquí el vaixell que em va dur a l'illa. Es troba en una petita cala, adjacent a la casa de l'oficial atmosfèric, una mica al nord. La vegetació l'amaga. Fa molt que no m'hi apropo, però no crec que els granotots l'hagin malmès: dels humans només els interessa la carn. Endugui's provisions i tota l'aigua potable que pugui carregar.

Va fer una pausa per encendre un cigarret. A continuació uns moviments gimnàstics amb els braços, el tabac als llavis, com si així demostrés el seu menyspreu pel futur:

-Òbviament no li servirà de res. No és possible arribar enlloc i no trobarà cap vaixell, morirà de gana i de set. Això si una tempesta no fa naufragar aquesta closca. O si els granotots no l'aborden abans. Però no seré jo qui li negui el dret a escollir.

En lloc de contestar, jo també vaig encendre un cigarret i em vaig quedar davant seu, palplantat. Feia més fred del que era habitual. El baf que sortia de les nostres boques es confonia amb el fum del tabac. En Batís veia que rumiava, però no es podia imaginar la direcció que seguia la meva lògica.

-Penso que hauríem de fer un esforç per assumir riscos -vaig declarar al final-. Ben mirat ja ho tenim tot perdut. Si els monstres insisteixen contra la porta res no els podrà aturar. He vist que tenim un equip de bus, amb bomba d'aire inclosa. Creu que podríem carregar-lo a la barca i apropar-nos fins al vaixell portuguès?

En Batís no m'entenia. Va arrufar les celles. La dinamita, la dinamita, vaig dir assenyalant la direcció del vaixell amb la mà que sostenia el cigarret. En Batís va moure tot el cos com si es quadrés militarment:

-Vol anar fins l'escull del vaixell amb la barca. Posar-se l'equip de bus, descendir i recuperar la dinamita. Vol baixar fins a les profunditats dels granotots, amb la meva ajuda, i submergir-se davant dels seus nassos per treure els explosius. És això? -va fer en un repàs lacònic de les meves pretensions.

-Ho ha resumit molt bé.

Em va mirar, va girar el cap, gratant-se el clatell. Ara les seves celles feien una bé baixa inversa. M'observaven amb una barreja de compassió i desinterès.

-Miri Caffó, potser no sigui un intent tan suïcida com sembla. Els monstres només ens ataquen de nit, com tots els depredadors coneguts. Això vol dir que descansen de dia. Si escollim bé l'hora tenim moltes possibilitats de sortir-nos-en. I la mar és molt gran. Qui sap on viuen? Qui sap si tenen el seu cau just a l'altra banda de l'illa, o a deu quilòmetres de la costa? Al vaixell no hi ha res que els interessi, com vostè ha dit, i no tenen cap motiu per apropar-s'hi.

Negava amb el cap, escoltava beneiteries. Jo no em rendia:

-Què podem perdre? En realitat només som dos cadàvers que encara parlen, res més. Vostè mateix m'ha reconegut que ens trobem al final del camí. Batís -vaig insistir-, deixi'm que li expliqui una història irlandesa. Una vegada, un comissari anglès volia capturar un noi. El comissari deia que el general Collins, el líder dels rebels, no valia res sense els seus comandants. El noi era un d'aquests comandants quasi anònims, algú que mantenia els lligams entre Collins i els rebels. El noi va ser perseguit, i perseguit. Un vespre, el comissari va tornar a casa després d'una dura jornada d'interrogatoris i confidències. Estava content. L'endemà enxamparia aquell noi.

-I doncs? -es va interessar tímidament en Batís.

-Els amics del noi l'esperaven al menjador de casa seva.

-Ara deixi'm que li expliqui una història alemanya! -va bramar en Batís-. Una vegada hi havia un noi pobre, un noi en una casa de pagès. S'amagava sobre els arbres i sota els mobles, i quan sortia d'allà dalt, o d'allà sota, rebia patacades. Fi de la història.

-El necessito. Cal que algú accioni la bomba d'aire i que hissi les caixes d'explosius. Jo

sol no puc fer-ho.

Fins aquell moment m'havia escoltat amb la paciència que es dedica als fills minusvàlids o als vells molt senils, però com que jo perseverava en els meus arguments em va donar l'esquena. Esperi, em vaig exclamar subjectant-lo per una màniga. Es va alliberar amb una violència inesperada, va fer un parell d'imprecacions en alemany que mai hauria escrit Goethe i se'n va anar parlant sol. El vaig seguir a distància. Un cop al far es va dedicar a les obres de la porta. Reparava els desperfectes ignorant la meva persona. Però allò només retardaria el final, no l'evitaria. Pensi en els seus enrocs, Batís, li deia jo, sense la defensa de la torre el rei no és res. I quasi bé a cau d'orella, amb estil de confessionari:

-Cent morts. Dos-cents, tres-cents monstres rebentats per una bomba, Batís. Una lliçó que no oblidaran i que ens salvarà la vida. Depèn de vostè.

Hauria fet més cas del zum-zum d'una mosca. Fos com fos li havia exposat el tema. I em va semblar preferible donar-li un temps per pair-lo. Naturalment, tenia consciència de la barbaritat que em proposava. Però la resta d'opcions encara eren pitjors. Embarcar-me? Cap a on? Resistir? Fins quan? En Caffó observava la situació amb la postura del lluitador fanàtic i obtús. En canvi, jo patia la desesperació del jugador que aposta l'última moneda al casino: de res no li serviria estalviar-la.

Vaig carregar unes quantes eines, draps momificats pel fred, pots de quitrà i sacs buits. Volia apropar-me fins a la xalupa que en Batís havia mencionat, comprovar-ne l'estat i, si calia, calafatar-la. Després aniria a la casa de l'oficial atmosfèric, d'on extrauria més claus i sobretot frontisses. De ben segur que ens serien útils al far. Duia un bon pes i quan me n'anava em vaig creuar amb la mascota. La vaig carregar amb una part del pes i d'una empenta gens amable la vaig dirigir per la nova ruta.

Efectivament, la barca era on Batís m'havia indicat. Una caleta molt discreta, camuflada per arbres i bardisses de molsa, que s'adheria a la fusta amb tot l'aspecte d'una malaltia de la pell. L'interior era una bassa. Però una inspecció superficial em deia que l'aigua venia més de la pluja que de les filtracions. La molsa, que té arrels molt poc fondes, havia impedit la putrefacció de la fusta, protegint la xalupa com una capa de brea. No em va costar gaire buidar-la de líquids i arrencar-li la crosta vegetal.

Així doncs, era al meu abast tot el que calia per a l'aventura. Que en Batís m'hi acompanyés, que assumís un suïcidi valent, vet aquí l'últim obstacle. Jo ja havia pres la meva decisió. Aquí va venir una placidesa d'esperit poc comuna. La caleta tenia forma de ferradura i no era més gran que un petit estable. Tancava l'horitzó i amb prou feines podia veure la mar oberta. Onades d'artifici sotragaven la barca i provocaven sons de buit amb el seu contacte lleu. Segurament moriria, però seria una mort escollida. En aquells dies podia considerar això com un privilegi. Durant una bona estona no vaig fer res més que netejar-me les ungles, dret i tranquil. Aquesta manicura s'exercia alhora que una reflexió sobre el passat.

La vida és poca cosa. Succeeix, però, que en el seu passeig pel món la humanitat manifesta grans tendències a pensar-se. Vaig pensar en el meu primer record d'infància, i en l'últim de la meva vida civilitzada. El meu primer record era un port. Potser tenia tres anys, o menys. Seia en una trona de nen, a Blacktorne, al costat de dotzenes d'altres nens. Però jo era a prop d'una finestra des d'on s'albirava el port més gris del món. El meu últim record també era un port. El que veia des de la popa del vaixell que em va dur d'Europa a l'illa. Sí, la vida és poca cosa.

La mascota seia en un tron de molsa, les cames encreuades, les mans als turmells, l'espatlla contra murs de roures. Mirava un infinit que no existia. Feia una composició natural tan adequada, tan perfecta, que la roba de caritat molestava els ulls. No siguem ingenus: abans que li tragués el jersei jo ja sabia el que volia. Moriria aviat, i davant de la

mort la integritat moral és la pols del camí. Segurament moriria, i la mascota era el ninot més semblant a una dona que tenia a prop meu. Moriria, i els gemecs d'aquell cos, dia rere dia, mesos sencers, m'havien fet indiferent a les fronteres de la moral.

El que va succeir, però, va ser la més imprevista de les sorpreses. Jo m'esperava un coit breu, brut i brusc. Enlloc d'això vaig entrar en un oasi. Al principi la gelor de la seva pell m'esgarrifava. Però el contacte va fer que les nostres temperatures s'equilibressin en un punt desconegut, un lloc on idees com fred o calor no significaven res. El seu cos era una esponja viva, escampava opi, m'anul·lava com a ser humà. Oh, Déu meu, allò! Totes les dones, honorables o de taverna, no eren res més que patges d'una cort que mai no trepitjarien, aprenents d'un gremi que encara no s'havia inventat. Obria aquell contacte una porta mística? No. Era exactament el contrari. Un fornicava amb allò, aquella mascota sense nom, i li era revelada una veritat grotesca, transcendent i pueril alhora: Europa ignora que viu en la castració perpètua. La seva sexualitat estava despresa de qualsevol llast. Ni tan sols podríem apreciar-li cap refinament amatori especial. Només fornicava, fornicava amb tot el seu cos, i quan ho feia no existien ni les tendreses ni les dolçors, ni les rancúnies ni el dolor, ni el lloguer del prostíbul ni l'oferiment dels amants. Reduïa els cossos a una dimensió pròpia i única, i com més animal era en el seu exercici més plaer procurava. Un plaer estrictament físic, que jo desconeixia.

A qualsevol lloc, un home de la meva edat i relativa experiència ha conegut l'amor i ha conegut l'odi. Ha viscut dies tristos i ha viscut fragments de bellesa. Ha conegut l'adversitat, la fraternitat i l'enemistat. Ha conegut alguna mena d'èxit i moltes derrotes. Allà mateix, al far, havia conegut les pitjors visions de l'abisme i de l'agonia. Però als homes no sempre els és donat de conèixer la passió més extrema. Per bé que desitgin el desig, encara que sospitin que existeix en algun lloc, proper o remot, milions d'homes han viscut i han mort, viuran i moriran, sense descobrir el ser que amaga aquesta facultat, que en ella era tan natural i tan simple. Fins aquell moment el meu cos havia obtingut plaers així com un bon burgès ingressa capitals. Ella feia que a través del plaer fos conscient del meu cos, separant-lo de mi, destruint qualsevol relació entre la meva persona i el meu plaer, que podia percebre com si fos una cosa viva. Tot s'acaba, fins i tot allò, amb ella, i quan vam matar el plaer tenia la sensació, més enllà del plaer, d'haver conegut un dels cims de l'experiència humana.

Lentament la meva personalitat va tornar a mi. Parpellejava, com si així facilités el trànsit a un estat normal. Vaig trigar uns minuts a assumir la temperatura, les olors i els colors que m'envoltaven. Ella no es movia del seu matalàs de molsa. Mirava el cel i estirava els braços, amb mandra. On és l'error, em vaig preguntar sense entendre la pregunta ni per què me la formulava. Altra vegada vaig ser jo, vaig ser algú, i un difús sentiment de ridícul es va apoderar de mi. Em sentia estúpidament humiliat. Vivia una experiència que no sabia com classificar i ella, amb gestos de gata, es limitava a estirar els membres. Ho vaig recollir tot i vam reprendre el camí del far. Va veure que me n'anava i em va seguir a distància. Volia odiar-la.

* * *

Quan vam arribar al far en Batís havia canviat d'actitud. Reservat com sempre, no s'atrevia a exposar-me la mudança del seu pensament. En alguns aspectes era molt orgullós i no admetia que el convencessin d'idees amb les quals ja havia manifestat el seu desacord. Però que se m'apropés i que iniciés tanta conversa només podia dir una cosa: que volia que parléssim altra vegada dels explosius i de l'intent de recuperar-los. Jo encara estava trasbalsat i durant una bona estona el vaig ignorar. Al final vaig dir:

-Hi ha un vell conte irlandès que té un punt de semblança amb la seva història

alemanya. Un irlandès es troba en una habitació fosca. A les palpentes, busca el quinqué. El troba, l'encén amb un misto i veu que a la paret del davant hi ha una altra porta. S'afanya a traspassar-la i tancar-la rere seu, oblidant el quinqué, per comprovar que torna a ser en una altra habitació sense llums. La història pot repetir-se fins a l'infinit, amb el tossut irlandès buscant quinqués i encenent-los, traspassant portes i tancant-les, oblidant el quinqué, sempre endavant, sempre cap a una nova foscor. Finalment l'irlandès tossut es troba en una habitació sense portes, ensarronat com una rata. Sap què diu? «Gràcies a déu, era el meu últim misto» -vaig pujar el to-: Jo no sóc aquest personatge, Batís, no ho sóc!

Cinc-centes bèsties liquidades per sempre més, potser sis-centes. O set-centes. Què en pensa?

Encara va fingir recances. Tanmateix, despuntava la fal·lera del caçador.

-No s'amoïni -vaig bromejar sense riure ni mirar-lo-, si surt malament i se'ns mengen assumiré tota la responsabilitat.

La mascota seia en un racó i es gratava el sexe.

9

Les nostres especulacions ens deien que a primera hora els monstres devien ser més inactius que en qualsevol altre moment. Vam arribar a aquesta conclusió tot fent servir els nostres horaris com un mirall dels seus: ben mirat, érem nosaltres els qui ens havíem adaptat al ritme que ells imposaven i no al revés, i per tant s'esperava alguna simetria.

Ens vam dirigir a la xalupa després d'una nit tan agitada com les anteriors. Altra vegada la supervivència havia penjat d'un fil. Com a mesura defensiva, a mitja tarda, vam foradar el granit com un colador i vam estendre una catifa d'estaques just davant l'entrada. No podíem fer-hi gaire més. I en realitat ignoràvem si allò actuava com un repel·lent o com un atractiu. Al vespre van reiterar les empentes contra la porta, amb menyspreu per les seves pèrdues, com guiats per una intuïció d'ofensiva final, desballestant el camp d'estaques amb la força del número, una massa viscosa que mugia i colpejava la porta amb caps, potes i punys. No teníem més remei que sacrificar les poques ampolles que encara conservàvem. Les havíem omplert amb un preparat de rom, quitrà, petroli i tot allò inflamable que ens quedava a la reserva. El coll de vidre estava envoltat per cotó fluix ruixat amb alcohol. En Batís les encenia i me les passava. Jo les projectava contra els monstres. En trencar-se s'incendiaven. Els cossos estaven humits i no cremaven bé, però almenys aquella nit es van espantar prou per desaparèixer.

No havíem dormit, doncs, però teníem la ment més fresca que mai. Ens van caldre dos viatges fins a la xalupa per carregar tot l'equip, que incloïa la bomba d'aire, la vestimenta de cautxú del bus, l'escafandre de bronze, sabatots especials amb sola de plom, cordes, una politja portàtil, armament i municions. Remàvem d'esquena a l'escull del vaixell, que tenia forma de pastís. De vegades jo girava el cap. En aquestes circumstàncies, la sensació és que l'objectiu, en lloc d'apropar-se, s'allunya. Només eren cent metres, només una eternitat. Cada relleu que formava la marea era un amagatall, cada muntanyeta d'onades un parany. A cada instant em semblava veure cranis esfèrics emergint de les aigües, aquí i allà. Troncs que suraven a la deriva, gronxant-se damunt les onades, em recordaven membres de bèstia. *Va bene, va bene, va bene*, cantava en un rampell italià i sense convicció, només perquè la musicalitat de l'idioma em tranquil·litzés. Calli la fumuda boca, deia en Batís, remant al meu costat com un galiot. Un gris de pedra sepulcral aclaparava la superfície de l'oceà. Un cop d'aigua lateral ens va ruixar. Els llavis se'm van omplir de sal. La por i les urgències feien que no mesuréssim les nostres forces: vam abordar l'escull amb tanta empenta que només vam eludir la catàstrofe gràcies que hi havia una plataforma inclinada, sobre la qual es va encavalcar la xalupa. Vam desembarcar en una pedra aspra i erosionada. Una extensió ridículament petita però laberíntica, plena d'embuts on s'acumulava aigua mig gelada. Sovint relliscàvem i ens havíem d'ajudar amb mans i braços. Aquest era el nostre pla: a simple vista s'observava que l'escull descendia en un angle suau i ple d'agafalls molt útils. Baixaria com un alpinista aquàtic per la paret més propera al vaixell. Des de la plataforma de pedra, en Batís em subministraria aire i hissaria les caixes a mesura que jo les lligués. Compartíem riscos i treballs: jo seria l'ànima incauta que visitaria els inferns, ell tenia el deure, gens menor, de mantenir l'oxigen en circulació i de rescatar els explosius. La bomba s'havia d'alimentar manualment amb un ritme, constant i regular. Si no tenia prou aire, m'asfixiaria; si n'insuflava massa, l'excés de pressió faria que m'esclatessin els pulmons. I això en Batís ho havia de dur a terme amb una sola mà. L'altra serviria per accionar la politja un cop carregués la corda amb dinamita. Vam instal·lar la bomba i la politja ben juntes per facilitar-li la feina. Hauria de tenir fe en la bona sincronització d'en Batís. Un

sospir.
El vaixell s'havia encastat contra l'escull per la proa, que sobresortia apuntant al cel, uns trenta graus inclinada a estribord. El casc de la nau estava soldat fermament a les roques com per reblons de plom. La part posterior, ensorrada, sens dubte acumulava la càrrega. En Batís havia presenciat el naufragi. Assegurava que una gran bretxa havia obert el vaixell com una llauna, per la popa. Confiàvem que el forat fos prou gran per permetre'm l'entrada. Naturalment, havíem pensat simplificar l'operació. És a dir, que el bus baixés per la coberta i acte seguit s'infiltrés pels viaranys inundats fins localitzar la bodega. Però això no era viable. El més segur era que els compartiments interiors estiguessin tancats i rovellats per l'acció de l'aigua. No hi podria passar. A més, aquell àmbit d'arestes i estretors amenaçaria de seccionar el tub d'aire. S'imposava travessar tota la nau, fins a la popa, on presumiblement era la dinamita.
Em vaig vestir amb la roba de bus i les botes de plom. Vaig seure a un costat de la xalupa. Primer en Batís em va ajudar a posar-me l'escafandre de bronze, una placa que em cobria bona part del pit i de l'esquena. Després, el casc. Es cargolava damunt d'aquesta peça. Però just quan estava a punt de posar-me'l vaig aturar-lo.
-Miri -vaig dir.
Nevava. Primer van ser uns grumolls minúsculs. En un minut van créixer fins convertir-se en flocs rodons i grossos. Queien i es diluïen en contacte amb l'aigua. Nevava sobre el mar, i aquest fenomen tan vulgar, tan simple, em produïa un sentiment estrany. La neu imposava silencis, actuava com la batuta d'un director d'orquestra. La mar, que fins aquell moment estava lleugerament picada, es va calmar de sobte, domada per ordres invisibles. Potser seria la meva última visió del món i aquest se m'apareixia amb una bellesa banal i modesta. Vaig obrir un palmell. Els flocs queien sobre el guant i s'extingien d'immediat. Vaig pensar en Irlanda. Què era Irlanda? Una música, potser. Vaig recordar-me del meu tutor. I també d'un desconegut. Un home molt vell, molt amable, que un dia, anys enrere, quan em perseguien els anglesos, em va ajudar a trobar un amagatall, sense fer preguntes. Allò era tot. Vaig patir la tibantor de galtes que precedeix al plor.
En Batís va mirar el cel amb el casc a les mans. Feia una ganyota d'observació.
-Només és neu -va dir.
-Sí, només és neu -vaig dir jo-, només neu. El casc, posi-me'l, no tenim tot el dia.
Va cargolar-lo i va endollar el tub d'aire a la connexió del clatell. Jo duia dues cordes. Una em serviria per comunicar-me amb en Batís. Amb l'altra pujaríem els explosius.
-Ja ho sap -vaig recordar-li-; si estiro la corda guia una vegada és que tot rutlla. Si l'estiro dues és que he carregat la corda grua amb una caixa. Si estiro tres vegades seguides, talli el tub d'un cop de destral i fugi.
Vaig ajustar el vidre dels miradors, perfectament rodons. En tenia un al davant i un a cada costat. Vam comprovar que el tub d'aire funcionés i vaig començar el descens. L'aigua em va engolir amb una esgarrifança de fred. Quan em vaig adonar ja era sota la superfície. La roca tenia uns esvorancs que em servien d'esglaons. Així podia guanyar metres amb facilitat. De tant en tant girava el cap, però pels vidres laterals no podia veure res de notable. L'infinit oceànic era rere meu. Al davant, a uns centímetres del nas, només apareixia una roca morta i sense vegetació.
Va arribar un moment que els peus no trobaven agafalls. Tant era. Amb en Batís havíem convingut que el rotllo del tub no patís entrebancs, a fi que es desprengués lliurement si la situació requeria que fes un salt al buit. Després d'una estrebada a la corda que duia amb mi, per tranquil·litzar en Batís, em vaig deixar caure. El plom de les sabates em va arrossegar lentament, amb una gravetat calculada, fins que vaig aterrar amb una flexió dels genolls. Una polseguera lenta em va arribar a l'alçada de la cintura. Però

només va ser una fina pel·lícula sorrenca que cobria el sòl. El terra era molt practicable, d'una horitzontalitat arquitectònica. Podia caminar-hi com per un prat. Notava, sí, la densitat de l'element, que alentia tots i cadascun dels meus gestos.

Sóc un en món que és patrimoni del silenci. A l'interior del casc només puc sentir la meva respiració, les meves mucositats, un gemec mig esverat que em fuig. Em continc, perquè m'adono que els meus sorolls esperonen les meves pors. A la mà esquerra hi duc totes dues cordes, a la dreta un ganivet. Miro en totes les direccions. No hi ha cap monstre, no hi ha res. La visibilitat es limita a uns trenta o quaranta metres, potser menys. A la meva dreta tinc la panxa del vaixell. Em fa pensar en el cadàver d'una balena. Enfront, la vastitud. Partícules indefinides suren sense rumb, com volves de neu negra. Filaments d'algues amb forma de serpentina es mantenen entre dues aigües, quasi estàtics. Aquest enorme espai obert no s'acaba a cap porta, la frontera de les tenebres no té un límit concret. Això contradeia les ensenyances catòliques: l'infern no era un lloc on s'hi entrava de cop; s'hi accedia a petites passes, imperceptiblement.

Em vaig moure per una àrea del tot imprecisa, una transició on el blau es fonia en negre i a partir del qual ni tan sols es delatava la presència de brosses aquàtiques. El paisatge es magnificava. Podien aparèixer en qualsevol instant, des de qualsevol lloc. No hi pensis, em vaig dir, no pensis en els monstres, només treballa. Aquesta era la menys realista i la més raonable de les estratègies.

Em vaig dirigir a la popa. En efecte, un impacte havia serrat l'acer i havia convertit la planxa en una mena de gruta artificial. La nau estava lleugerament inclinada a estribord. El desastre havia desplaçat la càrrega i una bona part fugia per l'esvoranc. Allò era un esplèndid cop de fortuna, perquè no em caldria entrar a la bodega. Petits contenidors, metàl·lics i rectangulars, s'escampaven pels voltants de la ferida. Vaig passar el guant pel damunt del més proper. Un cop net s'hi podia llegir amb majúscules: «ATENCIÓ! MOLT PERILLÓS». L'únic que havia de fer era lligar una nansa a la corda grua, estirar un parell de cops la corda de senyals i en Batís, amb diligència germànica, pujava els volums. Les caixes desapareixien per sobre del meu cap. Quan en Batís les recollia, em tornava la corda. A la punta de la soga hi havíem afegit un plom, per donar-li pes. Queia a prop meu, per algun lloc, i perseverava.

Vaig treballar amb passió minera fins que en Batís va fer tremolar la corda que unia els dos móns. Al principi no l'entenia. Ens amenaçava algun perill? Jo no apreciava cap rastre dels monstres. No, no era això. Segurament havíem acumulat un excés de contenidors. Però jo estava posseït per la febre de qui busca or. Un més, Batís, només un, li implorava mentalment. Tot ignorant les vibracions de la corda en vaig agafar un altre. En Batís se'l va endur, sí, però aquesta vegada la corda em va tornar amb un nus a la vora del plom; això m'impedia enllaçar-la i així m'indicava que ho deixés estar. Reunint tota la sensatesa que em quedava li vaig fer cas.

Per contradictori que sembli, aquests van ser els pitjors minuts de la meva incursió. Diuen que cap soldat vol ser l'últim mort d'una guerra. Aquest pensament amaga una veritat poc lúcida però molt humana. Després d'haver baixat fins a les profunditats, després d'un èxit tan rotund, que em matessin precisament ara seria un final massa lamentable. De sobte descobria en l'escafandre un pes intolerable. Fins aquell moment no m'havia adonat que tenia el coll nafrat pel contacte amb l'acer. Avançava en direcció a la paret de l'escull, arrossegant peus llastrats, i els meus moviments eren els d'un malson infantil, desesperadament lents. Respirava com impulsat per alguna dinamo secreta. Volia sortir d'allà. Però no podia. Dues intel·ligències coordinades no havien previst l'estultícia més òbvia: que a causa del meu salt al buit em resultava impossible tornar pel mateix camí. Davant meu la roca s'obria com un queixal gegant i cariat. No podia escalar-la, i en Batís, prou enfeinat amb la bomba d'aire, mai no podria estirar el meu pes

amb una sola mà. Quant temps trigarien a aparèixer? El terror i la imaginació es barrejaven. Aquella immensitat líquida era l'enemic invisible per excel·lència. En Batís, allà dalt, no podia entendre els estranys recorreguts que seguia el tub d'aire. Anava de costat a costat, tot buscant un indret practicable. Finalment vaig notar que l'únic accés s'arrapava al casc del vaixell. Però era una ruta d'escalador professional. Algunes pedres es desprenien pel simple contacte. Vaig relliscar i el meu cos va perdre cinc, deu metres en un descens de literatura dantesca.

Altra vegada tornava a ser al pis inferior. A la meva dreta la paret feia una concavitat; per allà em va semblar veure alguna cosa que es movia, una forma. No, no, no són ells, em vaig dir, i m'ho vaig dir perquè no perdia res apostant per l'optimisme. Va venir un penós esforç de concentració. Havia d'escalar cada pam sense girar els ulls, sense pensar en l'atac que se m'enduria un braç o una cama. Vaig procedir com els mariners a l'escala de corda, assegurant tres de les quatre extremitats abans de fer el següent moviment. Damunt meu ja podia veure la superfície, la figura translúcida d'un Batís que m'animava amb la mà lliure. Em vaig adonar que m'estava orinant a dins dels pantalons de bus.

En Caffó va fer un salt i em va estirar per les aixelles. Volia ajudar-me amb el casc però el vaig foragitar a manotades.

-Carregui la dinamita a la xalupa, de pressa!

Quan em vaig treure l'equip jo també vaig col·laborar a omplir la barca de caixes. Dúiem un pes tan feixuc que la coberta amb prou feines sobresortia un pam de l'aigua. Increïblement, uns minuts després tornàvem a ser a l'illa, indemnes i triomfants. Vam deixar la barca molt a prop del far, en una petita platja de rocs cantelluts. Allà mateix en Caffó va obrir uns quants contenidors fent palanca amb el mànec de la seva destral. Cadascun contenia setanta cartutxos de dinamita, secs i útils, pel que semblava.

Però una demència inexplicable covava dins nostre. Ens vam mirar l'un a l'altre. Nevava més que mai. Els cabells es cobrien d'una pàtina blanca. Ens miràvem entre nosaltres i miràvem els cartutxos i llegíem pensaments comuns. No em podia creure allò que ens dèiem sense paraules, no podia. Teníem uns cinquanta contenidors de dinamita. Amb aquell material causaríem estralls. I si en fossin seixanta? Per què no vuitanta o cent? Els nostres enemics no eren susceptibles d'odi. Pertanyien a la natura, una força de la mateixa mena que els huracans o els ciclons. I amb tot, ara que disposàvem d'un poder al nostre abast, ara que podíem infringir-los una derrota sagnant, ara ens envaïen onades d'autèntica crueltat. Suposo que ens havíem tornat bojos, tan bojos que sabíem que estàvem bojos. Parlava i no em podia creure allò que jo mateix deia:

-Matem-los. Matem-los a tots. Fem-ho!

-Sí, matem-los! Matem-los a tots! Fem-ho! -va ratificar en Caffó, i vam tornar a la xalupa com si aquell segon viatge al suïcidi fos al programa des de l'inici, com si en lloc nostre hi enviéssim unes altres persones.

Vam tornar a l'escull, em vaig posar l'equip i em vaig submergir en unes maniobres que havien guanyat en experiència, més ràpides, més coordinades. No tenia perdó. Era a la popa del vaixell portuguès, caminant indefens pel país dels monstres. Però vaig localitzar els contenidors i m'inspiraven visions de perles. En vam pujar tres, quatre, cinc. Deu, vint. Després, per bé que remenava el sòl per descobrir-ne d'ocults, les provisions semblaven esgotades. Vaig fer una estrebada a la corda guia: tot va bé.

La planxa estava oberta com si un tità hagués mossegat l'eslora. Vaig entrar-hi sense gaires dificultats. Només m'amoïnava que el tub, rere meu, seguís la trajectòria d'una mena de canal inserit al ferro, un lloc òptim perquè no ensenyava punxes que el poguessin perforar. Allò era la bodega, farcida de contenidors. En prenia un, li lligava la corda grua i l'abocava fora del vaixell. Estirava un parell de vegades per indicar a en Batís que hissés la càrrega i seguia amb el meu ofici.

Potser n'havia rescatat quinze, vint, o més. Cansat, vaig aturar tant de moviment automàtic. La bodega estava il·luminada per la llum d'un crepuscle mínim. La sobreabundància de ferro produïa un efecte claustrofòbic. Era a dins del vaixell, a dins de l'escafandre, i a dins de les meves pors, que m'havien conduït fins allà amb l'heroisme de les rates. Si a allò li sumàvem la densitat de l'aigua, resultava el lloc més tenebrós que mai hagués trepitjat. Parets d'indústria metal·lúrgica, instruments mig consumits per l'aigua i amb la identitat segrestada pel rovell. Vaig pensar que res d'allò s'havia dissenyat pensant en la felicitat humana. Els peus de plom entraven en contacte amb l'acer i transmetien sorolls nous i ressons deformes. Aquella estança s'acabava en una comporta amb forma d'ou. I allà els vaig veure, a l'altra banda.

Treien el cap fins als ulls, sotjant-me impassibles. Quant temps feia que em vigilaven? Vaig cridar dins del casc. No podia fugir. Era el seu món, es movien amb una facilitat extrema. Em van caure al damunt des de totes les direccions. Vaig tallar l'aigua amb el meu ganivet, esforç patètic que volia mantenir-los a distància.

Però quan ja em creia mort, una resurrecció. El vidre dels meus miradors amplificava les grandàries. En realitat els monstres no feien ni mig metre. Cossos prims i petits, amb una franja de gris argentat al llom, molt brillant, que encara trigaria anys a enfosquir-se com el dels seus progenitors. Com passa amb els humans, el crani era la part de l'anatomia que menys creixia. Allò els convertia en autèntics capgrossos en tots els sentits de la paraula. El seu rictus no s'allunyava gaire del somriure dels dofins. Es movien com una bandada d'ocellets, a velocitat prodigiosa. Esquivaven les meves defenses inhàbils, em tocaven la roba fent pinça amb els dits, sobretot l'esfera del casc, i em defugien. És possible que la vestimenta, l'escafandre, els fes pensar en un parent remot. Oh Déu meu, vaig comprendre, només juguen. Jugaven, sí, havien convertit la ferralla en jardí i jo era un intrús curiós. Piulaven, si s'ha de definir d'alguna manera l'entusiasme de les veus. La meva presència devia ser una novetat extraordinària. Havia esperat carnissers i ensopegava amb un ballet submarí.

Ignoro quanta estona vaig passar en la seva companyia. Contra tots els pronòstics, la seva presència duia a aquell cementiri una llum benefactora. Vivia el primer instant en què m'abandonava la por des que havia arribat a l'illa. Com si fos un llast penós, em sentia lliure de l'horror. Ni jo mateix tenia consciència del pes que havia suposat la por persistent i sistemàtica. Durant mesos sencers, nit i dia, dia i nit, havia tingut por, tots els matisos de la por, sempre la por per companyia. Per què, em preguntava, per què precisament ara, que ets als budells de l'infern, t'abandona l'espant? No trobava la resposta fins que vaig agafar un dels petitons pel braç: ell tampoc tenia por. Era un monstre, o un monstre en potència, i es mereixia que el retorcés fins trencar-li la columna vertebral. Però ell no tenia por. Només pessigolles. Va riure. Un riure subaquàtic, sí. Reia amb la boca, i les celles i els ulls, i les manetes, que es fregaven el punt de contacte entre les dues carns. Sota l'aigua el riure sonava com les campanetes dels hotels. Quant temps feia que jo mateix no reia? El vaig deixar anar i en comptes de fugir va quedar-se allà, davant meu, sostenint un vol erràtic de papallona i rient. La seva maneta va fregar el vidre amb uns dits de fetus. Va tocar el vidre i la memòria d'aquells ditets grisos em va perseguir dies sencers.

Vaig sortir del vaixell. Al llarg del meu ascens em van servir de companyia. Voltaven el meu cos i em pessigaven amb impertinència dolça. Més o menys com mossegades de gatets juganers. A mesura que m'apropava a la superfície el nombre minvava. Quan vaig treure el cap en Batís va fer un bot:

-Creia que s'hi quedava a viure! Mein Gott, però què dimonis ha passat allà baix?

Les cames no em sostenien. Em va treure el casc i va veure una expressió al·lucinada, va veure un missatger tan defallit que en l'últim sospir ha oblidat el missatge.

-Granotots? -em va preguntar, molt nerviós.

-No, dofinets!

En Batís es va retirar una passa. M'observava com si intentés discernir la meva salut mental.

-És la borratxera de les profunditats -va dictaminar-; aviat es recuperarà.

Però de sobte va ser com si li transmetés la suposada demència. Va contenir un crit i es va treure el fusell que li penjava a l'espatlla. A prop nostre emergia un cap. Ajagut damunt la roca, vaig alçar un braç:

-No dispari! Per l'amor de Déu, Caffó, no dispari!

Per un instant en Batís em va mirar a mi, al monstre immòbil i altra vegada a mi.

-No dispari! -vaig insistir des del terra-. Només és una criatura.

En Batís va ser massa lent. Quan va tenir l'arma a punt el mar tornava a ser una superfície buida.

10

Quan vam trepitjar l'illa el paisatge havia canviat. La neu cobria els arbres, i les branques sostenien un pes blanc. El camí que travessava el bosc no existia, esborrat. Els nostres peus eren els primers que violaven aquella catifa intacta. En lloc de l'habitual atmosfera lúgubre, en lloc d'aquella terra inhòspita, una capa d'ivori atorgava a la nostra residència dolçors inimaginables. La neu colgava les restes de batalla, cobria el granit i la cúpula cònica del far. Les piles de detritus que acumulàvem a l'exterior, a uns cinquanta metres, desapareixien de la nostra vista sota una manta de sucre. Fins i tot els esculls més propers estaven presidits per un cúmul blanc que les onades s'esforçaven a llepar. Això em drogava. Encara no havia superat la visió de les cries dels monstres i ara la neu reproduïa una tendresa que feria. Descarregàvem els explosius i el meu cos duia a terme els treballs en absència de la meva persona.

En Batís no coneixia el descans. El seu esperit marcial coordinava les primeres tasques. Vam ordenar i comptar els cartutxos. Teníem prou dinamita per volar la meitat de Londres. El dipòsit guardava uns centenars de metres de metxa impermeable i tres detonadors, unes caixes quadrades amb la corresponent palanca en forma de T. Pertanyien als materials que els reglaments adjuntaven a l'obra. Tal com manen les ordenances, en cas de guerra havien de servir per destruir el far. Fos per descuit o per incompetència havien oblidat metxes i detonants, arraconats.

Aquí s'acabaven les iniciatives d'en Batís i entrava en escena la meva imaginació d'activista. Sempre tindríem el recurs d'utilitzar els cartutxos individualment, com bombes de mà. Però jo aspirava a més. Metxa i detonants ens oferien un avantatge suplementari. La meva idea era crear tres fronts devastadors.

Les primeres càrregues les alinearíem davant mateix de la base de granit. Aquesta seria la defensa més propera a nosaltres i, per raons de seguretat, la menys contundent: no érem tècnics, no coneixíem amb exactitud el poder explosiu de la dinamita i si ens excedíem el far sencer podia volar pels aires.

El segon front se situaria uns vint metres més enllà, on començava el bosc. Una sèrie de cartutxos enterrats a la neu i connectats entre ells per la metxa. En aquest punt hi instal·laríem el principal poder explosiu. Una previsió molt lògica, perquè aquí -entre el granit i el bosc- era on esperàvem que es concentrés la quantitat màxima de monstres. Cobriríem la distància de costa a costa, tot distribuint la munició en petits sots.

El tercer front encara estaria més enretirat: a l'interior mateix del bosc, camuflat entre els arbres. Tenia una finalitat instrumental. Podíem fer esclatar aquesta línia quan ens convingués. Abans que la segona, si volíem provocar una fugida que empenyés la massa de monstres cap a la segona línia. O després, si només calia rematar els pocs supervivents que es retiressin. Cada renglera anava connectada a un detonador diferent, que accionaríem per torns quan es donessin les circumstàncies adequades.

Vam treballar tot el dia. Ajuntàvem feixos de deu cartutxos, els lligàvem i els uníem a una sola metxa, els enterràvem i uns metres més endavant repetíem l'operació. En acabar una línia també enterràvem metre a metre la metxa, que arribava fins al far. La vam clavar a la paret; escalava la pedra fins al balcó, on teníem els detonadors. La mascota també hi col·laborava, sense saber què feia. Omplia sacs amb sorra de platja, ben farcits, sacs que vam lligar a la barana del balcó per tal de crear una barricada. Seria el nostre refugi contra la previsible pluja de metralla. Vam treballar com esclaus i poc abans del vespre havíem acabat una esplèndida obra de sapadors militars.

-Avui es faran molts orfes -vaig pensar en veu alta.

-D'això es tracta -va dir en Batís.

De seguida va venir la nit. Però ells no. Després de tants dies resistint a les portes de l'agonia, increïblement, aquella nit no es presentaven. A mesura que passaven les hores la impaciència es convertia en exasperació. On són, on són, on dimoni són, preguntava al buit. En Batís era un vigia més flegmàtic. Es limitava a seguir el rastre dels focus amb el canó del Remington. Foradant les obscuritats, la llum només descobria flocs de neu indolents. Cap rastre, cap petjada, fora de les que havien fet les nostres botes, interrompia el paisatge nevat. Les mans em suaven. Contínuament em treia i posava els guants, o em fregava la neu del bigoti. Es que potser la nevada modificava els seus hàbits?

La nit següent va aportar alguna novetat, molt poques. En vam veure uns quants, o millor dit, els vam sentir. Raucaven amb les seves veus de batraci, a banda i banda de la foscor, sense cap objectiu concret. Quan els primers raigs solars despuntaven els vam distingir: dos, tres, quatre o cinc, no en devien ser més. Es movien als límits del bosc tot seguint un rumb erràtic i ni se'ns van apropar. No valia la pena que gastéssim una bala, molt menys la dinamita. Les nits que van seguir, igual. Hi eren i no hi eren.

La situació es perllongava i les idees més extravagants em voltaven pel cap com mosques de femer. Sovint em dirigia fins a les tres línies d'explosius, fins als feixos connectats entre ells i enterrats a la neu. Inspeccionava les seves petjades amb tot l'aspecte d'un explorador, de genolls, intentant descobrir la lògica de rapinyaires que els dirigia. Havien ensumat, potser, la dinamita? Sospitava aquella massa gregària un perill nou i per tant més temible que els fusells, que ja coneixien? De vegades em sorprenia a mi mateix mentre treia baf per la boca, buscant sentit en autèntics laberints de petjades monstruoses. I si eren més llestos que les guineus? Però les càrregues explosives estaven intactes. En la mesura del possible, abans d'enterrar-la, havíem fet circular la metxa per tubs i canonades que sobraven al far. Res de tot això havia estat destruït.

Mentre es vivia aquest parèntesi vaig fornicar amb la mascota, altra vegada. L'excusa habitual per endur-me-la era que m'ajudés a carregar metralla. Durant el dia, i a falta de més ocupacions, reforçava els cartutxos amb capes de ferralla, claus, còdols i qualsevol altre objecte petit però punyent al nostre abast. La casa de l'oficial atmosfèric servia molt bé als meus propòsits. Literalment la desballestàvem a la recerca de material ofensiu. I després d'omplir els sacs, o abans, l'estirava al llit i la posseïa.

La filosofia i l'amor es reserven combats a esferes invisibles. Però la guerra i el genitalisme són un cos a cos únic. Fornicava amb la mascota en una mena de violació consentida. Em faltaven membres per abastar la totalitat del seu cos, la superfície d'aquella pell. La tractava com si estigués rematant una bèstia inútil. I al final de cada còpula sentia un odi genuí contra ella, contra aquella ambaixadora de l'horror.

Aquell plaer fora de mesura ja no era novetat. Però això no el disminuïa. Ho vaig fer dos o tres cops, potser quatre. Després patia una tristesa única, un desemparament infantil. Era un amant sense amant, un perdut que fa cercles al desert. El penós estat de l'habitacle engrandia la sensació de via morta. El lloc feia pensar en una mena de petita Roma consumida per mil anys d'invasions bàrbares. Jeia amb la mascota al costat, sota mantes brutes i fredes, més rígides que el cartró, i la casa, mig devorada, em mirava com una lupa a la formiga. Els degotalls del sostre s'havien convertit en plaques de gel. La humitat doblegava les fustes de la paret com si fossin gira-sols. Allà dins el temps s'alentia; la vida es veia des de la perspectiva dels cucs. Aquells dies, allà dins, em sentia a mig camí entre la vida i la mort. Allà tot es reduïa a un parell d'impulsos, matar i estimar, i els dos se'm negaven: ells no venien i ella era ells.

-Avui vindran -deia de vegades en Batís, amb aires de pagès que vaticina el temps. Però sempre s'equivocava. S'havien esfumat, simplement. Més que prudència, ara ens dedicaven un menyspreu. Quan els vèiem era per casualitat. Sentíem petits ramats,

movent-se fora del limitat espectre dels focus. Grinyolaven sota la neu nocturna, o ens sotjaven en silenci, però mai no tenien el far com a objectiu. Es diria que travessaven les foscors terrestres de l'illa seguint una ruta, que es dirigien a un punt concret i que el camí més recte traspassava el bosc. Allò era tot. Un dia vam disparar bengales de diferents colors contra les veus, amb l'esperança que així els atrauríem. No.

* * *

Mai hauria cregut que un dia desitjaria que ens ataqués una munió de monstres. I el fet era que la seva absència, ara, em duia molt a prop del paroxisme. Un dia vaig descobrir en Batís assegut a l'exterior, en una cadira. En vaig treure una altra per imitar-lo. La meva estava mig coixa i el desequilibrí em va fer caure, molt ridícul. En teníem poques i l'hauria pogut arreglar fàcilment. En lloc d'això la vaig destrossar contra la paret del far. Vaig trencar les potes, i el respatller, i a continuació vaig saltar al damunt fins que no va quedar res que recordés un moble. En Batís em mirava, glopejant una ampolla de rom. No va obrir la boca.

Un altre dia per poc assassino la mascota. No recordo com va anar, i en realitat no té cap importància. Em sembla que carregava troncs de llenya. En duia tres, un li va caure. Quan volia recuperar-lo de terra, maldestra, n'hi queia un altre. S'ajupia per agafar aquest segon tronc i perdia el tercer. Totalment estúpida, l'operació es repetia fins a l'infinit. Em vaig apropar. Agafa els troncs, li deia. Ho intentava i fracassava. Amb la mà oberta li picava el clatell. Agafa els troncs. La meva pressió l'aterria. Agafa els troncs! Tremolava de por. La vaig capturar pel coll. Agafa els troncs! Va fer un xisclet demanant auxili i allò em va enfurismar. Sí, l'hauria matat si no arriba a aparèixer en Batís:

-Kollege, només és un granotot.

Més que una manifestació de pietat era una declaració de propietat, que s'entengui. Que la maltractés l'afectava en la mesura que violava la sobirania d'en Caffó sobre la mascota, res més.

-Sí, un granotot. Només un. Vet aquí el problema -vaig dir. I em vaig allunyar.

La meva frustració obeïa a processos mentals que no estava segur de voler reconèixer. En primer lloc, hi havia una qüestió òbvia: havia invertit el capital de la meva vida en l'aventura submarina, m'havia jugat la pell al vaixell portuguès. I per un atzar incomprensible els meus riscos coincidien amb l'apatia de l'enemic. Això em frustrava. Després de la nostra incursió em sentia com un bon burgès que espera la recompensa pels seus esforços. Encara més: creia, o volia creure, que una matança general eliminaria els perills que m'assetjaven d'una vegada per totes, que així extingiria l'infern per sempre. D'altra banda, hi havia una inquietud que ni tan sols era capaç de convertir en paraules: els mateixos monstres. Aquella maneta al vidre de l'escafandre. I la sexualitat de la mascota, també. Durant el dia, una indisciplina mental feia que se m'apareguessin imatges de fumador d'opi. En Batís era davant meu, grinyolava monosíl·labs i jo li contestava, més o menys. Però no estava atent. L'espai que ens separava s'omplia d'imatges de fum.

Veia la maneta submarina. Aquells ditets fregant el vidre, tan segurs, tan innocents. I veia el cos de la mascota. Veia les seves contorsions, i el seu record m'assaltava com si l'aire fos una pantalla.

Tots els angles d'aquella concupiscència. Tot tan feréstec i tan fàcil alhora.

Allò més contradictori era que com més plaer obtenia de la mascota més l'odiava. Representava els seus, i el fet que ells produïssin tant d'horror i ella donés tant de plaer potser explicava els atacs nerviosos que m'assaltaven. Pensa, pensa, em deia colpejant-me el front amb un puny, pensa, pensa. Però per a mi, pensar no era sinònim de raonar, només de planificar. L'acció desplaçava la reflexió; quan intentava ponderar les coses el meu

cervell s'hi resistia, grinyolava, exactament igual com unes frontisses rovellades. Ens havíem situat en el terreny de l'ofensiva i no volia abandonar-lo.

-Batís -li vaig dir un dia-, que no ens abandoni l'audàcia. Oferim-los alguna cosa, temptem-los. Haurem de deixar la porta oberta.

Abans que pogués declarar-se en contra em vaig afanyar a dir:

-No és tan perillós com sembla. Ben mirat només poden pujar l'escala de cargol d'un en un. Un tirador situat a la trapa els pot abatre fàcilment. I això no passarà mai. Volem que es congreguin prop del far. Quan els tinguem tots junts volaran pels aires.

En Batís em mirava com una verge a punt de ser violada. Durant una eternitat, sol o en companyia, havia defensat el far sense que els monstres aconseguissin trepitjar el seu sancta sanctorum. I ara li proposava que deixéssim la porta oberta, la porta del seu far.

-Mil monstres morts, Batís -vaig dir a fi que el número desvetllés limitada fantasia de l'home.

-Qui accionarà els detonadors?

En aquella pregunta s'expressava la faceta pueril d'en Batís. Hi ha dues menes de combatents. Els que rumien estratègies i els que mai s'han alliberat de la tendència infantil de trencar coses. Jo em reconeixia en el primer grup, en Caffó era d'aquests últims.

-Vostè mateix -vaig tranquil·litzar-lo-. Si li sembla bé, jo cobriré la trapa de l'escala mentre vostè els envia a l'infern.

Així ho vam disposar. Amb les primeres foscors vaig obrir la porta. Cada vint escales deixava un quinqué encès. D'aquesta forma, en cas que entressin, em seria fàcil veure'ls i aturar-los. En tenia prou de treure el Remington per la trapa oberta. Ni el pitjor tirador del món fallaria el blanc. En Batís era al balcó, jo li protegia l'esquena, les escales sota control.

-I què? Els veu? -li demanava.

-No.

Després d'una estona:

-I ara? I ara, Batís?

-No. Res. No res.

Volia veure-ho per mi mateix i, dut per la impaciència, em vaig apropar al balcó.

-Torni a la trapa -va xisclar en Batís-, torni, maleït sia! Vol que ens matin?

No li faltaven raons. Eren molt capaços d'esquivar el traç dels focus i sorprendre'ns. Però jo tampoc veia res. Només la tènue llum dels quinqués repartits per les escales en espiral. Cada espelma refulgia i tremolava, sotmesa a petits cops d'aire.

-Dos -va dir en Batís.

-On, on? -vaig cridar des de la meva posició, exigint notícies.

-A l'oest. Ara vénen. Quatre, cinc. No els compto.

-No dispari. Deixi que s'apropin, sobretot que vegin la porta oberta.

Aquell diàleg de telègraf em crispava els nervis. En Caffó es movia a banda i banda del petit balcó, escrutant la nit. Jo apuntava al buit amb el Remington però mirava en Batís, preguntant-li a cada moment si hi havia novetats en el paisatge exterior, oblidant les meves obligacions. Podria haver estat un error fatal. Un soroll de vidres trencats va cridar la meva atenció. Els primers quinqués s'havien fos.

-Caffó, ja són aquí! -vaig avisar-lo.

Podia sentir els seus lladrucs, allà baix. Amb prou feines vaig veure l'urpa que atacava el tercer quinqué. Així perdia de vista trams sencers de l'escala. La planta baixa era un pou negre, un forat des d'on ascendien concerts de gripaus. Però, de sobte, un monstre solitari va pujar escales amunt com una exhalació, a quatre grapes. Ja no es molestava a extingir les llums, podia discernir perfectament el cos que reptava. Els quinqués que sobrevivien l'il·luminaven pel ventre, aquella llum inferior reforçava l'aspecte diabòlic. Venia cap a

mi, es precipitava contra el fusell. Calia que disparés? Si ho feia els seus companys de l'exterior potser renunciarien, i nosaltres buscàvem una matança. Kollege, Kollege, sentia que deia en Batís. No tenia temps per explicar-li els meus raonaments, el monstre es menjava les escales a velocitat de sargantana. Però quan només ens separaven deu graons, nou, vuit, es va aturar en sec. El darrer quinqué li va quedar molt a prop de la cara. Ens vam mirar. Jo des del forat de la trapa, ell a vuit graons del canó. Entre nosaltres només s'interposava una llum. Ens vam mirar als ulls, sí, i tones de rancúnia van farcir aquell breu espai. Se m'apareixia com una de les visions de sant Antoni; literalment ens ensumàvem, cadascú mesurava les forces i possibilitats de l'altre. Ell tenia els braços separats i recolzants en el graó següent. Això em va permetre veure un detall revelador: li faltava un tros de membrana i mig dit. Pus negre i cicatrius es confonien en una nafra repugnant. Era aquell. Des d'aleshores les coses havien canviat molt. Jo ja no era una presa indefensa. Ara ens odiàvem com només poden fer-ho dos iguals. El meu instint m'impulsava a liquidar-lo allà mateix. El meu interès em pregava que no el matés, que li deixés predicar als seus que la porta estava oberta, oberta, veniu tots. Vaig establir un compromís entre voluntat i sentiments: si avançava un graó més li buidaria el carregador al damunt.

-Mou-te, fill d'una Babilònia animal -vaig xiuxiuejar mentre l'apuntava-. Mou-te una mica.

Va bordar. Però abans que es decidís ens va interrompre un tret d'en Caffó. Disparava contra els seus congèneres. El meu monstre va obrir la boca ensenyant i amagant la llengua, una ganyota que resumia un insult i una impotència. Va refer el camí. Es va retirar lentament, sense donar-me l'esquena. Deixava enrere cada graó amb la recança d'un emperador que cedeix províncies. Quan es va perdre del tot vaig demanar explicacions a en Batís:

-I la dinamita? Es pot saber per què dimonis no ha activat els explosius?

La vehemència del meu to no va fer que perdés la calma. Va argumentar amb un càlcul científic:

-Eren massa per deixar que entressin i massa pocs per fer servir la dinamita.

I amb aquestes paraules resumia la qüestió. Però havia actuat bé. Tot allò que havíem desitjat des de la immersió al vaixell, tot allò que havíem esperat dia rere dia, nit rere nit, se'ns va aparèixer l'endemà.

* * *

Durant el dia va nevar amb persistència nòrdica. Una capa de mig metre cobria l'illa. A mitja tarda el sol ja declinava com si tingués pressa per acomiadar-se del món. Queia a una velocitat sorprenent, arrossegava el crepuscle amb ell, fugia negant-nos el seu testimoni. La mascota va cantar sense pausa ni descans des del capvespre i amb els ulls tancats. Una melodia destructora que mai no li havia sentit. Em recordo a mi, i a en Batís, menjant en plats de ferro en un mutisme absolut. De tant en tant ens miràvem, o la miràvem a ella. Ens neguitejava més que mai. Però no teníem voluntat per manar-li que callés. Aquests i altres auguris menors feien presagiar esdeveniments decisius.

Després de sopar fumàvem. En Batís es fregava la barba i mirava a terra. Tot d'una ens sentíem com un parell de desconeguts que coincideixen en una estació de tren.

-Batís -vaig encuriosir-me-: Vostè ha participat en alguna guerra?

-Qui, jo? -va preguntar en Caffó sense gaire interès-. No. Però durant una temporada vaig treballar de forestal. Assistia els caçadors, italians rics sobretot. Abatíem cérvols, porcs senglars, óssos, de vegades... tot això. I vostè? Té experiència militar?

-Sí, en certa manera.

-De debò? Mai ho hauria dit. Va participar a la Gran Guerra? A les trinxeres?
-No.
Després d'una pausa molt llarga en Batís va inquirir:
-A quina guerra va ser, doncs?
-En una guerra patriòtica -vaig reflexionar pel meu compte-. Lluitava per la pàtria, suposo. En el meu cas també era una illa.
En Batís es gratava el clatell:
-Ah, sí?
-Sap que pàtria en llatí vol dir terra dels pares? -vaig riure-: El més sarcàstic de tot és que sóc orfe.
-Jo no faria cap guerra pel meu pare, ni per la seva granja -i va xiuxiuejar-: Fems, fems, fems...
No em vaig molestar a discutir-ho. Sempre ens passava el mateix. En aparença manteníem un diàleg, però de fet eren monòlegs encreuats. Va transcórrer un lapse mort. Vaig mirar el cel sense aixecar-me de la cadira. La neu que queia s'havia reduït a quantitats insignificants. Tindríem lluna plena. Abans que emergís es van fer visibles estels fugaços, intrusos en un crepuscle violeta, breus com flamarades de mistos, tan efímers que ens negaven el dret a sol·licitar desigs. Ell, amb una inquietud infantil:
-Qui va guanyar la guerra?
M'havia perdut en els meus pensaments i ja no sabia a què es referia:
-Quina guerra?
-La seva -va ajudar-me, sorprenentment amable-. Qui va guanyar? Els patriotes de l'illa o els altres?
-La guerra encara no s'ha acabat -i em vaig dirigir a la trapa carregant el Remington-. Pensi a girar tres vegades l'eix de la palanca abans d'accionar els detonadors. Si no acumulen prou energia no faran contacte.
Vaig distribuir els quinqués que ens quedaven per les escales. Després vaig ocupar el meu lloc a la trapa del pis. Estirat a terra, la comporta oberta i el fusell a les mans. Periòdicament demanava notícies a en Batís. No granotots, no granotots, deia ell, torturant la sintaxi. Va passar una mitja hora. Allà baix, una ventada de neu va entrar per la porta oberta. Però només era neu.
-Els veu venir, Batís? Els veu?
No em contestava. Jo havia après de l'error de la nit anterior i no m'atrevia a girar el cap. No volia perdre de vista la planta inferior i la porta oberta.
-Batís?
Li vaig dedicar una ullada ràpida. Estava d'esquena a mi, al balcó, ajupit rere la barricada de sacs. Alguna cosa havia paralitzat la seva figura i recordava una estàtua de sal.
-Batís! -vaig cridar per fer-lo sortir del desmai que el posseïa-. Vénen, Batís?
No movia ni els músculs menors. M'obligava a abandonar la meva posició, a contracor. Li vaig agafar un colze:
-Fa massa fred? Vol que ens rellevem una estona?
-Mein Gott, mein Gott...
Vaig sentir una concentració de veus que feia pensar en un soroll de canonades embussades. Vaig mirar balcó enfora.
El nombre superava la més malaltissa de les fantasies. Una lluna plena, que la latitud austral magnificava, ens els oferia amb lluminàries de gran teatre. Eren tants que cobrien el paisatge, que s'apilotaven al bosc i sacsejaven els arbres i en desprenien clapes de neu. Eren tants que s'enfilaven a les branques, gronxant-se, pujant i baixant i sobreposant-se els uns als altres. N'hi havia tants que molts no tenien més remei que assumir el paper

d'espectadors i s'acumulaven al damunt de petits esculls, a la costa nord i a la del sud, com rèptils al sol. Els mancava l'espai fins i tot per moure les extremitats superiors, exasperats, frenètics; el conjunt feia pensar en una gran olla farcida amb els cucs vius del pescador. Els més vigorosos s'avançaven per damunt dels menys enèrgics, ferint-los si calia, saltant per damunt dels cranis nus. Una massa pastosa de carn gris i verda que s'aturava davant del granit, retrocedia indecisa, com si esperés les ordres d'un líder sense nom.

-Batís! -vaig cridar-. Els detonants, activi'ls!

Però no em sentia. El llavi inferior li penjava com estirat per una arracada. Premia el fusell amb totes dues mans, sense apuntar-lo enlloc. Batís, Batís, Batís, el vaig sacsejar per les espatlles. Va abaixar el Remington encara més. Em mirava sense conèixer-me i xiuxiuejava:

-Qui és vostè? On som, on som, on?

Allò em va fer una impressió tremenda, sobretot perquè qui parlava era un home tan segur de les veritats elementals. No podia comptar amb ell. Però no tenia temps per dedicar-li auxilis. Ajupi's, em vaig limitar a dir, agafant-lo pel clatell. En Batís es mirava el pit i les mans, sense pressa, aliè a la catàstrofe que ens envoltava. En cert sentit vaig envejar-lo.

Els tres detonants estaven preparats. Primer volia activar les càrregues acumulades prop del granit. La palanca va arribar fins al fons. Durant un segon en Batís, incapacitat, i jo, ens vam mirar com un parell d'idiotes: no funcionava. Però de sobte una explosió de tro ens va obligar a estirar-nos rere la barricada, protegint-nos el cap amb els braços. Les flamarades s'elevaven com esclats volcànics, fragments de granit i metralla de tota mena s'incrustaven als sacs, a les parets, doblegaven les baranes com si fossin filferros. La construcció sencera trontollava. Vaig tenir la impressió que escorava com la torre de Pisa. Quan vaig obrir els ulls, una capa de pols i cendra ens cobria de dalt a baix. A dins de l'habitacle s'estenia un núvol opac; partícules de sutge refulgents volaven a mitja alçada. Per algun lloc s'intuïa la silueta de la mascota, xisclant i xisclant aterrida.

Em vaig enfilar amb els colzes per sobre de la barricada. Dotzenes, centenars de monstres s'havien volatilitzat. Els cadàvers estaven dispersos, els agònics s'arrossegaven entre els morts. Vaig parpellejar, netejant-me les galtes i el front, i vaig cridar:

-Batís, ajudi'm!

Els supervivents ignoraven els morts. Carregaven contra la porta oberta udolant. Mig recuperat, o enfollit del tot, en Batís va disparar el fusell contra la multitud. Jo també. A cada tret accionava el pany i la beina saltava, i tot amb celeritat de metralladora. Era impossible fallar. Morien com fanàtics, queien i els caiguts feien ensopegar els que venien rere seu.

-Continuï disparant -vaig bramar, prescindint del fusell-, no deixi que s'apropin a la porta!

La meva intenció era d'activar la segona càrrega, però el fragor de la lluita va fer que m'equivoqués: en lloc de connectar la dinamita de la segona línia vaig fer esclatar la tercera, més enrere. La meitat del bosc va volar pels aires.

Un bolet negre i grana va enfilar-se vint-i-cinc, cinquanta metres amunt. Tot i la capa de neu, els arbres cremaven com mistos, i molts sortien projectats pels aires, giraven sobre l'eix de les arrels i ens queien al damunt. Fragments de cossos es van encastar a les estaques. Ens bombardejaven com bales de canó, i un crani es va rebentar contra el blindatge del balconet just en el moment que ens arribava l'ona expansiva. Va arrossegar la majoria dels sacs i a mi mateix amb una empenta d'huracà tropical. Tot d'una em vaig descobrir a dins de l'habitació. M'arrossegava amb els colzes enmig d'una fumera negra que m'asfixiava. El terra era ple de sorra, d'espurnes que feien saltirons. Allà fora, per algun lloc, feixos de dinamita explotaven amb retard i per simpatia. El meu alè era de

sofre. Vaig tossir, i escopir, i vaig veure la mascota, indefensa a un racó de la casa. Durant un segon ens vam creuar una mirada d'incomprensió. Ella no entenia res. Jo tampoc. Què estava passant? Aquell poder explosiu superava totes les previsions més optimistes. On era en Batís? Havia caigut del far com un mariner del vaixell? En Batís, sí. Vaig endevinar que durant els últims dies, mentre jo inspeccionava les càrregues disperses i sumava metralla, en Caffó no havia resistit a la temptació d'afegir cartutxos pel seu compte. Havíem convingut d'estalviar una part de la dinamita, per precaució. Però sens dubte, d'amagatotis, ell havia omplert les mines amb tot el que teníem. Si la primera i tercera línia de dinamita de poc que no ens havien matat, què passaria quan accionéssim la segona, tan poderosa com les altres dues juntes?

-Batís!

Era al balcó, indemne i brut. Una boira londinenca el difuminava amb aires de fantasma. Escridassava els monstres convertit en un Goliat, posseït per esperits de valquíries, més enllà de qualsevol enteniment humà. Bona part dels cabells se li havien cremat i treien fum. Disparava el Remington amb una sola mà com si fos una pistola, a dreta i esquerra, i maleïa amb l'altra, el puny tancat. Increïblement, un monstre va aconseguir d'enfilar-se entre les estaques i la barana mig destruïda. En Caffó li va esclafar el crani amb la culata, el va obrir com una síndria a cops, cinc cops, sis, set, brutalitats afegides, i d'una puntada de peu el va fer caure. Després la seva atenció es va dirigir a l'última caixa de detonants.

-Batís, no ho faci, no ho faci, pel que més vulgui, no ho faci -cridava jo de genolls, agafant-lo per la cintura-, volarem pels aires!

Durant uns instants em va mirar amb la indulgència d'un senyor feudal. Després:

-Aparti's!

I d'una empenta em va fer caure damunt dels sacs.

Sota nostre els monstres es fregien en una trampa sense sortida. Buscaven el mar i només trobaven cortines de foc. Molts corrien envoltats de flames, vius encara. Els incendis cremaven més de la meitat de l'illa. La barreja de nit, monstres esparverats i fogonades vermelles creava un efecte aberrant d'ombres xineses. Dues terceres parts del granit havien desaparegut. Fins al balcó pujaven veus de manicomi. En Batís va abaixar la palanca.

Creia que l'illa s'ensorrava com un vaixell canonejat. De nord a sud es va elevar una cúpula incandescent. Comparant-lo amb aquell fenomen, el nostre far era una insignificança ridícula, més fràgil que un ciri sota la tempesta. Una onada de runes i fang negre s'enlairava cobrint tot l'arc visual. Els xiscles dels monstres, d'en Caffó, els meus, tot es va fondre de cop i volta. M'havia quedat sord. Enmig d'un silenci d'artifici veia els llavis d'en Batís en moviment. Veia cossos mutilats volant a alçades inversemblants. Veia l'explosió, que semblava un ser viu que en Caffó havia invocat. Indiferent a l'apocalipsi, en Batís aplaudia, ballava i maleïa com sotmès als efectes d'una poció de bruixes. Un darrer allau va entrar per la balconada, un torrent d'escòria que ens cobria de magma fred. Tot plegat era una escena secundària de la fi del món.

El que va seguir té poca importància. En Caffó i jo vam seure ben lluny l'un de l'altre. Ens defugíem, presos d'un rar embrutiment. Si allò era la victòria, ningú volia mencionar ni celebrar aquella hecatombe d'escorxador. Dues hores després vaig començar a sentir un xiulet de locomotora llunyana. Lentament les meves orelles tornaven a obrir les portes al món dels sons, i poc abans que arribés el dia estava gairebé restablert.

Ens vam preparar per a la més macabra de les tasques. Bufandes i mocadors ens servirien per tapar-nos els narius. Vam sortir quan les primeres clarors il·luminaven el camp amb tebiesa d'espelmes. Era horrible. Llepades de foc havien pintat el far de negre. Els impactes de metralla el convertien en una cara picada per la verola més cruel. Els sacs

de la barana, plens de traus, encara ruixaven com rellotges de sorra.

Allà on havia explotat l'última càrrega s'obria un cràter gegant. Pel que feia als monstres, s'estenien pertot arreu com abatuts per un àngel exterminador. Era impossible comptar els cadàvers. N'hi havia per totes bandes. Molts suraven al mar. Mutilats, ennegrits, els membres momificats per acció del foc. Recargolats en postura de ninot, les urpes rígides i la boca oberta. Sempre recordaré aquella pestilència a carn cremada, una olor increïblement similar al vinagre bullit. Alguns cossos havien perdut tanta carn que les costelles, recremades, emergien com barrots negres. D'altres encara es movien. Que els rematéssim s'ha d'entendre més com una obra compassiva que altra cosa. Caminàvem entre els morts i quan vèiem un moviment els punxàvem al clatell, jo amb un ganivet llarg i en Caffó amb el seu arpó. Però l'espectacle va fer que aflorés la part més sàdica d'en Batís.

Un d'ells havia perdut una cama sencera i l'altra a l'alçada del genoll. Només era un cos que treia fum blanc i s'arrossegava amb els colzes. En lloc de rematar-lo en Batís li va barrar el pas. El monstre va veure aquelles botes que li impedien seguir el seu camí. A força d'espasmes va canviar de direcció. En Batís s'interposava constantment entre ell i la costa. Però el monstre no es rendia, amb moviments de cargol i tossuderia de bou buscava el mar.

-Liquidi'l d'una vegada, maleït sia! -vaig cridar arrencant-me el mocador de la cara. Encara es va divertir una mica més. Després li va traspassar el coll amb l'arpó.

Durant un temps indeterminat vam abocar cossos al mar. No havíem acabat, ni molt menys, quan vaig veure la mascota al balcó. Seia amb les cames doblegades i s'agafava a les baranes com si la lliguessin cadenes. Déu meu, vaig exclamar, déu meu, miri-la.

-I ara què gemega? -va dir en Batís.

-Déu meu, està plorant.

11

La catàstrofe va caure damunt nostre amb la violència afegida dels imprevistos. No havien passat ni quaranta-vuit hores des de la gran carnisseria. Dos dies, només dos dies sense que ens ataquessin. Em trobava en algun lloc del bosc. Passejava armat amb un llapis i un bloc, tot reconstruint el calendari. Feia molt temps que ignorava la data exacta en la qual vivíem. En Caffó no es prenia cap molèstia al respecte i jo havia abandonat el seguiment amb intermitències. Durant les èpoques més perilloses no vaig marcar cap creu sobre el dia que s'acabava, senzillament perquè no creia que arribés al següent. I pàgines senceres del calendari, afegint-hi defectes, havien estat resseguides dues vegades. Era el cas d'un mes sencer, que havia repetit per error tots els dies: podia seguir el traç nerviós que havia canviat del llapis negre al vermell, causa de la confusió. El negre suprimia les jornades afusellant-les amb una línia. Però era com si el vermell no donés validesa als dies suprimits pel negre i tornés a començar el mateix mes, dia a dia. Amb barroquisme geomètric, el vermell s'entretenia a cada data, minuciosament, decorant els números fins que adquirien les formes del caprici. L'u de febrer era un monstre a l'aguait; el dos un monstre que s'encongia abans del salt; el vuit una muntanya de cossos escalant el far; l'onze un grup en columna. Ja no recordava haver plasmat tanta inconsistència mental i no l'assumia com a producte meu. Al principi, i com és natural, vaig tenir una alegria: si havia alentit falsament el temps volia dir que el meu vaixell vindria abans del que m'esperava. Però el càlcul dels meus errors, dels dies que havia suprimit dues vegades, donava un resultat exactament oposat a l'alegria: el calendari em deia que el meu vaixell hauria d'haver aparegut feia dues setmanes.

Què podia haver succeït? Una nova guerra d'abast mundial que aturés el trànsit naval fins a la conclusió de les hostilitats? Potser sí. Però si bé els homes tenim tendència a donar la culpa de les nostres penes a les grans hecatombes -això realça la nostra importància com a individus-, la veritat quasi sempre s'escriu amb minúscula. Jo era l'últim gra de sorra d'aquesta platja infinita que es diu Europa. Un element avançat, patrulla mínima, súbdit sense rei. El més probable era que un buròcrata inepte o una confusió d'expedient, qualsevol fet insignificant, hagués amagat la missió meteorològica en un arxiu erroni. La cadena de comandament s'havia desfet per algun lloc i això era tot. Jo no constava. Un oficial atmosfèric perdut a la rodalia antàrtica, oh fatalitat, quin greu desfici per a una corporació naviliera d'abast internacional! De ben segur que la junta directiva no m'inclouria en l'ordre del dia de cap de les seves reunions.

Recordo que passava les pàgines amb nervi, intentant refer uns càlculs catastròfics, que totes les aritmètiques confirmaven. Recordo l'ungla negra del meu dit índex, amunt i avall, com si jo fos el més tètric dels comptables. Res, no res. Dins meu podia sentir com s'escampava la desesperació, un castell que s'ensorrava a l'interior de l'estómac. Assumint la categoria de sentència judicial, el calendari em notificava la meva condemna a reclusió perpètua. Em venien ganes de morir. I tanmateix, la millor manera d'oblidar una mala notícia és sentir-ne una de pitjor. Podia existir una notícia pitjor? Sí.

Senzillament, no podia creure aquella veu, zum Leuchtturm!, que m'avisava des del balcó. Vaig sentir l'alarma d'en Batís, i trets foradant l'atmosfera freda, i alguna cosa molt delicada es va desfer dins meu. Al principi no en vaig tenir consciència. Vaig deixar caure llapis i paper i vaig córrer per salvar la vida.

Ni tan sols havien esperat la nit. Apareixien amb els primers clarobscurs, encerclant el far cremat i pigat de metralla. Kollege, Kollege, m'advertia en Batís disparant en totes les direccions. Les escales del granit havien quedat desfetes per les explosions. Per arribar a

la porta em calia grimpar. En Batís em cobria. Escollia per blanc els monstres que més se m'apropaven. Apareixien i desapareixien a cada tret. Quan em trobava a un parell de metres del refugi, però, la por es va transformar en ràbia. Per què tornaven? Els havíem matat a centenars. I allà els teníem altra vegada, altra vegada. En lloc d'amagar-me vaig lapidar a pedrades el més proper. Agafava rocs de granit i els hi llançava a la cara, un, dos, tres. Recordo que vaig escridassar-lo. El monstre es cobria amb els braços. Va recular una mica. I després, fet insòlit, em va apedregar ell a mi! Tot allò era horripilant i esperpèntic alhora. En Caffó el va liquidar d'un tret ben dirigit.

-Kollege! Entri! Què espera?

Vaig ocupar el meu lloc, al seu costat, al balcó. Vaig disparar un o dos projectils. No hi havia molts monstres. Però n'hi havia.

Vaig abaixar el canó. La seva presència demostrava que qualsevol esforç seria inútil. Féssim el que féssim tornarien, sempre, més, tots. Per a ells bales i explosions eren el mateix que la pluja per a les formigues, catàstrofes naturals que s'assumien i només afectaven el nombre, mai la perseverança. Em rendia, alçava bandera blanca.

-On dimonis va ara? -em va recriminar en Batís. No tenia esma ni per contestar. Vaig seure en una cadira amb el fusell creuat als genolls, les mans al cap. Em vaig posar a plorar com una criatura. Al davant tenia la mascota. A diferència d'altres ocasions, seia en una cadira. Seia a la cadira i recolzava mig cos a la taula, indolent. Però, com sempre, es mirava en Batís al balcó, els trets, el meu plor, l'assalt al far, amb la distància que un quadre de motius bèl·lics genera en l'espectador de pinacoteca.

Havia dut el coratge, l'energia i la intel·ligència més enllà de qualsevol límit. Havia lluitat amb ells armat i desarmat, a la terra i al mar, fortificat i al descobert. I tornaven cada nit, quan volien, més i més, impassibles a la destrucció. En Batís continuava disparant. Però aquell combat ja no em pertanyia. Oh Déu meu, em vaig dir fregant-me les llàgrimes, què més podria haver fet un home raonable en la meva situació, què més? Què hauria fet el més decidit, el més sensat dels homes que jo no hagués fet encara?

Em vaig mirar els palmells humits de llàgrimes i la mascota, la mascota i els palmells. Dos dies abans plorava ella i ara plorava jo. El plor havia distès alguna cosa més que el meu cos. Els records em van volar sense cap control -després de plorar pensem amb més llibertat que mai- i la memòria em va dur fins a una vella escena, típica del meu tutor.

Una vegada era davant d'un mirall, abstret en aquest cofoisme tan enigmàtic dels adolescents. El meu tutor em va preguntar a qui veia. A mi, vaig dir, un noi. Correcte, va dir ell. Va posar-me una gorra militar anglesa al cap -vés a saber d'on l'havia tret-: i ara? A un oficial anglès, vaig riure. No, va tallar-me, jo no l'hi pregunto què veu, si no a qui. A mi, vaig dir, amb una gorra anglesa al cap. No és prou correcte, va insistir. Tot ho convertia en un dels seus exercicis, de vegades tan enutjosos. Vaig passar-me mitja tarda amb aquella odiosa gorra al cap. No me la va treure fins que senzillament vaig contestar: a mi, em veig a mi.

La mascota i jo ens vam mirar tota la nit. En Caffó lluitava i nosaltres ens miràvem, cadascú a una banda de la taula, i jo no sabia a qui estava veient ni qui m'estava mirant.

Al final de la nit en Batís em dedicava el menyspreu que es mereixen els desertors. Al matí va sortir a passejar, o a qualsevol altra cosa. Immediatament després vaig pujar a l'habitacle. La mascota dormia arraulida en un angle del llit. Despullada però amb mitjons. La vaig agafar pel canell i la vaig fer seure a taula.

A mitja tarda en Caffó es reunia amb un home enfebrat:

-Batís! -vaig dir, vessant entusiasme-. Endevini què he fet, avui.

-Perdre el temps. He hagut de reforçar la porta tot sol.

-Vingui amb mi.

Vaig endur-me la mascota retenint-la per un colze, en Batís em va seguir un pas enrere.

Un cop fora del far la vaig fer seure a terra. Ell es va quedar dempeus, prop meu, impertèrrit.

-Miri això -vaig dir.

Vaig arreplegar sota el braç un, dos, tres, quatre troncs de llenya. El quart, però, el vaig deixar caure expressament. Feia teatre, és clar. Recollia el tronc, i un altre em lliscava del feix. La maniobra es repetia i repetia. En Batís em mirava a la seva manera, sense entendre però sense interrompre'm. Au vinga, vinga, pensava jo. Durant el matí, durant l'absència d'en Batís, havia fet aquell experiment. Però ara no obtenia resultats. En Batís em mirava a mi, jo a la mascota i ella els troncs.

Per fi, va riure. La veritat és que calia una mica d'imaginació per assumir que allò era un riure tal com s'acostuma a entendre. Però ho era. Primer ressonava des del pit. Encara mantenia la boca tancada però ja sentíem una estridència. La traïa alguna glotis interna i ens arribaven sons. Després va obrir els llavis. Reia, en efecte. Seia amb les cames encreuades i sacsejava el cap de costat a costat. Amb els palmells es picava la part interna de les cuixes. Ara movia el tors endavant, ara girava els ulls al cel. Els pits li ballaven al compàs de les riallades.

-Ho veu? -vaig dir amb una mena de satisfacció triomfal-. Ho veu? I ara què en pensa?

-Que el meu Kollege no és capaç de sostenir quatre troncs alhora.

-Batís! Està rient! -vaig fer una pausa esperant una reacció que no es presentava. Vaig afegir: -Plora. Riu. A quines conclusions arriba?

—Conclusions? —va cridar—. Jo li diré a quines conclusions arribo! Penso que en vam estossinar pocs, molt pocs! Penso que es reprodueixen com escarabats. Penso que aviat tornaran a la càrrega, i no com les últimes nits, sinó a milers. Serà el nostre últim vespre sobre la Terra. I vostè s'entreté remenant quatre pals com un pallasso de fira.

Però jo només pensava en ella. Què feia allà, al far, amb un troglodita per companyia? Fet i fet només li coneixia una biografia anecdòtica. Una vegada en Batís m'havia dit que la va trobar estesa a la sorra, com algunes meduses que venien a morir a les nostres platges.

-Mai ha volgut fugir? Mai ha sortit de l'illa? -vaig demanar. En Batís no em concedia cap atenció. Vaig insistir: -Vostè, sovint, li pega. Li hauria de tenir por. Però no fuig. I no li falten oportunitats.

-Vostè, últimament, té idees rares.

-Sí. I no puc evitar un pensament forassenyat -vaig anunciar-. S'imagina que fossin alguna cosa més que monstres submarins?

-Alguna cosa més que monstres submarins... -deia ell sense escoltar-me, comptant una munició que minvava cada dia.

-Per què no? Potser sota aquests cranis pelats hi hagi més coses que simples instints. Si així fos -vaig insistir-, podríem entendre'ns amb ells.

-I jo crec que hauria de lligar més curta la seva fantasia -em va interrompre, tot carregant el fusell amb una estridència premeditada.

No guanyàvem res discutint i vaig preferir estalviar-me un vespre de polèmiques.

* * *

Certament, els atacs no sovintejaven. La mascota no cantava i això ens procurava una mena de seguretat relativa. Però no ens podíem enganyar. Els nostres sentits s'havien aguditzat, els combats del far ens havien fet experts en un coneixement tan invisible com palpable. Una mar picada; unes onades de color albergínia; una humitat a l'aire, tan espessida que pel cel hi podrien nedar balenes. Coses que no haurien de significar res, i que, tanmateix, sense motius racionals, sense que poguéssim unir causa i conseqüència,

ens indicaven que el judici final s'apropava. Que sota les onades s'aplegaven forces, i que aquesta vegada el nostre minvat arsenal no les aturaria.

Tots els signes ens abocaven a la mort. I potser per això mateix vaig tornar a reincidir amb la mascota, perquè tot perdia importància. No em van caldre gaires precaucions per amagar-me d'en Batís. La mort estava a punt de desembarcar en la nostra illa, la nostra mort, i amb allò n'hi havia prou perquè l'home es capfiqués en el seu món interior. Perdia el temps en activitats gens pràctiques però molt entretingudes. S'evadia de la realitat reparant la porta, o comptant els pocs cartutxos que ens quedaven. Els coneixia un a un, com els pagesos les seves vaques, i fins i tot els posava noms. Les bales que li semblaven més boniques -ignoro amb quin criteri diferenciava les unes de les altres- les reservava a part, embolicant-les en un mocador de seda. Desfeia el nus i tornava a comptar-les. Entretancant els ulls, assenyalant-les amb un dit, com si mai estigués prou segur del nombre exacte. Ell sabia que la seva minuciositat em posava frenètic, així que, encara que només fos per evitar tensions, era natural que m'allunyés del far. Durant aquestes llargues estones fornicava amb la mascota. A la casa de l'oficial atmosfèric, però sobretot al bosc, per si en Batís apareixia de sobte.

Durant aquells dies de lenta agonia, doncs, les relacions amb en Batís van ser molt esporàdiques. Pitjor encara: l'ambient del far es va enrarir d'una forma poc explícita. El problema no era allò que ens dèiem, sinó allò que ja no ens dèiem. Encara no es decidien a executar-nos i necessitava ocupar la meva ment. Vaig recordar el llibre de Frazer.

-Sap on para el llibre de Frazer? Fa un parell de dies que el busco i no el trobo.

-Llibre? Quin llibre? Jo no llegeixo llibres. Això és cosa de monjos.

No creia ni una paraula del que em deia. Per què mentia? Tanta animadversió li generava que fins i tot m'impedia l'accés a una lectura filosòfica? En Batís, que a la seva manera podia ser molt diplomàtic, em va etzibar des de la cadira on seia:

-Vol llibres? Li cal alguna distracció? Vostè és jove. Potser hauríem de capturar una granotota viva.

I em va dedicar un rictus irònic profundament desagradable. Sospitava alguna cosa? No. Només pretenia insultar la meva sensibilitat. També m'estava dient que em retirés, que sortís de l'estança, que volia fornicar amb la mascota. Jo no volia anar-me'n.

-L'última cosa que pot dir-se d'aquesta illa -vaig replicar-, és que sigui un lloc avorrit. Per què no fa l'intent de dignificar-la? Probablement tinguem davant dels nassos la solució a les nostres desgràcies.

Va contenir un sarcasme:

-De debò? -i va encreuar els braços, molt atent-. Expliqui'm, doncs. Avancen els seus esforços? Quines habilitats li ensenya, exactament? Cuina francesa? Cal·ligrafia xinesa? O en té prou practicant jocs malabars amb quatre troncs?

S'enganyava. La qüestió no era allò que podíem ensenyar-li, sinó allò que podíem aprendre d'ella. El més devastador de tot era que, de fet, res no havia canviat. Havíem estat paisatgistes que pintaven la tempesta d'esquena a l'horitzó. Només ens calia girar el cap, res més.

Tots els ulls miren, pocs observen, molt pocs hi veuen. Ara la mirava buscant humanitat i trobava una dona. Ni més ni menys, ni menys ni més. El que ensorrava muralles eren insignificances: ella somriu, és esquerrana per convicció, no em tolera quan la segueixo i persegueixo i s'ajup per orinar. Una dona, en fi, que practica aquesta idea tan europea del ridícul aliè. Ridícul de mi, encara la jutjo amb el criteri d'un nen que no coneix cap norma adulta. Abans convivia amb un animal, i qualsevol actitud civilitzada s'associava a la domesticació. Cada nou dia al seu costat, cada hora d'observació atenta reduïa distàncies a velocitats de prodigi. Allò que només havia estat presència esdevenia convivència. I com més la tractava més m'obligava a viure-la des de la quotidianitat

tranquil·la. Convertia els sentits en instruments aguts i el cert és que en fer-ho, en interpretar-la de qualsevol forma que no fos la d'un animal, l'escenari es transformava com per efecte d'una poció màgica. I ella pertanyia a un món. Ella era ells.

Tots els ulls miren, pocs observen, molt pocs hi veuen. Una nit més som al balcó, mig emparats de la neu que cau. Abans no hauria vist muntanyes de marbre, ara distingia granets de sorra a l'horitzó. Durant un dels atacs menors d'aquells dies, quan posaven a prova la intensitat de les nostres últimes defenses, en Batís va ferir-ne un, més aviat petit. Quatre més van córrer a auxiliar-lo. Oh, Déu meu, Déu meu. Allò que crèiem furor caníbal només era l'esforç d'uns que s'arrisquen per rescatar germans d'armes sota el foc enemic. Jo odiava especialment aquell presumpte canibalisme, aquella ànsia per devorar carronya fins i tot abans que el cos es morís. Quantes vegades no havíem disparat contra individus que només volien salvar germans?

12

Qui era? Allà, al far, em vaig fer aquesta pregunta infinites vegades. Quan m'inflamava el desig i just després de tenir-la. Abans i després de cada assalt, quan el sol sortia i quan es ponia. M'ho preguntava cada vegada que una onada cansada arribava a les nostres platges: des del balcó veia el mar, aquesta extensió que sempre havíem cregut buida, i la meva imaginació expandia totes les seves potències per preguntar-se: qui ets, què hi fas, aquí?

Mai sabria res d'ella. Estava condemnat a aquesta ignorància primordial. Entre ella i jo s'estenia una distància inimaginable. Formava part d'una comunitat de sers que vivien sota els oceans. Tota la meva fantasia era impotent a l'hora de concebre el seu món, vida quotidiana i trivialitats, els principis que regien la seva existència. Com podria entendre els conflictes que l'enfrontaven als seus? Com entendria mai les seves frustracions, les seves derrotes? Mai sabria què la va dur a amagar-se al far. Això era tan impossible com que ella arribés a entendre els motius que havien dut fins allà un irlandès desertor. Abans d'arribar al far la meva ànima s'havia mogut per viaranys tortuosos. I si acceptava la possibilitat que ella fos una igual a mi, també havia d'assumir que la seva vida s'hagués mogut per camins equivalents, sí, però infinitament llunyans. Ignorava, fins i tot, si entre ells la paraula «amor» tenia algun contingut.

La tractava amb una dolçor que mai no havia practicat amb ella. La primera vegada que vaig posseir-la va ser un acte purament casual, per desesperat. Abans que la toqués les seves olors em repel·lien. Els buits capil·lars, el tacte i el color de la pell, sempre humida. Ara no em podia creure que aquestes recances haguessin existit mai. També va succeir que ni jo mateix controlava les meves tendreses. És innegable que al principi era premeditat: creia que demostrant-li un afecte, estimant-la com ho faria amb qualsevol dona, s'iniciaria un apropament mutu. Creia que si tenia un mínim de sensibilitat, copsaria l'enorme distància que em separava d'un Batís Caffó. D'aquesta manera, pensava, la seva part més humana veuria la llum com una papallona que surt del capoll. No va ser així. Sense voler-ho, jo li dedicava una passió cada cop més sincera i ella no es commovia. Notava que dins meu creixia un amor nou, un amor que el far estava inventant. Però com més m'apropava a ella, amb més resistències topava aquest amor sense precedents. Abans de fer l'amor mai em mirava als ulls. Després, era tan poc receptiva als somriures com a les carícies. Regulava el plaer amb l'exactitud d'un rellotge que marca les hores. I amb la mateixa fredor.

Si fora del far tolerava el meu cos, a dins el convertia en un fantasma. Em defugia. Era inútil arrencar-li una atenció. També hi havia un factor afegit: el mateix Caffó. Quan ell era present es tornava més insociable, si això era possible. Volia fer l'intent de pensar-la com un ser particular, un ser sotmès a una especial tirania. Un cop al far, però, entre els fusells i el seu amo, era el cos idiota de sempre, una barreja de gos submís i gat fugisser. Tot allò que m'havia semblat veure es convertia en un miratge.

Aquests dies ja no sabia de quina banda estava la raó. Potser només volia dignificar el meu desig. Potser volia elevar-la al meu nivell, per por que la mort se m'endugués en estat salvatge. D'altra banda jo havia renunciat al món, a tots els homes. I encara que em semblés increïble, dins meu s'obria camí la idea que, sense saber-ho, ella era el refugi que havia estat buscant des que vaig fugir d'Europa. Quan només la mirava, quan només la tocava, en aquells moments les crueltats del far no existien. I podia constatar, astorat de mi mateix, que ni tan sols m'importava que pogués ser més o menys humana, més o menys dona. Es mentida: el setè dia el bon Déu no va descansar. El setè dia la va fer a ella

i ens la va amagar sota les onades.

Fos com fos, els meus actes s'independitzaven de les meves reflexions. Ara feia esforços quasi disbauxats per posseir-la lluny d'en Batís. En certa ocasió me la vaig endur al bosc i després vam adormir-nos sobre la molsa. Aquell dia es van fer palesos els inconvenients d'un amor tan grotescament clandestí. I més coses.

Sóc un titella sense fils, he esgotat músculs del meu cos que ni tan sols sabia que existissin. Em regiro en el llit de molsa, amb una consciència que vaga per móns lànguids. Però quan em fuig un petit badall, noto que la mà d'ella em tapa la boca i m'emmudeix amb la fermesa d'una ventosa de carn. Obro els ulls. Què fa?

Sento una aspra cançoneta alemanya. A prop nostre, les botes de pell d'en Batís trepitgen la vegetació. Busca troncs per a les obres del far. Quan apareix una víctima adequada, la destral li cau al damunt sense clemència. Palpa cada troballa, s'admira del seu poder i riu en solitari. Des de la meva posició només li puc veure els peus, quatre arbres enllà. S'apropa una mica més, tant que els cops de destral fan ploure encenalls de fusta sobre els nostres cossos. Ella manté una calma admirable. Ni respira ni parpelleja, i la seva mà em demana que la imiti. Obeeixo. La seva experiència em precedeix: quantes vegades es deu haver emmascarat de balenes assassines i de mil perills submarins? En Batís fa uns sorolls amb la gola, unes gàrgares satisfetes. S'allunya cantant.

Hores després en Caffó es reunia amb un altre home. Va entrar a l'estança i va seure davant meu, mig distret. No vaig dir res. Ell parlava del mateix de sempre, l'obsessió per les municions i les portes malmeses.

-Batís -el vaig interrompre sense moure'm-. No són monstres.

-Perdoni?

Vaig trigar molt a repetir-ho:

-No lluitem contra feres, n'estic segur.

-Kollege! Aquest far torna boig qualsevol. Sobretot a vostè. És feble, Kollege, un home molt feble! No tothom pot resistir el far.

Però ja no podia seguir-lo més enllà. Les nostres divergències eren dos camins que arribaven a una cruïlla. Vaig negar amb el cap, molt cansat. Vaig arrossegar les paraules. Cadascuna tenia el seu pes:

-No, Batís, no. S'equivoca. Això s'acaba aquí. Els hem d'enviar un senyal de bona voluntat.

-M'he tornat sord.

-Hauríem de fer un gest. Potser així entenguin que aquesta guerra no ens interessa -em vaig desinflar-: Segurament ja és massa tard. Però no hi ha un altre camí.

Naturalment, jo no podia explicar-li tota la veritat. No podia dir-li que les bèsties no entenen d'amors secrets ni amaguen adulteris. No podia dir-li que tots els seus arguments emmudien davant d'aquella mà que m'havia tapat la boca. Vaig divagar una mica més i ell, d'una manotada, va escampar tots els objectes de la taula. A dins dels seus ulls les pupil·les s'havien reduït a caps d'agulles, més negres que mai.

No volia sentir-me, es va aixecar de la taula. Però res no podia ser més absurd que aquella matança. L'enemic no era una bèstia, i aquesta simple constatació feia que em resultés impossible disparar contra ells. Quin sentit podia tenir que ens matéssim? Per què havíem de perdre la vida en una illa misèrrima de l'Atlàntic sud? Cap resposta era raonable. Vaig moure les mans amb gestos que imploraven la comprensió de l'interlocutor:

-Esforci's una mica, Batís. Tenen mil greuges contra nosaltres. Pensi-ho així: som invasors. Aquesta és la seva terra, l'única terra que tenen. I nosaltres l'hem ocupat amb un fortí i una guarnició armada. No li sembla prou motiu perquè ens ataquin? -em vaig esverar, sense voler-ho-: Jo no puc recriminar-los que lluitin per alliberar la seva illa dels

invasors! No puc!

-On era aquesta tarda?

Aquell canvi sobtat de tema va obligar-me a adoptar un to més submís:

-Feia una migdiada, al bosc. On volia que fos?

-Sí, és clar -va dir, com absent-; una migdiada. Les migdiades tonifiquen. Ara prepari's, es fa fosc.

Amb una mà m'atansava el meu Remington. No el vaig prendre. Només era un rampell, producte de la discussió anterior. El meu refús el va indignar. Però no va dir res. Jo tampoc. Ell va sortir al balcó i poc després vaig seguir-lo. Jo, desarmat, bufava aire entre les mans per escalfar-me. En Batís va prendre un grapat de neu i me'l va llançar al pit:

-Tingui! -va dir-. Potser els foragiti amb boles de neu.

-Calli.

Ella cantava. Des del bosc, tan negre, van arribar-nos unes veus de ferro. Uns udols llargs, sostinguts i tendres. Una tendresa que ens matava de por. En Batís va carregar el seu Remington amb aquell soroll tan conegut, crec-clic.

-No tiri! -vaig dir.

-Canta! -va dir ell.

-No.

L'expressió d'en Batís afirmava la seva convicció que m'havia tornat boig. Vaig xiuxiuejar:

-No canta, parlen. Escolti.

Vam girar el cap. Ella seia a damunt la taula. La seva veu s'expandia cap al balcó, i més enllà. Em semblava entendre que hi havia un diàleg entre els clams de fora i el seu càntic. Els focus no mostraven res més que volves de neu que queien del cel en espiral. Vaig entrar a l'estança. Quan em vaig apropar a la taula, va emmudir. El bosc també va callar.

El diàleg encara reverberava dins meu. Només sabia que algunes expressions s'havien repetit amb més constància que d'altres. Paraules com «citauca», més o menys. I sobretot «Aneris», o alguna cosa semblant. Però qualsevol intent de transcriure aquells sons seria un fracàs, una partitura avortada. Les meves cordes vocals s'assemblaven tant a les d'ells com un raspall a un violí. Tot i així vaig dir, amb una pobríssima imitació i grans dosis d'imaginació:

-Aneris.

Ella va mirar-me. Amb això en vaig tenir prou per aventurar:

-Citauca, Batís. És el nom que ells es donen -vaig dir, molt generós amb els sons i la meva interpretació-. I ella també té un nom: es diu Aneris. Ells es diuen així, ella es diu així. Cada nit fa l'amor amb una dona que es diu Aneris -i vaig concloure, abaixant la veu-: Es diu Aneris. Un nom molt bonic, per cert.

En Batís els havia reduït a una massa anònima. Jo creia que donant-los un nom la seva visió hauria de modificar-se per força. «Citauca», «Aneris», tant era. Les paraules que construïa, quasi bé inventava, només eren un mirall brut dels sons que ells pronunciaven. Però això importava menys que el fet d'adjudicar-los una identitat concreta. I, tanmateix, vaig aconseguir l'efecte exactament contrari al que buscava. En Batís va esclatar com una bomba:

-Vol parlar l'idioma dels granotots? És això? Doncs tingui el seu diccionari! -i em va llançar bruscament, el meu Remington, que va volar la distància que ens separava-. Sap quanta munició ens queda? Ho sap? Ells són allà fora, nosaltres aquí dins. Surti i doni'ls el fusell! M'agradarà veure com ho fa. Sí, m'agradarà veure com parlamenta amb els granotots!

Jo no vaig dir res, ell encara va agafar més impuls. Va moure un puny tancat:

-Surti d'aquí, maleït Kollege ploramiques! Ocupi el replà! Baixi les escales, defensi la porta! I vostè m'acusava d'assassí? Vostè sí que és un homicida! Un homicida d'il·lusos! Farà que ens matin! Es menjaran la nostra carn, ens xuclaran el moll dels ossos, i quan estiguin farts i tips se'n riuran de les seves idees d'idiota, allà, al fons del seu infern humit! Fora de la meva vista!

Mai l'havia vist d'aquella manera. S'agitava com en els pitjors combats cos a cos al balcó, per un instant va fer que em sentís com si en mi hi veiés un dels seus odiats granotots. Durant uns segons vaig aguantar-li la mirada. Després vaig preferir tallar la conversa. No escoltava. Vaig sortir de l'estança.

El que em sorprenia d'en Batís no eren els arguments, sinó l'actitud. Era lògic que prenguéssim les nostres precaucions. N'havíem matat centenars. No podíem esperar que, de cop i volta, una bandera blanca ho solucionés tot. Però era com si en Batís lapidés qualsevol debat al respecte. No volia ni sentir parlar de la qüestió.

La resta de la nit no va passar res. Pel mirador de la porta en vaig veure alguns, molt pocs, que evadien els focus. Allà dalt en Batís disparava, frenètic, i els increpava en el seu dialecte alemany. Estava molt nerviós. Volaven bengales de color violeta del tot innecessàries. Però de què li podia servir tota aquella energia pirotècnica?

A poc a poc es va replegar dins seu. Defugia qualsevol contacte amb mi. Quan forçosament havíem de coincidir per fer guàrdia, al vespre, parlava sense dir res. Parlava i parlava com mai havia parlat. D'aquesta manera, saturant l'ambient amb xerrameca, parlant per asfixiar la conversa, eludia l'únic tema que interessava discutir. Jo procurava exercir tota la tolerància possible. Volia creure que tard o d'hora cediria.

Com que no podia comptar, ni molt menys, amb la seva ajuda, vaig decidir-me per una iniciativa solitària. M'hauria agradat que fos còmplice de la maniobra. Però es feia impossible atreure'l al meu terreny. El més irònic de tot era que el mateix Caffó m'havia suggerit la idea. Durant la discussió va referir-se a la boja possibilitat de lliurar els nostres fusells als citauca. És exactament el que vaig fer. Amb precaucions, és clar. Feia temps que la vella escopeta d'en Batís no tenia munició del seu calibre i, per tant, ens era del tot inútil. No seria un individu tan pràctic com ell qui l'enyorés.

Em vaig dirigir a la platja que un dia m'havia vist arribar a l'illa. Em constava que ells, sovint, feien servir aquell lloc com a punt de desembarcament. Hi vaig clavar l'escopeta, a la sorra, per la culata i fermament. Vaig envoltar-la amb un cercle de còdols gruixuts, un artifici simple però que revelava les meves intencions. Potser entendrien el senyal. En qualsevol cas, no hi teníem res a perdre.

*** * ***

Es van arrossegar tres dies més, i en honor a la veritat s'ha de dir que en Batís no s'interposava entre l'Aneris i jo. Crec que actuava així per complexes raons. En Batís no sabia afrontar dilemes importants. Naturalment, i pel que feia a les meves relacions amb ella, sospitava alguna cosa. Però eren unes sospites molt més difuses del que podria esperar-se en les nostres circumstàncies.

Els homes abocats a la mar acostumen a ser gent tan ruda com pràctica. De la nostra convivència, i pel simple fet que havia llegit més llibres que ell, deduïa que jo era una mena de bibliotecari fora de lloc. Òbviament, l'única diferència entre nosaltres era que en la meva biografia hi havia entrat un tutor molt especial, res més. Però en Batís compartia aquesta creença, tan estesa, segons la qual els llibres són una mena d'antídot contra les temptacions carnals, i per tant estava convençut que els nostres desigs no tenien cap frontera en comú.

Molt probablement, allò que el destarotava del tot era que no li discutia la propietat de

l'Aneris. En aquest cas hauríem tingut batusses de pirates, on el seu caràcter lluitaria en un terreny més propici. Però jo mai li vaig reivindicar una vagina. El que li plantejava era més gran, molt més gran: que l'enemic no era una fera. Un home amb més llums hauria deduït que aquesta idea era la més perillosa per als seus interessos, perquè era una idea que inevitablement m'apropava a l'Aneris. Ell no. Les evidències aclaparaven fins i tot la lògica rudimentària d'un Batís Caffó, però el resultat no era la lucidesa, sinó el col·lapse. I com que refutava tot el plantejament en el seu conjunt, no podia afrontar ni la part que l'afectava de més a prop. La seva resposta consistia a girar-se d'esquena i fer veure que ignorava el problema.

El fet era que en Batís patia un setge doble. Ara l'assetjaven des de fora del far i des de dins del far. No era que en Batís, en Batís Caffó, fos incapaç d'entendre la realitat. El que succeïa era que ni volia ni podia acceptar-la. S'havia adaptat a l'illa a la seva manera. Realment tenia un substrat de principis morals. No era un assassí. O no volia ser-ho. Durant aquests dies repetia més que mai la història de l'italià confós amb un sodomita, o a l'inrevés. No es tractava d'un acudit. Eren fragments d'un passat que jo desconeixia, un accident, un homicidi involuntari, actes més o menys casuals que l'havien convertit en un pària de la societat. Potser va ser així com va arribar a l'illa, fugint de la justícia. Això no m'afectava. Al capdavall, plantejar-se si en Batís era bo o dolent no tenia cap mena d'importància. I a aquell far -podia corroborar-ho- només hi arribaven fugitius d'una o altra mena. La qüestió era que un cop allà, al far, en algun moment es va veure obligat a donar un sentit a la bogeria. Va escollir pensar les nits i eludir els dies. Va bestialitzar l'adversari, amb la qual cosa substituïa el conflicte per la barbàrie, l'antagonista per la bèstia. La paradoxa era que el raonament es mantenia gràcies a les seves inconsistències. El combat per la vida tot ho absorbia. La grandària del perill feia que s'ajornessin debats, que refutava per absurds. I un cop establert el blindatge de la seva lògica qualsevol agressió la perpetuava. El terror dels citauca era el seu aliat natural. Com més s'apropessin els citauca al far, més arguments tindria en Batís. Com més brutals fossin els seus atacs, menys reflexions es mereixeria l'atacant.

Però jo no tenia l'obligació de seguir-lo. En essència, aquesta era l'única llibertat humana que em quedava allà, al far. I en el cas que es demostrés que no eren bèsties, l'ordre d'en Batís es destruiria amb més violència de la que amagaven els arsenals militars de tota Europa. Això ho vaig comprendre més tard. Aquells dies només veia un Batís Caffó que no ponderava. Però qui no estaria disposat a modificar el prisma dels seus ulls quan la vida i el futur depenen de la mirada que dediqui a l'enemic?

13

Només era un dia qualsevol, un dia més al far. Però un d'aquells dies que s'enceten farcits de pressentiments. La panxa dels núvols destacava amb grisos molt negrosos. Uns núvols trencats, sense nexe, que ocupaven el cel com pedretes d'un mosaic, a milers -això dilatava el firmament. Per darrere dels núvols, clarors de rosa pàl·lid que provenien d'un sol mat. Unes mans invisibles havien fet desaparèixer l'escopeta de dos canons. Em vaig passar mig matí especulant sobre què significava, allò. Però no arribava enlloc. Era un acte de bona voluntat o tot el contrari?

Les nits que van seguir em va semblar que l'activitat citauca disminuïa. No els vèiem. Intuíem que eren allà fora, sí, xiuxiuejant entre ells. Però quan enceníem els focus evadien la lluita. La prova més concloent de tot això era que en Batís no va poder disparar ni un tret.

Hi havia alguna relació entre aquella falta d'agressivitat i l'escopeta desapareguda? Realitat efectiva o desig impulsat per l'esperança? Patia una hora baixa: podria pensar-hi mil anys sense arribar a cap conclusió. No estava segur de res.

Vaig passejar fins a la font, tot fumant. Hi vaig trobar en Batís, dedicant-se a feines ridículament inútils. Treballava per no haver de pensar, com sempre, i això li impedia veure l'absurditat d'unes obres tan precàries. Feia mala pinta. Tenia l'aspecte d'haver dormit amb la roba posada. El vaig convidar a tabac, més que res perquè hauria estat bo restituir alguna mena de comunicació humana. Però jo no estava de bon humor. Va obrir la boca i em van venir ganes d'escridassar-lo, de recriminar-li tota la insensatesa de la seva actitud.

-He tingut una bona pensada -va dir amb la veu baixa, conscient que formulava impossibles-. Al vaixell encara hi queda molta dinamita. Si en matéssim mil més liquidaríem el problema.

Estava a la defensiva, a la seva manera em feia concessions. Però no podia exercir cap cortesia amb ell. Sempre l'havia tractat amb mesura, aclimatant-me als seus límits, comprenent les seves incapacitats, transigint amb minúcies i rampells quan convenia. Els seus propòsits eren tan diàfans com ridículs. Quina contumàcia! Érem com dos homes ofegant-se, i la solució que ell propugnava era que ens beguéssim tota l'aigua del mar. Exasperava més que mai; era un d'aquests individus que milloren les coses bones però empitjoren les dolentes. Matant més citauca tancaria qualsevol porta al diàleg, si és que podia ser oberta, i consolidaria l'ordre de la violència. Però per minúscula que fos, la possibilitat d'entendre'ns amb l'adversari era infinitament més atractiva que una lluita incerta i criminal. Per què hauria de seguir-lo en la seva guerra particular? No, ja no estava disposat a matar més citauca, i només ho faria en una desesperada legítima defensa.

-D'on ve la seva tossuderia d'ase? Obri el ulls, Caffó! Crèiem que això era el setge de Siracusa, i nosaltres, amb fusells i dinamita, uns Arquímedes del segle XX. Però tot ens indica que lluiten per la seva terra, l'única terra que tenen. Qui pot recriminar-los això?

-Alimenta el cervell amb matarrates? -va replicar-me, ensenyant un puny tancat-. Encara no sap que en aquest lloc Déu no hi té drets? Vostè vol veure llums de catedrals on només hi ha cendres. S'enganya, Kollege! Si encara és viu és perquè li vaig obrir les portes del far! Si no els matem, ells ens mataran a nosaltres. És així. Ajudi'm a baixar al vaixell! Jo ho vaig fer per vostè. Ara em nega l'auxili?

La conversa s'havia convertit en una retòrica de bizantins fanàtics. Coincidien la meva frustració, el seu encaparrament i la immensa solitud del far. Només ens cal una perícia, li

deia jo, cap aversió és insuperable. Junts som forts, no ens separi, era el seu contrapunt. Però per una vegada no estava disposat a transigir, no podia transigir. Ell s'emparava en forces d'argonauta, jo li oposava una tensió d'espadatxí. Quan va repetir els seus antiarguments vaig cridar:

-Sóc jo qui intenta ajudar-lo! I ho faré si deixa de comportar-se com una mula!

Es va posar a riure esbojarradament. Va oblidar-se dels cubells d'aigua que omplia, em va mirar als ulls i va riure encara més. Sóc una mula, jo, una mula, deia tot parlant amb amics invisibles. Reia i repetia: Els granotots són senyorets, i jo sóc una mula!

Va riure amb la cara al cel i fent petits cercles com un tren de joguina. Indignat, o boig, o totes dues coses. Vaig sentir que s'autocomentava la història de l'italià confós amb un sodomita. Em vaig tapar les orelles amb totes dues mans:

-Calli d'una vegada, Caffó! Calli! Oblidi italians i sodomites! A qui li interessen les seves historietes de sastre? Tard o d'hora haurem d'assumir l'única cosa assenyada: que cal pactar amb ells, fer la pau, maleït sia!

Tot d'una va fer veure que no m'escoltava, com si jo no hi fos i es trobés sol a la font. Aquella actitud infantil em va indignar:

-Potser tinguin més grams d'intel·ligència que vostè! -vaig dir, apuntant-me al cap amb un dit-. Sí, potser les úniques bèsties d'aquesta illa siguem nosaltres! Nosaltres i les nostres escopetes i fusells i municions i explosions! És molt fàcil matar, i molt difícil entrar en raons amb l'enemic!

-No sóc un assassí -va tallar-me-. No sóc un assassí.

I, paradoxalment, em dirigia la mirada més patibulària que he vist mai.

Va agafar un cubell d'aigua amb cada mà i va desaparèixer. En aquell moment vaig saber que en Caffó havia matat algú, alguna vegada, i que allò el mortificava. Suposo que va ser un greu error no escoltar-lo. També és veritat que amagava la seva ànima sota una pell d'elefant; no era fàcil entendre'l.

Un cop se'n va haver anat vaig continuar amb el meu passeig. Va ploure. La pluja embrutava la neu. El gel dels arbres es liquava, les estalactites dels arbres feien petits espetecs i es trencaven. El caminet s'omplia de fang. Havia de fer salts per evitar-lo. Al principi tant m'era que plogués o no. Les gotes es filtraven per la caputxa de llana i simplement la vaig enretirar. Però aviat va ploure amb prou força per apagar la llum del meu cigarret. Ja era més a prop de la casa de l'oficial atmosfèric que del far. Vaig decidir refugiar-me a la caseta, que em va acollir com un palau de mendicants. Els núvols enfosquien el dia, vaig trobar mitja espelma abandonada i la vaig encendre. La llumeta tremolava. Feia que al sostre hi ballessin clarobscurs.

Fumava sense pensar en res concret quan va aparèixer l'Aneris. Era evident que en Batís l'havia colpejat. La vaig fer seure a prop meu, al llit. Per què t'ha pegat, vaig preguntar sense esperar resposta. En aquells moments hauria pogut matar-lo. Començava a aprendre que la grandesa de l'amor que sentim per algú se'ns pot revelar per la grandària de l'odi que dirigim a algú altre. Estava xopa. Allò encara reforçava més la seva bellesa, tot i els cops rebuts. Es va treure la roba.

El trànsit entre la humanitat i l'animalitat no influïa en els plaers que ella em donava. Vam fer l'amor, tantes vegades i amb tanta intensitat que veia espurnes grogues. Va haver-hi un moment que ja no sabia on acabava el meu cos i on començava el seu, i la casa, i l'illa sencera. Després: estès al llit, la seva respiració freda contra el meu coll. Vaig escopir el cigarret molt lluny i em vaig vestir. Em cordava la sivella del cinturó pensant en coses banals. Vaig sortir de la caseta. Em va venir una esgarrifança de fred.

El drama es va fer present quan era a uns cent metres del far. Encara que només fos per trencar la monotonia, havia decidit de seguir la costa nord en lloc del sender interior del bosc. Era una ruta tortuosa. A la meva dreta l'oceà, a l'esquerra els arbres formant una

paret impenetrable. Les arrels sortien per sota de bancals formats amb terra i matèria de ressaca. Sovint em calia fer llargs salts de pedra a pedra si volia evitar de caure al mar. Cantava un himne d'estudiants. I enmig de la tercera estrofa vaig veure el fum, a l'horitzó. Una línia fina i negra que, per efecte del vent, es torçava abans que pogués guanyar gaire altura. Un vaixell! Es devien haver desviat de la seva ruta per alguna causa, i ara navegaven molt a prop de l'illa. Oh, sí, un vaixell! A empentes i rodolons vaig arribar fins al far:

-Batís! Un vaixell! -i quasi sense aturar-me-: Ajudi'm a encendre el far!

En Caffó tallava llenya. Va mirar l'horitzó amb indiferència:

-No el veuran -va dictaminar-. Massa lluny.

-Ajudi'm a emetre el S. O. S!

Vaig pujar les escales interiors. Ell em va seguir sense pressa. Massa lluny, repetia, massa lluny, no el veuran. Tenia raó. Els focus del far eren com les pampallugues d'un insecte que pretén comunicar-se amb la lluna. Però el meu desig era tan intens que em feia patir al·lucinacions òptiques i, durant uns minuts d'agonia, em va semblar que la nau girava en la nostra direcció, que aquella partícula metàl·lica es feia més i més tangible. M'equivocava, és clar. El casc del vaixell es va ensorrar a l'horitzó. Durant una estona encara va ser visible el fum de la xemeneia, cada vegada més prim. Després, res.

Fins l'últim instant vaig emetre frenèticament en morse. S. O. S, Save Our Souls. S. O. S, Salveu les Nostres Ànimes. Mai les pregàries i les demandes d'auxili s'han unificat tan bé com al far. I mai ha existit una prova tan favorable a l'ateisme. No vindrien. A dins d'aquell vaixell hi havia sers humans, una multitud sencera. Els esperaven famílies, amics, amants, destins que en aquells moments, justament en aquells moments, els devien semblar remots. Però què podien saber ells de la llunyania? De mi, del far? D'en Batís Caffó o de l'Aneris? Per a ells el món que em retenia no era res més que un perfil llunyà, una taca insignificant i erma.

-No el veuen -va dir en Batís sense cap emoció a la veu, ni bona ni dolenta. Simplement mirava en la direcció del vaixell amb un capteniment neutre, encara amb la destral de tallar llenya a les mans, parpellejant com un mussol. No vaig ser just amb ell. Però era l'única persona propera i m'havia de cobrar la desesperança:

-Miri's! No ha mogut ni un múscul! Quina mena d'individu està fet, Caffó? No m'ajuda amb els citauca, no m'ajuda amb els homes. Per activa o per passiva saboteja qualsevol intent de sensatesa o de rescat. Si els nàufrags tinguessin sindicats vostè seria l'esquirol perfecte!

En Batís va sortir del far, evitant-me. Però vaig perseguir-lo escales avall. Abocava retrets contra la seva esquena. Ell feia veure que no em sentia, només mormolava abominacions en algun dialecte alemany. Li vaig estirar la màniga. Va alçar els braços, gesticulava com si jo fos una sogra insuportable. Fugia una mica i jo tornava a prendre'l pel colze, o per la culata del fusell que li penjava d'una espatlla. Es va aturar a l'esplanada, davant del far. Ens creuàvem acusacions mútues. La silueta del vaixell havia trencat les primes rescloses que encara ens separaven de la franca hostilitat. Vaig trigar molt a adonar-me que en Batís callava.

En Batís tenia la boca oberta i muda. Girava el cap a dreta i esquerra alternativament. La costa nord i la sud estaven farcides d'uns petitíssims citauca. Mig cos a dins de l'aigua, o amagats entre les roques i el mar, com crancs. Les membranes de mans i peus eren quasi transparents. En Batís va expulsar un baf de cavall pels narius. Mirava el cel, la llum diàfana, i després les siluetes que s'emparaven en la frontera marítima. Semblava un perdut al desert, que intenta discernir si allò que veu és un miratge o és real. Va fer una passa cap al nord. Els nens es van amagar rere les pedres. La majoria no feien ni un metre d'alçada. La visió d'aquelles criatures, inevitablement, amansia. Fins i tot l'onatge

semblava més prudent, com si refrenés el seu impuls per por de ferir-los. Ells feien servir l'aigua com a matalàs i ens observaven encuriosits.

De sobte, en Caffó es va treure el fusell de l'espatlla. Amb gestos accelerats i maldestres va moure el passador.

-No ho farà, oi? -vaig dir.

Va empassar saliva. Mirava sense trobar perills. Eren nens, només nens que no buscaven les seguretats de les penombres per matar-nos. I venien justament ara, quan els dies començaven a fer-se més llargs. Per fi, en Batís es va decidir per trotar cap al far, malfiant-se de tot i oblidant-se de mi.

Un tret a l'aire hauria estat suficient per provocar una fugida. Però no va disparar. Per què no va disparar? Si només eren bèsties irracionals, si només els devíem patiments i penalitats, per què no els matava sense contemplacions? Crec que ni ell mateix comprenia l'abast d'aquella renúncia. O potser sí.

* * *

Amb timidesa de pardals i prudència de ratolins, els petits citauca es van anar apropant al cor de l'illa. O sigui, al far. Els primers dies no s'atrevien a superar la línia de la costa. Feien que ens sentíssim com bèsties de zoològic. Centenars d'ulls, grossos i verds com pomes, ens espiaven hores i hores, seguint tots i cadascun dels nostres moviments. Dubtàvem sobre l'actitud que hauríem de mantenir. Sobretot en Caffó. Ara que topava amb un enemic innocu no sabia com reaccionar. El seu desconcert reflectia la mesura exacta de les seves contradiccions. Els seus escrúpols marcaven els límits de la seva tossuderia.

Es va convertir en una mena d'aranya humana. De bon matí encara sortia del far. Un parell d'hores després apareixien els primers nens, sempre fascinats. Ell es feia el cec però de seguida es recloïa a la seva estança. Molt sovint s'enduia l'Aneris i li lligava un turmell a una pota del llit. Altres vegades, però, actuava com si ella no existís. El seu comportament es feia més imprevisible que mai.

Era un home d'unes olors corporals molt fortes -no estic dient que fossin olors desagradables, només una peculiaritat seva-, i l'habitació es va impregnar més que mai de la seva personalitat, una ferum d'escalfor primària que cap nas europeu reconeixeria. Per tal de preveure riscos imaginaris tancava els blindatges del balcó, amb la qual cosa enfosquia l'estança. Un bon dia vaig entrar-hi: vaig localitzar-lo més aviat amb el nas que amb els ulls. La seva ombra era al costat d'una tronera, controlant les novetats d'aquell parvulari flotant en què s'estava convertint l'illa. La llum solar que entrava per l'escletxa li retratava els ulls com una màscara de carnaval. Allò ja no era un dormitori, era un cau.

-Són nens, Caffó, res més. Els nens no maten, juguen -vaig dir, encara amb mig cos a la trapa. Ni em va mirar. Per tota resposta es va posar un dit als llavis, exigint silenci.

Jo també vivia un cert astorament. Però més benigne. Eren sers d'un altre món, no els entenia. Ens feien la guerra, i de cop i volta enviaven els seus fills al camp de batalla. Potser ens tractaven com si fóssim una mena de sífilis, que només atacava els adults. Fos com fos no calia ser un geni per entendre la correspondència entre l'escopeta clavada a la sorra i l'aparició dels nens. Rere de tot allò hi havia la mentalitat d'uns grans estrategs o d'uns irresponsables absoluts? I tanmateix, si volien manifestar-nos la seva voluntat, de quins mitjans disposaven? Allà on nosaltres havíem fet servir fusells ells sempre havien oposat cossos nus. Jo havia demanat una treva amb una escopeta inofensiva, i ells ens responien amb cossos inofensius. Era una lògica perversa o la més perfecta?

Els nens es van adonar ben aviat que jo no els faria cap mal. Els dies següents van trepitjar terra ferma. Encara es mantenien a distància. Però tot i que el meu posat intentava

ser greu, sovint no podia evitar mig somriure: m'observaven fixament, només miraven i miraven. Els ulls desmesuradament grans, la boca oberta, com sotmesos a una hipnosi de fira.

Una matinada em vaig endinsar al bosc. L'abric de pell em feia de coixí per a l'esquena, els pantalons gruixuts m'aïllaven de la neu i els braços encreuats m'escalfaven el pit. No va ser una migdiada tranquil·la. Un murmuri proper em va fer obrir les parpelles.

Potser eren quinze, o vint. Penjaven de les branques a diverses alçades, escrutant-me com mussols. Jo em trobava en aquell estat de semivigília que augmenta la irrealitat. Els arbres no els eren familiars i s'hi enfilaven sense cap destresa. Això convertia els cossets en unes peces tan fràgils, tan vulnerables, que per no ferir-los em vaig sotmetre a la seva curiositat. Vaig pensar: si m'aixeco de sobte els esveraré i quan fugin es faran mal. Em vaig fregar les lleganyes.

-Fora d'aquí -vaig dir, sense alçar gaire la veu-. Torneu a l'aigua.

No es van moure. Em vaig posar dret enmig d'un cercle d'espies nans. La majoria s'estaven quiets i callats. Alguns xiuxiuejaven, o s'abraçaven amb unes carantoines a mig camí entre la lluita i la fraternitat, però aquests tampoc em treien els ulls del damunt. No vaig poder evitar la temptació de tocar els peus del més proper. Seia en una branca gruixuda i paral·lela al terra, balancejant les cames. Toco el peu i una mena de riallada general s'escampa per la vegetació.

No van trigar gaire a confiar-se. Tant, que es van convertir en una veritable molèstia. Anés on anés, aquells petits cossos de cap pelat es movien al meu compàs. Realment eren com les bandades de coloms que viuen a les places de les grans ciutats. Sovint em girava i una catifa de caps s'acumulava a l'alçada del meu melic. Feia un gest brusc, per foragitar-los, i només reculaven uns metres. Es delien per tocar-me. Els més agosarats em pessigaven colzes i genolls, fugien i tornaven a la càrrega entre rialles d'ànec. Si seia en un lloc qualsevol era el deliri: infinitat de ditets es disputaven els cabells del cap, les patilles i el clatell. Vaig repartir un parell de mastegots, aquí i allà. Però la rèplica m'humiliava més a mi que a la víctima.

El cert és que em van caldre pocs dies per acostumar-m'hi. Jugaven pels voltants del far des de la matinada fins al vespre. L'única precaució que s'imposava era ajustar la porta del far. En cas contrari, pispaven. Si la porta era oberta entraven al far i s'enduien els objectes més variats del magatzem: espelmes, gots, llapis, papers, pipes, pintes, destrals, ampolles. Una vegada fins i tot un acordió més gros que el lladre, a qui vaig enxampar quan fugia carregat com una formigueta. Un altre dia, un cartutx de dinamita. Vés a saber a quin racó el van trobar. Pel meu horror els vaig sorprendre quan practicaven un joc extraordinàriament similar al rugbi, amb el cartutx per pilota. Però tampoc seria just acusar-los de lladres. Ni tan sols tenien consciència del significat del furt. Que un objecte existís era causa suficient perquè se l'apropiessin. Quan els renyava a crits ni tan sols reaccionaven. Era com si diguessin: les coses són aquí, i si hi són les prenc i prou, no tenen propietat. Qualsevol assaig pedagògic, amb amenaces fingides o gestos dolços, va ser inútil. I si bé podia protegir el dipòsit tancant la porta, les defenses exteriors patien una erosió inevitable. Els vidres d'ampolla inserits a les escletxes, fregats per l'aigua salada, lluïen uns atractius colors grocs, verds i vermells. Els arrencaven per fer-ne collarets. Un mal dia van descobrir que les llaunes i els cordills dels murs eren una joguina ideal. Els convertien en enfilalls que arrossegaven rere seu mentre corrien, i com tothom sap les modes infantils encara són més gregàries que les adultes. Em passava mig dia reparant els estralls. Si els sorprenia els amenaçava amb brams de drac al cau, però ja em sabien inofensiu i la seva resposta consistia a estirar-se les orelles amb dos dits. Un gest citauca que potser equivalia al nostre pam-i-pipa.

Vaig començar a valorar els nens com a baròmetre de la violència. Mentre hi fossin,

pensava, els citauca no ens atacarien. Patia més per ells que per mi. No volia ni imaginar-me la reacció d'en Caffó si la canalla s'aventurava a obrir la trapa del seu pis. El més trapella de tots era una mena de triangle petit i lletgíssim. Triangle, perquè les espatlles eren molt amples i els malucs estrets, menys desenvolupats que en els seus companys, com si la naturalesa encara no li hagués assignat un sexe concret. I lleig per la galeria de ganyotes, inacabable, que podien adoptar les seves faccions de rat-penat. Els altres només se m'apropaven en massa, emparant-se en el nombre. Ell no. Molt sovint desfilava davant meu. Es movia amb passes fermes, alçant colzes i genolls amb petulància marcial. Jo l'ignorava. Als meus menyspreus replicava apropant-me la boca a l'orella, on abocava discursos. En aquests casos el millor era agafar-lo per les espatlles i girar el cos cent vuitanta graus. Se n'anava per on havia vingut amb l'estil d'una joguina de corda. Però en certa ocasió es va excedir.

Un capvespre, assegut al granit, em dedicava a cosir un jersei que ja estava terriblement apedaçat. Els nens s'havien submergit. Tots menys el triangle. Cada matí era el primer a aparèixer i cada vespre l'últim a retirar-se. Va venir a burxar-me l'orella. Jo no era cap artista de l'agulla i aquells volums neguitosos es convertien en una molèstia afegida. De sobte vaig notar que se m'arrapava al cos. Mans i peus m'envoltaven pit i cintura. Encara més: em va capturar l'orella amb els llavis i em xuclava el lòbul. Va rebre un calbot instantani, és clar.

Déu meu, quins plors. El triangle corria i plorava, grallant uns brams espantosos. Al principi no vaig poder evitar riure. Me'n vaig penedir de seguida. Era fàcil endevinar que no era una criatura com les altres. Va córrer, plorant, fins a la costa nord, però va aturar-se davant la primera onada. Com si de cop i volta recordés que en aquella direcció no hi trobaria cap emparament. Sense perdre ni un instant, sempre plorant a crits, va dirigir-se a la platja sud. Aquesta vegada ni tan sols va acostar-se a la riba. Els plors ja s'havien barrejat amb gemecs de desconsol, i el triangle donava voltes amb aires de baldufeta.

De vegades, la compassió se'ns apareix com un paisatge rere l'últim turó. Em vaig preguntar si aquell món submarí devia ser tan diferent del nostre: sens dubte tenien pares i mares, i l'existència del triangle demostrava que també tenien orfes. No podia suportar els seus plors. El vaig carregar damunt una espatlla, com un sac. El vaig dur al granit i vaig seguir cosint. Se'm va arrapar al cos altra vegada, xuclant-me l'orella, i es va adormir així. Jo vaig simular indiferència.

14

Em constava que aquella pau era només una treva precària, cada hora sense trets ni udols, una pròrroga impagable. Però com més dies i més nits transcorrien més lluny semblaven els citauca. Tots els meus esforços anaven dirigits a no pensar en el que havia de venir tard o d'hora, fos el que fos. Vet aquí la feblesa humana que consisteix a concebre una esperança i enunciar-la fins a l'infinit, de manera que la mateixa reiteració fa que el desig es confongui amb la realitat.

Cada vegada hi havia més símptomes que l'hivern antàrtic deixava pas a una primavera salvatge. Els dies ens somreien més estona; cada jornada la llum guanyava uns preciosos minuts a l'obscuritat. Les nevades ja no eren tan intenses; els flocs de neu cada cop menys vigorosos. De vegades no es podria dir si nevava o plovia. La boira no ens abraçava quasi mai. Ara els núvols estaven molt més alts. També feien molt més soroll, sí.

Vaig renunciar a compartir les guàrdies nocturnes amb en Batís. No calia. Però sabia que no era un temps regalat: més enllà de fer palesa una treva, la presència dels nens oferia als dos bàndols un temps de distensió. L'hi vaig dir:

-No ens atacaran, Caffó. Els nens són el nostre escut. Mentre hi siguin no ens atacaran. Ni de dia ni de nit. Descansi.

Ell comptava i llustrava bales.

-Hauríem de començar a amoïnar-nos el matí que no tornin a l'illa. Aquell dia potser sí que passi alguna cosa, no sé quina.

Obria el mocador de seda, comptava les bales i refeia el nus altra vegada. Em tractava com si mai hagués entrat en el seu far.

Després temíem la qüestió del triangle. Un cop vaig tolerar que se m'apropés ja no me'l vaig poder treure del damunt. Dormia cada nit amb mi, molt al marge dels nostres neguits. Era un sac de nervis que es movia sota les mantes com un ratolí gegant. Trigava molt a calmar-se. A última hora em xuclava l'orella i s'adormia arrapat al meu cos, en postura de fetus i emetent pel nas uns sorollets de canonada embussada. Però el beneïa. Tenir a prop l'egoïsme dels nens estova els nostres dolors, per contrast. Jo: com acabarà aquesta guerra còsmica? Ell: aquí hi ha un jaç calent.

Un matí ens trobàvem a l'exterior del far. Jugava amb el triangle i l'Aneris. Ens llançàvem boles de neu i rèiem com criatures. En Caffó va aparèixer i em va fer pensar en un corb mullat. El seu abric llarg i negre, la barba i els cabells, també negres, contrastaven vivament amb la blancor de la neu. Duia el fusell, l'arpó i troncs que sostenia amb totes dues mans. Duia un pes que seria difícil de descriure. Més per instint que per maldat, va posar fi als nostres jocs. Amb una violència forassenyada va amenaçar amb un pal el triangle, que va fugir esporuguit, i es va endur l'Aneris al far.

D'alguna forma intuïa els perills d'aquella activitat, en aparença innòcua. Jugàvem, res més, però jugàvem. I el joc, per innocent que sigui, posa al descobert igualtats i afinitats, perquè quan juguem amb algú no existeixen les fronteres, ni les jerarquies, ni les biografies; el joc és un espai de tots i per a tothom. I això tan simple i amigable, naturalment, atacava en Batís Caffó.

Abans que se n'anés li vaig llançar una bola de neu que se li va encastar al clatell:

-Au, Caffó, una mica d'alegria -vaig dir-. Potser ens en sortirem i tot.

Em va dedicar la ullada que es dedica al militant revisionista. Una segona bola de neu hauria estat autènticament perillosa.

* * *

Abans que me n'adonés, sense proposar-m'ho, ja havia adquirit uns hàbits. Venia un nou dia. Amb el primer raig el món inferior i el superior se separaven després d'una lluita aferrissada. Més d'una vegada havíem patit sorpreses d'últim moment. L'illa era natura quasi morta. Mancats d'insectes i d'ocells, tots els sons aliens a la nostra activitat provenien del mar o de l'aire. En Batís i jo odiàvem la calma atmosfèrica. Els dies de mar plana i vents quiets els nostres nervis patien una prova suplementària. Ens constava que qualsevol remor provenia dels citauca i això feia que a la mínima sospita disparéssim bengales. Però ara la meva perspectiva es movia. Em va caldre un esforç per recordar una vida anterior, quan el silenci no era cap amenaça. La llum s'apropiava de l'illa. Els nens emergien i començaven a jugar per les rodalies del far. I en Batís es recloïa al seu fortí com un elefant que fuig dels mosquits. Era la seva manera de girar-se d'esquena a la realitat.

El triangle s'havia guanyat favors de príncep. Se'm penjava del pit i a collibè a discreció. Costava d'entendre: durant mesos vam mantenir centenars de citauca lluny del far, a canonades. Però no em podia treure del damunt una criatura que no m'arribava al melic.

Tenia el caràcter esbojarrat dels que no dosifiquen les energies. Durant el dia encapçalava les hordes de petits citauca amunt i avall de l'illa. Quan els altres nens se n'anaven es deixava caure de cansament, sense amoïnar-se per les incomoditats del terreny. A la fi del dia jo el recollia de sota un arbre, o d'un forat al granit, i el duia al meu matalàs. No sé per què el tapava amb una manta. Els citauca semblaven indiferents al fred i a la calor. Però el tapava.

La posta de sol era tota meva. Tenia el costum de descansar a la platja que un dia em va veure arribar. Gràcies a la caleta les onades arribaven més amansides. L'Antàrtida era l'escenari i jo seia en una llotja de privilegi. La frontera dels gels perpetus començava més de cent milles al sud, però el continent gelat tenia tanta força escènica que podia gaudir-ne des d'allà. Quan el sol moria, focs d'artifici s'escapaven per l'horitzó. Llampecs de sofre i destrals d'or primaverals actuaven per a mi. Raigs de color taronja i violeta es barallaven com serps aèries, caragolant-se les unes amb les altres. Amb el darrer espetec de llums m'obligava a sentir una ficció. Volia imaginar que els citauca em parlaven, i que mitjançant la marea en retirada mormolaven: no, avui no, avui tampoc ens matarem. Després, tornava al far per passar-hi la nit.

La neu es fonia, però la meva aliança amb en Batís es congelava. A aquelles alçades l'únic factor que refermava la nostra unió era, curiosament, la meteorologia. Mentre el setge dels citauca ens va asfixiar no pensàvem en altres riscos, més aleatoris -un cos atacat a la baioneta no té temps per amoïnar-se d'un possible atac d'apendicitis. Però amb els citauca fora d'escena, i amb la primavera caient-nos al damunt amb tota la brutalitat antàrtica, les tempestes es feien eternes. Quan tronava ens sentíem com si ens bombardegés l'artilleria. Les parets tremolaven. Les troneres s'il·luminaven amb una llum contínua. Els llamps omplien l'horitzó en forma d'arrels gegants. Déu meu, quins llamps. No ho confessàvem, però ens moríem de por. L'Aneris no. Possiblement no copsava la dimensió real del risc. Ella no sabia que els constructors mai es van prendre la molèstia d'instal·lar un parallamps. Nosaltres sí. En qualsevol moment podíem ser fulminats, com formiguetes sota la lupa d'un nen sàdic. I així, mentre l'Aneris mantenia una indiferència extàtica, en Batís i jo ajupíem el cap i mormolàvem oracions com aquests mítics humans prehistòrics, impotents contra els elements.

Però aquesta solidaritat no anava més enllà de les estones d'angoixa compartida. Ara, quan en Batís es retirava a l'estança amb ella, havia de fer callar els meus sentiments. Sovint no podia dormir en tota la nit. A la volta del far retrunyia la veu ronca d'en Batís,

martiritzant la seva esclava. Li professava una animadversió genuïna. Feia esforços heroics per contenir l'impuls de pujar les escales i endur-me l'Aneris d'aquell llit llardós. Aquells dies m'hauria estat infinitament més fàcil disparar contra en Batís que contra els citauca. Ell no ho sabia, però el cartutx de dinamita més inflamable que havia emergit del vaixell portuguès era jo. Ara cada nit s'encenia la meva metxa, i jo no sabia quant temps podria bufar-la abans que explotés -el meu apassionament per ella s'estava fent més gran que la mateixa illa que el contenia.

La virtut d'algunes músiques consisteix que no ens deixen pensar. Que l'Aneris encarnava una d'aquestes músiques era segur. Només es podria discutir si hauria estat possible resistir-s'hi. S'entenien els motius d'en Caffó per cobrir-la amb qualsevol drap: la seva visió tornaria boig el monjo més cast. El jersei que duia era més ofensiu que mai. Aquella peça de llana esfilagarsada, plena de traus, que un dia va ser blanca i que ara havia mutat fins un color a mig camí del gris i del groc. I ara, a esquena d'en Batís, se n'alliberava ben sovint. La nuesa era el seu estat natural i es movia amb una admirable falta de pudor, no coneixia aquesta paraula. Tenia mil angles, mai em cansaria d'admirar-la. Quan caminava despullada pel bosc. Quan seia al granit amb les cames encreuades. Quan pujava les escales del far. Quan prenia el nostre sol trist al balcó, amb esperit de llangardaix, immòbil, la cara al cel, el mentó amunt i els ulls tancats. Feia l'amor amb ella sempre que podia.

Amb en Batís reduït a la condició d'un presidiari amb fusells, i amb els citauca lluny de l'horitzó immediat, les ocasions sovintejaven: tot i que l'esclavitzava més que mai, el criteri d'en Caffó per retenir-la o desentendre-se'n era molt erràtic. De nit ella patia, de dia s'avorria. Ho vaig veure alguns cops. Quan no tenia altre remei pujava al pis, més llòbrec que mai, per endrapar alguna vianda. Mentre en Batís sotjava l'exterior l'Aneris es dedicava a posar ordre. Tenia un concepte molt peculiar de la disciplina dels objectes. Per a ella els prestatges eren llocs insegurs, que eludia. S'obstinava a arrenglerar les coses arran de terra, molt juntes i amb pedretes al damunt.

Els dies que l'alliberava ens amagàvem d'en Caffó pels racons del bosc. Els nens ens van veure junts algunes vegades, i la veritat és que no ens feien gaire cas. Com tothom sap, als nens se'ls veu el que pensen. I també és cert que la seva tolerància es basa en el que veuen, no en el que creuen. Res els és estrany, només nou. Quan podia, d'esquitllentes, observava les relacions de l'Aneris amb els nens: pràcticament no existien. Més aviat els tractava com una molèstia afegida. Podrien ser la corretja de transmissió entre ella i els seus, podrien dur-li records i notícies. No aparentava el mínim interès. Els ignorava com nosaltres ignorem les formigues. Un dia la vaig veure escridassant el triangle. Si els nens ja eren prou empipadors, el triangle valia per un grapat sencer. Ella el foragitava, però ell, com sempre, hi tornava, com si un defecte a l'oïda li impedís d'entendre les paraules gruixudes. Per a mi, aquest era el seu mèrit superior; per a ella, el defecte més intolerable. Però qualsevol hauria pogut veure que tanta animadversió no anava dirigida contra una pobre criatura, sinó contra uns tercers. Jo havia renunciat als meus, ella als seus. Allò era tot. L'única diferència era que l'Aneris tenia els citauca més a prop que jo els humans.

De què em servia fer-me preguntes que no podia contestar? Era viu. Podria ser mort i era viu. Només això, tot això. M'haurien pogut arrencar els membres un a un, el meu cadàver s'hauria d'estar podrint al fons de l'Atlàntic. I en canvi era al costat d'ella, fent-li l'amor sense límits, sense normes. I, tanmateix, els meus intents per apropar-me no fructificaven.

Podien estranyar-me tantes reserves després de la seva existència al far? I ho volgués o no la història d'aquell home s'encavalcava amb la meva. Vaig ser partícip, de fet, de la seva crueltat. Però d'altra banda era obvi que ningú la retenia contra la seva voluntat.

Semblava que no odiava en Caffó per la violència exercida, ni l'admirava per la protecció dispensada. Com si aquell home rotund que la posseïa, denigrava i colpejava, fos un mal necessari i res més.

Després de l'amor s'obria una porta. L'hi podia llegir a la cara. Em mirava a través d'un vidre espès, amb una mena d'èmfasi que fàcilment confondríem amb afecte. Uns rampells de zel que, amb totes les mancances, s'apropaven a alguna versió de l'amor. Només era un miratge. Demanar-li carícies era arrencar-li queixals. Quan volia parlar amb ella des de la complicitat dels dos amants més solitaris del planeta, quan l'abraçava en excés, els seus ulls la convertien en un ocell moribund.

Però no cal esforçar-se a descriure un escenari que no seguia cap guió; el far era patrimoni de l'imprevisible i la nostra història es va moure per meandres molt més sinuosos.

15

Un dia els nens ja no van presentar-se a la seva cita diària. A mig matí, quan ja era evident que no vindrien, el triangle es mirava l'oceà com un aligot en miniatura. Però l'angoixa no va durar gaire. Poc després s'arrapava al meu genoll i feia gestos de contorsionista. Quan volia que juguéssim expressava la seva impaciència així.

Qui més patia l'eclipsi dels nens era jo. Ells havien estat l'únic respir en aquella terra cremada per la pólvora. L'Aneris mantenia aquell silenci hermètic tan seu. I en Batís estava posseït per un vitalisme feliç que hauria de semblar contradictori. No ho era. Sense que mai ho hagués confessat, s'adonava que els nens significaven un missatge. Ara que havien desaparegut el seu ordre es restabliria. I punt final. No li va passar pel cap que a la retirada dels nens podria seguir-li alguna mena d'esdeveniment nou.

L'observava mentre arrenglerava la munició, establia nous blindatges, preparava noves armes. Amb les llaunes buides havia creat una mena d'orgue ple de tubs, a dins dels quals inseria les bengales que ens quedaven per fer-les servir com a projectils. Estava xerraire i fins i tot rialler. La perspectiva de bombardejar els assaltants amb bengales de colors l'animava extraordinàriament. Feia acudits negres que jo no tenia esma per riure-li.

Però era la revifalla dels agònics. Teníem la guerra perduda. Resistir fins l'última bala potser justificaria la seva forma d'entendre la vida, però mai ens la salvaria.

Vam dinar junts.

-Potser no esperin la nit -vaig dir.

-Confiï en mi -deia ell-. S'enduran un bon ensurt.

I reia com un conill.

-I si no vénen a matar-nos? També dispararà?

-I vostè? -va dir-. No dispararà si ho intenten?

L'Aneris seia a terra amb les cames encreuades. Amb els ulls oberts però sense mirar res, immòbil, com si dormís desperta. Vaig pensar que les nostres violències giraven al seu voltant com els planetes al voltant del sol. En Batís es va deixar caure al llit. Les molles van grinyolar. El seu gran abdomen s'inflava i desinflava. No estava adormit ni despert, com l'Aneris. Què feia jo amb un fusell a les mans? El cap em deia que el sostenia per precaució, el cor em deia que ho feia per obligació. En Batís va obrir els ulls. No parpellejava. Mirava el sostre sense moure's del llit, i em va dir:

-Ha tancat bé la porta?

Vaig endevinar a què es referia. A la seva manera era una forma d'assumir que els citauca potser sí que s'exposarien a la llum del dia. També em suggeria altres detalls. Durant aquells dies havia fet els ulls grossos a la meva decisió d'adoptar el triangle. On era? A en Caffó el movien motius pràctics: que no fes cap bestiesa durant el combat. Però que fos ell qui m'ho recordés era imperdonable.

Vaig baixar les escales a corre-cuita. No hi era. Vaig sortir del far amb la por al cos. Allà el tenia, a la frontera del bosc. La llum del sol, ja baix, tacava la neu amb un color blavós. El triangle tenia un dit a la boca. En veure'm va riure. Uns quants citauca estaven de genollons rere seu, abraçant-lo per la cintura i parlant-li amicalment a cau d'orella. Entre la vegetació n'hi havia d'altres, sis o set. D'aquests només en podia intuir uns ulls de fòsfor i les siluetes dels cranis pelats.

Una esgarrifança em va recórrer els ossos. Però no era cap trampa. Moltes mans citauca van donar una lleugera empenta al triangle, que va venir a mi. Va començar a ploure. Unes gotes gruixudes que feien top, top, top i obrien cràters a la neu com petits meteorits. El triangle s'abraçava al meu genoll i reia, exigint-me que el dugués a collibè.

Per a ell totes les preocupacions es resumien en una: a què jugaríem.

Suposo que els citauca esperaven alguna mena de correspondència a aquell gest de bona voluntat. Però de cop i volta vaig notar els seus músculs més tensos. Vaig girar el cap. En Batís havia vist l'escena. Es regirava pel balcó amb pinta de mofeta ansiosa. A la barana hi havia lligat el seu invent.

-Són pacífics, Batís! -vaig cridar. Amb un braç protegia el triangle, amb l'altre sacsejava l'aire fent senyals-. No ens volen cap mal!

-Amagui's al far, Kollege! El cobriré!

Manipulava el seu artefacte. Amb una metxa havia connectat tots els tubs de llauna a les bengales que amagaven. Les boques dels tubs ens apuntaven directament.

-No ho faci, Caffó! No l'encengui!

Ho va fer. Els canons no eren prou llargs i les bengales van seguir un trajecte erràtic. Unes ruixaven espurnes per damunt dels nostres caps, d'altres rebotaven per terra abans d'esclatar. Focs d'artifici de vuit colors van omplir l'esplanada. Vaig fer cos a terra amb el triangle sota la panxa, però enmig de la confusió em va lliscar com un peix mullat.

Els citauca feien bots amunt i avall, esquivant les bengales i les bales d'en Batís. Els trets passaven molt a prop del meu cap, xiulaven com abelles que volguessin fer niu a la meva orella. El triangle plorava de por, entre uns i altres. Ajupit, li deia amb gestos que vingués, que l'empararia de qualsevol mal. Va dubtar. No sabia si refugiar-se en mi o córrer cap a les onades. La seva lluita interior m'angoixava. Era com si ens separés una pantalla de vidre, on no trobàvem cap esvoranc per reunir-nos altra vegada. Finalment va retrocedir unes passes. Després, va allunyar-se. Encara vaig veure com es capbussava al mar. Una baioneta a les costelles m'hauria fet menys mal. Per irracional que fos, em dolia més la seva pèrdua que l'avortament d'aquell diàleg.

Un cop al far vaig pujar les escales de tres en tres. Enfurismat, vaig agafar en Caffó pel pit. L'estrenyia tan fort que un botó del seu abric es va quedar dins del meu puny.

-Li he salvat la vida! -va protestar ell.

-Salvar-me la vida? -vaig bramar jo-. Ha matat l'última possibilitat que teníem de conservar-la!

Vaig sortir al balcó. Com era previsible, els citauca s'havien diluït. El triangle tampoc hi era. Aviat seria fosc. A la pluja s'hi van afegir uns cops de vent laterals. L'aparell d'en Batís, pura quincalla, repicava contra el ferro de la barana. Al principi aquell soroll m'exasperava, després em va ensorrar en una melangia fatalista. Quines campanes a mort tan misèrrimes, em vaig dir. En Batís guaitava l'exterior, excitat, i repetia: on, on, on són? Jo no podia fer res més que aguantar el meu fusell i escopir a favor del vent. De vegades l'insultava, amargat. Ens rondàvem l'un a l'altre, mig en secret mig al descobert. Es va fer de nit i la situació va culminar tots els absurds. No ens parlàvem, cadascú a una banda del balconet. Ja no sabíem si vigilàvem la foscor o només l'un a l'altre. Fins a mitjanit no va passar res. La pluja escombrava la neu, fabricava petits torrents a la penya de granit i feia que branques mortes hi naveguessin.

En cert moment la lluna va apartar els núvols que la cobrien. Això ens va permetre veure uns quants citauca. Eren al mateix lloc, la frontera del bosc. No feien cap esforç visible per apropar-se al far. Vaig buscar el triangle. Però en Batís va disparar immediatament. En sentir els trets els citauca van ajupir-se. Alguns fugien de grapes.

-Miri els seus amics! -va dir en Batís, cantant victòria-. S'arrosseguen com cucs. On s'han vist uns sers tan miserables?

-A qualsevol camp de batalla, idiota! Jo mateix he fugit arrossegant-me quan xiulaven les bales a prop meu! -vaig cridar-. No dispari! Com se suposa que ens hem d'entendre si els metrallem? No dispari!

Amb una mà vaig fer que el canó del seu Remington apuntés al cel. Però en Batís se'n

va deslliurar furiosament i va disparar el fusell altra vegada.

-No dispari! No dispari, malparit austríac! -vaig dir, estirant-li l'arma.

Va ser el mateix que si hagués intentat arrencar-li un braç; allò el va embogir. Va sostenir el fusell horitzontalment i d'una empenta em va fer fora del balcó. Era una agressió declarada. M'insultava a crits. Jo, vermell de ràbia, vaig seure en una cadira mossegant-me els llavis. Era inútil entrar en raons amb algú que havia perdut el seny. Em va seguir. Va deixar de banda el Remington, bramant, feia un discurs que a voltes s'accelerava i a voltes es trencava, sense il·lacions, sense coherència. Em vaig limitar a mirar-me'l amb els braços encreuats com un acusat a la banqueta. Ell movia el seu arpó per damunt del cap i es dirigia elogis suprems. L'Aneris seia a terra, arraulida en una paret i amb la pell més fosca que mai. Va iniciar un càntic amb la veueta molt prima.

Embogit, en Batís va donar-li una puntada de peu. A cegues, sense precisar on la colpejava. En aquells instants em feia més por que els mateixos citauca; també l'odiava molt més del que mai havia odiat els citauca. El remolí d'energies d'en Batís va fer caure mobles sencers. Amb una mà va prendre l'Aneris pel coll i li va cridar alguna barbaritat alemanya a l'orella. La seva manota l'escanyava. Vaig creure que li trencaria el coll com si fos el d'una ampolla. No. Va amorrar-se encara més a l'orella de l'Aneris i li va xiuxiuejar tendreses. Va parlar amb un to molt diferent del que era habitual en ell. Encara més: al voltant dels ulls el sentiment li formava unes bosses de carn inflada. Una mica més i explotaria en un mar de llàgrimes. Estava a punt de plorar, ell, la personificació humana de la rudesa. D'un dels mobles caiguts emergia un llibre. El vaig recollir de terra. Era el llibre de Frazer, que en Batís m'havia amagat en algun moment.

-Déu meu, vostè ja ho sabia, oi? -vaig intervenir, espolsant la coberta del llibre-. Sempre ho ha sabut.

Allà sota els citauca ululaven, més indignats que agressius. Tota la humanitat d'en Caffó estava garratibada. S'intuïa el col·lapse, i en lloc de parlar vaig callar. Era la millor manera d'exposar-lo a l'evidència, de demostrar-li que no tenia cap argument. A continuació, amb una veu amical i pedagògica, vaig suggerir:

-Batís, l'únic que hem de fer és donar-los alguna cosa a canvi de la pau. No són regiments prussians, no exigiran cap rendició incondicional.

El creia desarmat. Però tot d'una va ser com si convertís les meves paraules en munició. Em va assenyalar amb un dit més i més amenaçador. Va enraonar amb una astúcia irònica que sempre havia cregut fora del seu abast:

-Vostè ha dormit amb ella, és clar. Dorm amb ella. Es això!

Jo només pretenia oferir-li una sortida raonable: que negociéssim la pau per salvar la vida. Però es donava la circumstància que arribava a conclusions certes mitjançant raonaments falsos.

-Els seus interessos amorosos no coincideixen amb els meus -vaig dir amb el to més diplomàtic possible.

-L'ha tingut! -va dir en una erupció de ràbia-. L'ha fet seva. Ho sabia, ho sabia des del primer dia que el vaig veure, des que va trepitjar aquest far per primera vegada. Sabia que tard o d'hora m'atacaria per l'esquena!

Realment, li importava que fóssim amants? És dubtós. En aquella acusació hi trobava una vàlvula per dirigir-me tot el seu odi. No, jo no era el responsable d'un adulteri. Era algú molt més execrable. Era la veu que fracturava un univers simplista, net de matisos. Un món que devia la seva supervivència a la capacitat per mantenir l'absolut del blanc i del negre. Aquella culata que em colpejava com una porra no era odi, era por. Por que els seus granotots s'assemblessin a nosaltres, por que demanessin coses mínimament acceptables. Por que escoltar-los ens obligués a abaixar els canons. Aquell fusell que amb prou feines podia eludir, aquell fusell que em volia partir el crani, trencar-me les costelles,

parlava amb més eloqüència que totes les oratòries. Em deia que en Batís, Batís Caffó, havia anat tan lluny en l'intent d'allunyar-se dels granotots que havia acabat convertint-se en el pitjor dels granotots imaginables: un monstre amb qui resultava impossible sostenir cap diàleg.

En algun moment havia comès un error fatal; no hauria d'haver forçat tant els seus límits. I ara estava disposat a matar-me. Encara no sé com vaig poder fugir trapa avall. Mig corrent i mig rodolant vaig anar a parar a la planta baixa. Però en Batís em va perseguir, grunyint com un goril·la. Movia els punys a una velocitat increïble. Em queien al damunt com martellades. Afortunadament duia roba molt gruixuda, que amortia una mica els cops. Va veure que no em feia prou mal i em va agafar pel pit amb totes dues mans i em va encastar a la paret. Amb una veu que sortia de les cavernes de la seva biografia vomitava:

-Vostè no és italià, no és italià, amb vostè no m'he equivocat mai, el meu problema és que amb vostè mai no m'he equivocat, i l'he deixat fer! Traïdor, traïdor, traïdor!

A les seves mans semblava un ninot. Feia que el meu cos piqués i repiqués contra la paret. Tard o d'hora em trencaria el crani o la columna vertebral. La seva brutalitat em va convertir en una rata. L'únic que podia fer era arrencar-li els ulls. Però quan va notar els meus dits a la cara em va llançar a terra i va començar a trepitjar-me amb les seves potes d'elefant. Va fer que em sentís com un escarabat. Vaig recular arrossegant-me, i en girar-me vaig veure que en Batís sostenia una destral a les mans.

-Batís, no ho faci! Vostè no és un assassí!

No m'escoltava. Era a les portes de la mort i el cap no em responia. Només se'm presentaven, absurdament, les imatges d'un somni antic i superflu. Però quan ja aixecava la destral, en Batís va patir un fenomen estrany. Una feblesa interior i alhora un llampec d'intel·ligència, que il·luminava la seva expressió igual que un meteorit creua l'atmosfera. Encara amb l'arma alçada, em va mirar amb la felicitat desgraciada d'aquell científic que un dia va obrir els ulls al sol fins que l'exposició li va cremar les retines, només per saber quant de temps la vista humana podia resistir la llum.

-L'amor, l'amor -va dir.

Va abaixar la destral amb una dolçor trista. Escoltava violins, era un home que tanca silenciosament la porta rere la qual dormen els seus fills.

-L'amor, l'amor -va repetir, suaument, amb alguna cosa a la cara que recordava un somriure.

I tot d'una tornava a ser el Batís més salvatge. Però jo no existia. Em va donar l'esquena i va obrir la porta. Què feia? Déu meu, obria la porta! Estès i masegat, amb prou feines podia donar crèdit al que estava passant.

Immediatament, un citauca va pretendre entrar al far i va rebre el cop de destral que m'estava destinat a mi. En Caffó va agafar un tronc amb l'altra mà, com una porra, i va sortir.

-Batís! -vaig cridar, apropant-me al llindar-. Torni al far!

Va córrer pel granit en línia recta. Després, un prodigiós salt al buit, amb els braços oberts. Per un moment vaig creure que volava. Els citauca el van atacar per totes bandes. Sortien de la foscor, cridant amb una alegria assassina que mai no havíem conegut. Un parell van saltar-li al damunt, però en Batís, amb una hàbil tombarella pel fang, encara va evitar-los. De seguida es va convertir en el centre d'una roda. Els citauca volien apropar-s'hi, ell movia la destral i el tronc com molinets. Un citauca se li va penjar a l'esquena i la cridòria va augmentar. En Batís va procurar ferir-lo, molt difícil. En aquesta maniobra va perdre un segon vital i el cercle es va estrènyer. Horrorós. Amb el citauca penjant-li a collibè, en Batís ignorava les ferides que aquest li feia i continuava amb els seus cops al buit, allunyant els altres. No tindrien pietat.

Jo estava perdent el temps. Vaig pujar les escales amb una mà a la barana i l'altra al fetge, que em feia un mal terrible a causa dels cops. Tenia un dels fusells a prop. Vaig sortir al balcó amb l'arma a les mans. Ja no hi eren. Ni els citauca ni en Caffó. Silenci. Només el vent glaçat de l'illa.

-Batís! -encara vaig cridar al buit-, Batís, Batís!

No hi era i no tornaria.

16

Des que era al far havia experimentat tot l'espectre dels turments. O això creia. Els dies que van seguir a la mort d'en Caffó van aportar un suplici nou. Les contradictòries relacions que havíem mantingut afegien més desgovern al meu ànim. L'aflicció que em corprenia, molt confusa, actuava com una borratxera de sal. Una mena de tristesa desconcertada, que no sabia quina direcció prendre. De vegades plorava amb els llargs sanglots dels nens, de vegades reia amb audàcia, i, encara més sovint, feia totes dues coses alhora. Ni jo mateix m'entenia.

Pot ser enyorat algú de qui mai no podríem dir res de bo? Sí, però només al far, on l'alçada dels nàufrags es jutjava per les esquerdes dels seus defectes. Al far, on fins i tot la humanitat més llunyana se'ns apropava. En Batís havia estat un home radicalment estrany a mi. Però també havia estat l'últim home que mai veuria. Ara que no hi era afloraven les seves qualitats de roca impassible i de germà d'armes. Sota el pes d'aquella pena tan tèrbola, al mateix temps excitada i abúlica, m'era impossible separar la mort de la realitat. Quan reparava estralls i omplia com podia els esvorancs de la defensa, quan feia tot això, parlava amb ell en veu alta. Com si encara hagués de suportar la seva veu feréstega, les maneres abruptes, els «zum Leuchtturm» dels capvespres. Sovint el buscava per coordinar una vigilància o una construcció i topava amb aire. Quan per fi comprenia que no hi era, que no hi seria mai més, alguna cosa es desinflava dins meu.

Ignoro quants dies, o fins i tot setmanes, vaig viure sotmès a aquella mena de paràlisi, més mental que física. Suposo que només em movia la inèrcia adquirida. En Batís era mort i jo tenia l'esma perduda. Contra l'adversitat, dos homes junts són un exèrcit -ho havíem demostrat amb escreix-, un de solitari val per a ben poc. Les meves esperances consistien a establir diàlegs amb l'enemic. Però el suïcidi d'en Batís sabotejava la base mateixa de l'estratègia. Per què haurien de voler la pau, ara que podien matar-me sense dificultats? Per què haurien de negociar res, després que en Batís els tirotegés? Gairebé no tenia municions. La guarnició del baluard s'havia reduït a la meitat. Un parell d'assalts més i el far seria runa. Estava sol i quasi indefens.

Per això m'astorava tant l'actitud que adoptaven els citauca. A la mort d'en Caffó va seguir el silenci. No atacaven l'illa. I no podia donar cap crèdit a unes onades increïblement plàcides. Les nits desfilaven sense novetats. Jo al balcó, recolzant el fusell a la barana, i ella muda, gràcies a Déu. Quan arribava l'albada em sentia com una ampolla buida.

Durant aquelles jornades de dol privat em vaig desentendre de l'Aneris. Ni tan sols la tocava, per bé que dormíem junts en el llit d'en Batís. A la meva crisi de solitud s'hi afegia la seva conducta distant i freda. M'aclaparava. Era com si no hagués passat res. Recull llenya, la transporta; omple cabassos, els transporta. Contempla el capvespre. Dorm. Es desperta. Té un marge d'actuació que mai supera les operacions més elementals. En la seva vida diària es comporta com els obrers adscrits a les palanques d'un torn industrial, amb aquests moviments reiteratius que es troben en tants cossos de manicomi.

Un matí em van despertar uns sorolls nous. Des del llit em vaig fixar en l'Aneris. Seia de genollons damunt la taula. Tenia a les mans un esclop de fusta d'en Batís i practicava un joc tan simple com exasperant: l'alçava amb el braç estès i el deixava caure. Cloc, sonava, quan la gravetat feia que s'estavellés contra la taula, també de fusta. Mai s'acostumaria a la densitat del nostre aire, infinitament més lleugera que la del seu món.

Mentre observava aquell joc un núvol de pensaments prenia forma. La seva figura s'engrandia, però d'una forma malèvola. El problema no era el que feia, si no el que no

feia. En Batís era mort i ella no expressava cap emoció, ni a favor ni en contra. En quina realitat vivia?

No calia ser gaire clarivident per entendre que havia viscut d'esquena a en Batís Caffó, i que viuria d'esquena a mi. Jo creia que la tirania d'en Batís actuava com una resclosa humana que contenia l'Aneris. Però un cop trencada, d'aquella resclosa no en rajava res. Ni tan sols estava segur que les sensacions que ella devia d'haver viscut allà, al far, fossin semblants a les meves. Fins i tot em vaig preguntar si seria possible que aquell conflicte li plagués, que la seva egolatria gaudís de ser el premi pel qual guerrejaven dos móns.

Vaig llençar l'esclop pel balcó. La vaig prendre per les galtes amb les dues mans. L'acaronava i al mateix temps l'empresonava. Volia que entengués que m'estava fent més mal que tots els citauca junts. Volia que em mirés, per sant Patrici, que em mirés, i potser veuria un home honest, sense gaires ambicions. Un home que només buscava un lloc on viure en pau, lluny de tot i de tothom, de la crueltat i dels cruels. Ni ella ni jo havíem escollit les condicions d'aquella illa lletja, freda i ara cremada. I tanmateix seria la nostra pàtria mentre hi visquéssim, ens agradés o no, i ens corresponia a nosaltres fer-la habitable. Però per aconseguir-ho necessitava que en mi hi veiés alguna cosa més que dues mans armades.

No sé en quin moment vaig deixar d'escridassar-la, i de sacsejar-li les galtes, per afegir-hi mastegots. Estava tan furiós que la frontera entre l'insult i la violència es convertia en un paper de fumar. Em va replicar. Quan ella em colpejava amb les seves mans membranoses era com si em fustiguessin la cara amb una tovallola mullada. Quan jo la bufetejava no era odi, era impotència. Amb l'última empenta va quedar estesa al matalàs. Allà la tenia, caragolada com un gat, esperant-me amb les ungles a punt.

Vaig renunciar. Per què escarrassar-m'hi? Què hi guanyava, pegant-li? Els seus buits, els seus menyspreus, tot em deia que era un accessori dels seus interessos, que mai seria altra cosa. Per fi comprenia l'abisme que ens separava: jo m'havia refugiat en ella, ella en el far. Mai no han existit principis tan propers i tan contradictoris. Però saber això feia que la desitgés menys, que la necessités menys? No. Desgraciadament, no. Ella actuava sobre el meu amor com el volcà amb Pompeia: el destruïa i alhora el mantenia intacte.

També és cert que aquella escena tumultuosa va tenir la virtut de desembussar-me el cervell. Per primera vegada des de la mort d'en Batís m'escapava del meu aïllament interior. Els peus em van dur fora del far. Un acte tan simple com inspirar l'aire fred em revifava extraordinàriament. Els seus beneficis es van estendre fins a les galtes. No em calia veure-les per notar que adquirien colors de roses. Vaig trigar molta estona a adonar-me que m'observaven.

Eren al llindar del bosc, altra vegada. Sis, set, vuit, potser més. Podien aprofitar l'ocasió per abalançar-se damunt meu en una corredissa mortal, però no ho feien. Em rendia a la seva indulgència. Tot i que en Batís els havia disparat en plena treva, tot i la nostra perfídia, concedien una última oportunitat.

La història del far no era la d'un raciocini perfecte. Es podria creure que vaig anar cap a ells feliç de dur a la pràctica, per fi, el meu ideari negociador. Això és cert, sí. Tan cert com que aquest no va ser el primer impuls que em va moure: els vaig veure, i el meu sentiment va ser l'esperança de recuperar el triangle. Vaig alçar les mans nues. Em vaig dirigir cap al llindar del bosc, sense pressa però decidit, i l'únic soroll del món era el de la neu que trepitjava. Estava preparat per desplegar totes les meves capacitats mímiques.

Què devien pensar? La curiositat els enriquia els ulls. En ells s'hi veia alguna cosa d'aquell interès tan incisiu dels seus nens. Tenien els cossos alerta però relaxats. Uns em miraven als ulls, d'altres les mans. Podia interpretar de mil maneres cadascun dels seus parpelleigs, i vaig pensar que la curiositat mútua podia ser un gran antídot contra la violència.

Però aquell far era el reialme de la por. Pensem en un insecte amb fibló que ens entra per l'orella. Així em va conquerir el dubte, de sobte i amb dolor. Vaig començar a fer-me preguntes i les preguntes es van fer més fortes que els meus interlocutors: i si lluitaven per alguna cosa més que per la possessió d'un illot oceànic? Després de tot, per què haurien de voler aquella terra erma, la seva vegetació absurda, els seus pedrots cantelluts? Potser, només potser, el que desitjaven era un bé molt superior: el mateix que jo desitjava.

M'havia adonat que ja no era el centre de les atencions dels citauca. Vaig girar el coll. Rere meu, al balcó, apareixia la figura de l'Aneris. Els citauca la miraven a ella, no a mi. Podia olorar l'ansietat de l'Aneris. S'aferrava a la barana amb totes dues mans, impotent davant del que estava passant. Potser creia que els lligams amb què m'havia unit a ella no eren prou sòlids, que la lliuraria als citauca. S'equivocava, és clar.

La simple possibilitat que m'exigissin l'Aneris destruïa la meva voluntat de seguir endavant. Com més m'apropava a ells, més difícil se'm feia seguir avançant. Els meus peus van començar a alentir-se fins i tot abans que els en donés l'ordre. La neu ja no va fer més sorolls.

El sol planava sobre nostre, els núvols el convertien en un petit disc daurat. Era molt a prop del bosc, d'ells. Una arrel gruixuda emergia i es submergia com el cos d'una gran serp. Una de les meves botes la trepitjava. Més enllà, alguns citauca trepitjaven la mateixa arrel. Mai havíem estat tan a prop. Però allò va ser tot.

Durant una bona estona em vaig quedar allà, palplantat. Els citauca esperaven. Què esperaven? Que els donés l'Aneris? L'únic que podien voler de mi era l'únic que no podia donar-los. I fossin quins fossin els conflictes entre l'Aneris i ells, jo no els podria resoldre mai. M'hauria agradat dir-los que fins i tot la meva vida era negociable. Però una vida sense l'Aneris, mai. Podria viure sense amor i per sempre, si calia, però no podria viure sense l'Aneris. Què m'esperava un cop la perdés? Una mort sense vida, una vida sense mort. Què és pitjor? Un estiu que gela o un hivern que crema? I així fins a la fi dels temps.

Ella m'havia fet veure el que ocultaven les llums del far; ella m'havia fet veure que l'enemic podia ser qualsevol cosa menys una bèstia. Que no pot ser-ho mai, enlloc, i potser allà, a l'illa, menys que a cap altre lloc. Sense ella mai hauria sabut la veritat, i només ella podia ensenyar-me-la. Però mentre feia aquest camí cap a la veritat, amb l'Aneris, era inevitable que m'apassionés per l'Aneris, que l'estimés com només poden estimar-se la vida els nàufrags: desesperadament. Per això tot era tan trist, perquè el far em descobria que saber la veritat no canvia la vida.

Si en aquells moments hagués alçat un dit, els llamps haurien caigut damunt nostre i des de tots els punts de l'univers. No vaig alçar cap dit, és clar, vaig tornar enrere.

Em vaig fixar en un detall insignificant: la neu no feia tant de soroll com uns minuts abans, quan em dirigia cap a ells. Era fàcil d'entendre. La neu ja estava premsada; els meus peus s'encabien exactament en els mateixos sots que havia fet quan avançava.

La resta del dia la vaig passar posant ordre en la casa. La discussió amb l'Aneris l'havia convertit en un magatzem de drapaires. Vaig arreglar-ho com vaig poder. Ella no hi era. Havia desaparegut molt poc després que jo entrés al far. Tornaria.

Abans del vespre va entrar per la trapa, tímida i poruga. Si temia una reacció violenta, s'equivocava. Vaig ignorar-la. Durant una bona estona encara em van ocupar tasques de serra i martell. Després vaig seure a la taula reparada, fumant i bevent ginebra com si fos sol. L'Aneris s'havia emparat rere l'estufa de ferro. Li podia veure mitja silueta; els peus, els genolls, i les mans que abraçaven les cames. De vegades treia mig cap i m'espiava.

Se'm va acabar una ampolla. Les guardàvem en un gran bagul reconvertit en celler, que teníem al pis dels focus. Podien tornar a la càrrega aquella mateix nit, i tanmateix no m'importava emborratxar-me. Però quan em dirigia a les escaletes d'accés m'hi vaig repensar. La vaig treure del seu amagatall, arrossegant-la per un peu. Vaig fer que s'alcés

per tombar-la d'una bufetada, tan forta que l'endemà encara tenia el palmell vermell. Ella no es va moure de terra, caragolant-se i plorant.

Déu meu, com la desitjava. Però aquella nit el pitjor insult que podia fer-li era no tocar-la.

17

Vaig estar borratxo tres dies i tres nits. O potser van ser més. L'alcohol i el temps jugaven a fet i a amagar. L'ebrietat era un lloc on les ocurrències giraven en espiral. I res més. Bevia i així vivia rere el teló, com si la funció no hagués de començar mai. De vegades, quan el sol se n'anava, feia l'intent de defensar el balcó. L'únic que aconseguia era adormir-me entre vapors etílics. Al matí tenia els dits d'un violeta fosc. I el contacte amb el ferro del gatell per ben poc que no m'obliga a amputar-me l'índex. Vivia perquè els citauca planificaven molt bé l'últim atac; només vivia gràcies al respecte adquirit a trets. Quin consol més trist.

Però l'ebrietat m'oferia més avantatges que inconvenients. Sobretot: la sensació que desitjava menys l'Aneris. També vaig vestir-la per tal d'estalviar-me aquella nuesa enlluernadora. Un jersei de llana negra, amb grandiosos pedaços fets amb roba de sac. Les mànigues eren més llargues que els braços, i la roba la cobria fins als genolls. Quan era prop meu, de vegades, li etzibava puntades de peu sense moure'm del seient.

I tanmateix, quines pretensions tan infructuoses. Els meus escarnis només afirmaven un poder fals, més fràgil que el d'un imperi defensat per muralles de fum o soldadets de plom. Quan estava massa borratxo, o massa poc, es fonien tots els artificis. Ella no s'oposava als meus atacs. Per què hauria de fer-ho? Com més aparentava un domini absolut més lluïen les meves misèries. Cada cop que la posseïa ratificava que vivia en un presidi, amb deserts en lloc de barrots. I tant de bo em guiés la simple concupiscència. La majoria de les ocasions, abans que consumés res, m'interrompia un plor patètic. Sí, van ser més de tres dies de borratxera, molts més.

L'últim d'aquells matins l'Aneris va tenir l'atreviment de despertar-me. M'estirava un peu amb totes les seves forces, però amb prou feines va aconseguir que obrís els ulls. Sota la carn dels narius s'havia instal·lat un dolor que ja m'era familiar, producte dels meus excessos amb la ginebra. Respirava sucre. Fins i tot mig inconscient vaig ser capaç de fer un càlcul: ignorar-la em representaria menys incomoditats que l'esforç de repel·lir-la. Però va insistir, aquesta vegada estirant-me dels cabells. El dolor es va confondre amb la ràbia i vaig fer l'intent de colpejar-la, cec encara. Ella m'esquivava amb uns sorollets de telègraf excitat.

Vaig llançar una ampolla contra les seves formes bellugadisses, i una altra. Al final va fugir per la trapa i jo vaig caure en un d'aquests sopors tan amargs i tan desagradables.

No podia dormir ni desvetllar-me del tot. Quanta estona vaig perdre en aquell estat desvalgut? El meu cervell era una plaça pública farcida de profetes i demagogs. Les idees clares es barrejaven amb futilitats inimaginables, sense cap jerarquia, i no podia discernir les unes de les altres. A poc a poc es va imposar el raonament, elemental, que l'Aneris havia de tenir motius molt seriosos per molestar un borratxo tan irascible.

L'albada despuntava pel balcó amb una timidesa intel·ligent, com si el sol descobrís l'illa per primera vegada. Ara podia sentir-los, a l'interior del far, sota meu. Una cacofonia de tons que pujava per les escales. La part de mi que més es resistia era la boca. Filava paraules com un moribund: fusell, cadenat, bengala. Però no vaig fer res. Només podia mirar la trapa sotmès a una rara hipnosi.

Un braç va obrir la trapa. Dues cintes daurades en una bocamàniga. Després va aparèixer una gorra de capità amb les insígnies de la república francesa. I després uns ulls sense amics, d'ideals intolerants, amb un nas llarg i carnós flanquejat per dues patilles rosses, també molt llargues. La boca fumava un havà. L'individu va entrar sense fixar-se especialment en la meva persona. Era quasi dins de l'estança quan una ampolla que duia a

la butxaca del gavany va encallar-lo. Ho va resoldre bramant:

-Tècnic en senyals marítims! Es pot saber per què no contesta quan se'l crida? Què ha passat en aquest illot del dimoni? Quina ha estat la catàstrofe? Un terratrèmol? Creia que aquesta no era terra sísmica.

Lluïa una barba de paper de vidre que el degradava. La casaca blavenca estava consumida per una legió de rosegadors, com si fes anys que no toqués port. En termes generals, el seu aspecte feia pensar en un desertor de l'armada que ha optat per la pirateria. La tripulació pudia a desinfectant de caserna i a coses pitjors. Eren mariners de colònies, la majoria asiàtics o mestissos. Cadascun duia pells diferents, cap uniforme regular, i això els donava un aire de mercenaris. Ells mai entendrien la commoció que generava dins meu la seva simple presència. Feia més d'un any que vivia aïllat del món; els meus sentits s'havien acostumat a les reiteracions. I de cop i volta m'inundaven dotzenes de cares noves, de veus cridaneres, d'olors oblidades. Per pròpia iniciativa van començar a remenar l'estança amb el propòsit de saquejar-la. Entre ells en destacava un de molt jove, evidentment semita, cabells de rínxols negres i ulleres de ferro. Aquest s'abstenia de qualsevol ambició. No era mariner i vestia millor que els altres. Robes de despatx, poc o gens adequades per a la vida marítima. Una cadeneta que desapareixia a la butxaca de l'armilla parlava d'un rellotge amagat. Els homes mostraven aquelles faccions que es graven amb l'exercici constant de la indisciplina. El jueu, en canvi, tenia la cara de mel de qui ha llegit massa llibres sense substància. Tossia molt.

-Amb qui parlo? Quin és el seu grau? -em va interrogar el capità-. Mut, ferit, malalt, no m'entén? Quins idiomes coneix? Com es diu? Contesti! O és que s'ha tornat boig? És clar, boig -es va aturar ensumant l'aire-. D'on vénen tantes ferums? Si els peixos suessin farien aquesta olor, tota la casa fa aquesta pudor.

Alguns mariners van riure. Reien de mi. Havien descobert que ben poca cosa podrien robar i ara em dedicaven més atencions. El jueu fullejava uns papers oficials i molt gastats, i mentre els llegia va dir:

-Abans de sortir d'Europa vaig demanar al ministeri una còpia del registre internacional de destins ultramarins. Aquí hi figura un tal Caffó, Batís Caffó -va alçar els ulls, dubtant-. O això sembla.

-Caffó? Tècnic en Senyals Marítims Caffó? -va preguntar el capità.

-Ho suposo, no n'estic gens segur -va reconèixer el jueu, ajustant-se les ulleres-. En el llistat públic és l'únic nom que hi apareix. Però no se'ns especifica la nacionalitat ni el càrrec. Ni tan sols hi diu quin organisme el va enviar, quan i amb quina missió exacta. Només hi diu que tenia aquesta illa com a destinació. La culpa la té la corporació naviliera, que es reserva el dret de trametre a les administracions públiques la relació de tècnics expatriats. Ho fa amb recances i malament. Quan torni, protestaré. Aquesta política només perjudica els seus propis empleats. O sigui, a mi. Sembla mentida! Tots els països es comuniquen les dades de les estacions internacionals. En canvi, la corporació amaga els noms que li convé. I estem parlant d'un misèrrim observatori meteorològic!

Però els interessos del jueu i el capità eren molt diferents, una aliança momentània. I el capità era un home pràctic. Els detalls no li interessaven, i va insistir:

-Tècnic en senyals marítims Caffó: aquest home ve a substituir l'anterior oficial atmosfèric. Però no sabem on para. Si no ens dóna una resposta satisfactòria, haurem de deduir que vostè és el responsable de la seva desaparició. Entén de què se l'acusa? Contesti! Contesti, dimoni, contesti! La casa de l'oficial atmosfèric és veïna, això és un illot, per força ha de saber què se n'ha fet! Creu que aquests trajectes són una ganga? Vaig partir d'Indoxina en direcció a Bordeus, però la Corporació m'ha obligat a desviar-me mil milles nàutiques per recollir un home. Només un. I ara resulta que no el trobo. Aquí, precisament aquí, una illa on hi cap menys terra que en un segell de correus!

Em va mirar amb fúria, esperant que l'energia dels seus ulls m'intimidés o que el silenci sostingut m'obligués a parlar. No va aconseguir cap de les dues coses. Va fer un gest de rendició amb la mà. Bona part de la seva autoritat es basava en la relació que mantenia amb el puro. Va desprendre un fum tan espès que hauria pogut mastegar-lo. Es va dirigir al jove jueu:

-Els silencis acusen els seus propietaris, jo crec que és culpable. Me l'enduré perquè el pengin del coll.

-Els silencis també poden ser una gran defensa -va dir el jove, que fullejava un llibre-. Recordi, capità, que va rebre l'encàrrec de transportar-me perquè el vaixell que m'hi havia de dur va patir els efectes del tifó. Ens hem endarrerit mesos sencers. Qui sap com va pair la solitud, l'anterior oficial atmosfèric? I si ha succeït alguna mena de desgràcia, aquest home fa més aspecte de testimoni que de responsable.

De cop i volta el capità va dirigir l'atenció a un mariner asiàtic que encara remenava calaixos. Abans que el mariner se n'adonés ja havia rebut tres cops de puny al clatell. El capità li va prendre una cigarrera de plata robada. La va examinar severament, sense treure's el cigar dels llavis, i acte seguit la va fer desaparèixer per les fondàries del seu gavany. El noi jueu no es va immutar. Devia estar acostumat a aquelles escenes. Em va dir, molt cerimoniós, apropant-me el llibre de Frazer:

-No ha gaudit de cap altra lectura en tot aquest temps? Ha de saber que la república de les lletres ha canviat de rumb. Ara s'invoquen principis intel·lectuals més elevats.

No. S'equivocava. Res no havia canviat. Hauria de mirar aquells homes bruts, que envaïen el far com una horda de clients de prostíbul. Uns homes que, mentre ell parlava dels cims de l'intel·lecte, denigraven tot el que tocaven. Mirar-me a mi, un home que no temia que el pengessin, que temia molt més viure a la vora d'aquells homes. Un home que havia escollit el desterrament al desordre, i que ja no seria capaç de resistir el viatge invers. Pobre noi. Desbordava suficiència. Si tinguéssim una balança el reptaria a posar tots els seus llibres en un platet i l'Aneris en l'altre.

Naturalment, les amenaces del capità eren fàtues. Jo només significava un destorb i com a tal vaig ser tractat. En cert moment es va treure la gorra, cridant. Fustigava els seus homes a cops de gorra en una barreja de francès i xinès, o el que fos, i abans que me n'adonés ja no hi eren. Encara els vaig sentir per les escales del far. Les ordres, els renecs i els insults es barrejaven alegrement i a parts iguals. Després, no-res. Se n'havien anat com havien vingut. La mar estava més picada que de costum; algunes onades colpejaven el far amb un soroll de pedra contra pedra. D'altres feien pensar en el clam d'un lleó. Molta gent ha vist un fantasma, però jo tenia la impressió de ser el primer a qui visita un grup sencer. O potser era jo, el fantasma.

En tot el dia no em vaig moure de la balconada. L'objecte real de la meva atenció era la meva pròpia curiositat. Feia tant de temps que no veia un grup d'homes que tots els moviments m'eren insòlits. Abans d'anar-se'n van reparar la casa de l'oficial atmosfèric. Ho feien amb desgana, forçats per les ordres del capità. Quan el vent m'era propici podia sentir el soroll d'eines i la veu furibunda de l'home. Però ni ell hi posava esma. Els improperis li sortien massa teatrals, un compromís entre el seu càrrec i el seu desig d'embarcar-se tan aviat com pogués. Vaig veure una petita columna de fum, també figures humanes. Ara el capità bevia més que no fumava. No feia gaire cas a tot allò que el jove jueu li suggeria. Glopejava directament d'una petaca, ensenyant l'esquena quan hi insistia massa. Volia anar-se'n.

Què són els nostres sentiments? Notícies que ens parlen de nosaltres. Les xalupes van abandonar la platja abans que es fes fosc, i jo no sentia res, res, ni tan sols nostàlgia. El vaixell s'ensorrava per l'horitzó. La xemeneia de l'oficial atmosfèric treia fum. Rere meu, la trapa es va obrir amb un grinyol. No em calia girar-me per saber que era ella. Vés a

saber per on s'havia amagat.

Em vaig restablir menjant faves de llauna. Feia espetecs amb els llavis i l'Aneris m'obeïa d'immediat. Va desparar la taula, i va despullar-se a corre-cuita. A la seva manera estava contenta. Suposo que la borratxera havia estat un imprevist desorientador. Però no. Allà em tenia, fidel i sense exigir-li més del que volia donar-me. Jo també em despullava. Em treia l'últim jersei quan ella va canviar de postura. Fa una ganyota elèctrica. Seu amb les cames encreuades. Canta parlant, o parla cantant.

La sang em tornava a circular per les benes. Afermar el blindatge de la porta, encendre les llums del far, distribuir la poca munició que em queda. Vull tenir una bengala a prop, Déu meu, me'n queden molt poques. Tot en ordre? Sí, i no. Tot estava en ordre, sí. Les coses estaven tan ben ordenades que ja no em necessitaven.

Els citauca van envair l'illa per la costa est i oest simultàniament. Es tractava de dos petits grups que abans de l'assalt es reunien al bosc. Es van apropar al far, a saltirons. De vegades els focus il·luminaven un parell d'ulls. Alguns els tenien de color verd metàl·lic. Mentre els apuntava em va venir a la memòria un vell manual de la lluita guerrillera: els insurgents només atacaran una posició fortificada amb superioritat numèrica i de nit, sempre, especialment en cas d'inferioritat d'armament. I si poden escollir entre dues posicions enemigues optaran, sempre, per la menys fortificada. Pot semblar pur sentit comú, però als guerrillers vocacionals els calen grans lliçons de sentit comú.

Es van difuminar, i un minut després udolaven a l'altre extrem de l'illa. L'ordre de les coses ja no reclamava aquell home, la meva persona, que netejava tranquil·lament el seu fusell mentre sentia trets. Aquell home que es feia el sord quan un altre ser humà lluitava per la seva vida, allà, a la mateixa cantonada. I ben mirat, què hauria d'haver fet?

Comunicar al capità francès que ens envoltaven un milió de citauca? Sortir del far, ara, en plena nit? Almenys vaig comptar nou trets, i a mi només se'm va acudir que hauria d'estar prohibit malbaratar la munició tan estúpidament.

* * *

L'endemà vaig arribar-m'hi. Una boira molt espessa no em va permetre veure'l fins que quasi vaig ser a la porta. Pel que es podia constatar estava més o menys viu. Cabells d'escarola, ulls inflats. Encara vestia com un oficinista d'assegurances. L'illa mai havia vist vestimenta tan impròpia. Si m'hagués quedat algun vestigi de sentit de l'humor, hauria rigut. Camisa blanca i sense botons, americana negra, pantalons negres arrugats i rebregats per la batalla. Del coll fins i tot li penjava una corbateta fluixa. Un vidre de les ulleres s'havia esquerdat fent una teranyina, les sabates brutes de fang. En una nit havia passat de la condició de petit burgès a la de pària sense pàtria. Amb la mà dreta sostenia un revòlver que encara fumejava. Aquella petita arma, paradoxalment, encara afegia més indefensió a la seva estampa. Va trotar cap a mi enmig de la boira:

-Senyor Caffó, gràcies a Déu! Creia que mai més tornaria a veure un ser humà.

No vaig dir res, només era un fantasma de carn. Mentre li regirava la cabana em va seguir com un gosset. A algunes persones l'exposició a l'abisme els provoca loquacitats compulsives. Ell parlava molt, jo no l'escoltava gens. Les dues caixes de municions eren a sota d'uns grans sacs de llegums. Tenien forma de petits taüts. Amb una palanca de ferro vaig fer saltar la tapa de la primera i es va crear un silenci, així com si obríssim un sepulcre sant. Vaig remenar les bales.

-Oh, Senyor! És veritat -va dir ell agenollant-se al meu costat-. De ben segur que hi ha un fusell en alguna altra caixa. El reglament obliga els oficials atmosfèrics expatriats a mantenir un arsenal mínim. Ahir al vespre no ho vaig recordar. No podia pensar en res. Sort que duia aquest revòlver per protegir-me dels sodomites de la nau. Qui podia

imaginar-se que aquesta illa era la residència del dimoni?

-Un mai no sap on pot anar a parar. Hauríem de saber quin és el nostre bagatge -vaig sentenciar.

-Bé doncs; vostè ha fet bon ús del seu bagatge -i va afegir amb una veueta tímida-: Si no no seria viu.

Tenia raó. La qual cosa no evitava que em sentís vagament ofès. Jo no treia els ulls i els dits de les bales de coure:

-Ara es tracta que vostè també en faci bon ús. Per part meva, no tinc cap inconvenient a cedir-li mitja illa. Té dues caixes de munició. No li sabrà greu que me'n quedi una.

Va parpellejar sense comprendre. Es va posar dret. Amb un peu va tancar la tapa oberta. Per poc que no m'enxampa els dits.

-Endur-se la munició al far? Però de què parla? És a mi, a qui s'ha d'endur al far!

El seu to havia canviat. Per primera vegada vaig dedicar-li un examen. Era un d'aquells que moren amb l'esperança als llavis.

-Vostè no ho pot entendre -vaig dir-. Aquí tot és tèrbol.

-Això ja ho he pogut comprovar! Unes fondàries tèrboles i farcides de taurons amb potes!

-En efecte, no m'entén.

Amb una mà el vaig prendre pel coll i el vaig arrossegar fins a la platja. Jo no era gaire més fort, però ell vivia en el desconcert i els meus músculs estaven entrenats per la mecànica de l'illa. Amb les dues mans li vaig girar el cap en direcció al mar:

-Miri! -vaig bramar-. Aquesta nit els ha patit, oi? Ara fixi's bé: tot un oceà. Què hi veu?

Va gemegar alguna cosa i va caure a la sorra com un ninot desmanegat. Es va posar a plorar. Podia endevinar el que havia vist. Naturalment que podia. Si fos un d'aquells homes capaços de veure una altra cosa mai no hauria arribat a l'illa. Un vent gèlid va apartar la boira. El sol estava més baix del que creia. Va tallar el plor:

-Des de que he arribat a aquesta illa no entenc res. Però el fet és que no vull morir aquí -va tancar un puny-. No vull.

-Doncs vagi-se'n -vaig replicar-. Aquell far és un miratge. Allà dins no hi trobarà cap seguretat. No hi entri. Vagi-se'n, torni a casa.

-Anar-me'n? Com vol que me'n vagi? -va obrir els braços-: Miri al seu voltant! On veu cap vaixell? Som a l'últim esglaó del planeta.

-No cregui en el far -vaig insistir-. Els homes que arriben aquí han perdut la fe i s'aferren als miratges. Però ningú ha abraçat mai un miratge -la veu em va canviar-: Si tingués fe caminaria sobre les aigües i tornaria al lloc d'on ha vingut.

-Se'n riu de mi, oi? O és que parlo amb un dement?

-Ha passat una nit aquí i encara em tracta de boig? -els ossos em feien mal-. Estic cansat.

Vaig seure en una pedra. Em va mirar, al·lucinat. Jo només havia fet de ventríloc, les meves cadenes m'impedien creure en el que acabava de dir. Per sorpresa meva, però, els seus ulls es van convertir en dos punts abruptament lúcids. No parpellejava. Es va posar dret amb una energia salvatge. Es va treure les sabates. Va arromangar-se els pantalons amb gestos secs. Es va desfer de l'americana i de les ulleretes.

Sí, anava cap a l'aigua. Sense dubtes, sense vacil·lacions. Veia l'esquena d'aquell noi tendre i decidit, i una inspiració em va corprendre. Es va aturar a la frontera imprecisa del mar i la terra. Una onada més llarga que les altres li va llepar els peus; jo mateix vaig sentir l'esgarrifança de fred, que se'm transmetia per algun fil invisible. Vaig dubtar. I si se n'anava?

El fusell em queia de les mans. No m'ho podia creure. Realment caminava sobre l'aigua. Feia una passa, i una altra, i el mar li sostenia els peus com un pont líquid. Se

n'anava, abolia el far, els vicis que fonamentaven la nostra guerra. Havia entès que amb els miratges no es discuteix, se'ls ignora. Destruïa totes les passions, i totes les perversions, perquè renunciava a elles de bon principi. Aquell noi era les parpelles del món: unes passes més i despertaríem del malson.

Es va girar cap a mi, indignat:

-Què dimoni estic fent? -va cridar amb els braços molt oberts-. Creu que sóc el bon Jesús?

I va refer el camí. Un cop a terra ferma el seu esperit ja era el d'un combatent. Volia lluitar fins l'últim alè. Parlava dels «tauromes», d'enverinar les aigües amb arsènic, d'omplir el litoral amb xarxes farcides de closques de musclos trencades, que servirien de ganivets, de mil estratègies mortíferes. Em vaig apropar a l'aigua. Dos dits per sota de la superfície es podien veure uns esculls plans, sobre els quals havia fet aquelles passes.

Vaig seure a la platja, abraçant el fusell com si fos un nadó. Vaig caure enrere fins que l'esquena va trobar un matalàs de sorra. Definitivament el món era un lloc previsible i sense novetats. Em vaig fer una d'aquelles preguntes que contestem abans d'enunciar-les: on devia ser el meu triangle, on?

El sol declinava.